ATEITI

3

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNA

1938-39 M. M. S P A L I O

Viršelį ir „Mergaičių Ateities“ vinietę piešė dail. V. Z. Stančikaitė.

ATEITIS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės al. 3 b.
Telef. 2 52 35

Prenumerata: moksl., stud. ir kaimo jaunimui met. — 5 lit., pusm. 3 lit. Kitiems: met. — 10 lit., pusm. — 5 lit. Užsieny: met. 16 lit., moksl. — perpus pigiau. Atskiras nr. — 1,50 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos: kasdieną, išskyrus šventadienius, nuo 12 iki 14 v.

TURINYS

Kaz. Baras — Radikali širdies reforma, kad gyventumėm 129
Eug. Matuzevičius — Ruduo, eil. 131
Balys Serevičius — Ant lauko, eil. 131
K. Pr. Inčiūra (pagal Boutelleau) — Būti poetu, eil. 132
Juozas Žemaitis — Atplasnok, vėjeli, eil. 132
Stasys Tamulaitis — Ruduo atėjo į mūsų žemę 132
F. Barda — Elegija, eil. 136
Karlis Kruza — * * *, eil. 137
Vl. Korsakas — Moksleivija ir mūsų muzikos ateitis 138
Paulius Jurkus — Išsigelbėjimas 141
Stasys Krasauskas — Užmiršti negaliu, eil. 147
Bronius Krivickas — Maironio „Pavasario balsai“ ir Miškinio „Varnos prie plento“ 148
K. S. — Dievo karalystė žemėje 154
Juozas Audronis — Verduno mirties laukuose 158
B. Vėjas — Tariamasis vyriškumas ir netikras džiaugsmas 162

„MERGAIČIŲ ATEITIS“

A. Januškevičiūtė — Vėlinių vakaro dienoraštis — 165
Aldona Misiūnaitė — Skambažiedė laimė 167
E. Ramoškaitė — Nevėžis aušant 168
El. Gabulaitė — Didžiųjų moterų keliais 169
Kazimiera Ručaitė — Kur juokias laumės 171
P. Stočkiūtė — Natūralus grožis 172
Aldona Čepaitė — Pasaka 174
Apžvalga 175
Mokykloj ir gyvenime 177
Kreivos šypsenos 184
Kūno kultūra 188
Literatūros naujienos 190

Spaudė „Šviesos“ spaustuvė, Kaune, Jakšto 2

Radikali širdies reforma, kad gyventumėm

193... lapkričio mėn. 2 d. Gyvenimo keliu žengia du gimnazistai. Rimtai susimąstę, retkarčiais pasikeisdami žodžiais ir mintimis. Prieina kapines. Jos papuoštos, bemaž ant kiekvieno kapo žiba žvakutė. Aštuntokas Kazys Diemedis kreipiasi į šeštoką Joną Burbulį ir sako:

— Ženkime į kapines, kad rimčiau atsimintumėm Sutvėrėją savo jaunystės dienose, pirma negu ateis suspaudimo laikas ir prisiartins metai, kuriuose turėsi sakyti: man jie nepatinka.

— Nepatinka man kapinės, nes jos primena tik sulavonėjimą, — tyliu balsu pratarė Jonas Burbulis.

— Bet kapinės duoda daug medžiagos mąstymui, kiek jose poezijos ir paslaptingumo, — pilnomis ilgesio akimis pažvelgia K. Diemedis į savo draugą.

— Tai biaurus reginys, aš nė pažiūrėti į jį negaliu, — nerviškai pastebi šeštokas ir nuleidžia akis į žemę.

— Panašiai kalbėjo ir *žymus anglų mokslininkas Robertas Hall,* bet sykį atėjo į kapines prie tėvo supilto kapo ir, giliai susimąstęs, ilgai stovėjo ten, kur meldžiasi kryžiai, liūdnai palinkę. Po ilgų svarstymų mokslininkas pasakė gilią tiesą: „Čia, prie šito kapo žūsta mano materialistinė pasaulėžiūra, ir aš savo tėvo kape palaidojau savo materializmą".

— Tai anglų mokslininkas taip kalbėjo, bet ką kiti sako, — rimtu žvilgsniu pažvelgė J. Burbulis į kapinių pusę.

— Visi rimti galvotojai, dideli gyvenimo žinovai sutartinai teigia, kad kapas nėra šuolis į nebūtį, bet žingsnis į naują gyvenimą ir žmogus ant kapo sodina amžino gyvenimo viltį. Paskaityk rimtesnius tuo klausimu veikalus, galėsi greitai tai patirti, pvz., gali grįžęs į namus šią dieną perskaityti kun. J. Lomano *„Sielos problemą"*, kur su visu rimtumu ir pasiruošimu šis klausimas nagrinėjamas, arba paskaityk didelio galvotojo a. a. prel. A. Dambrausko-Jakšto knygelę *„Žmogaus sielą"*, galėsi įsitikinti mano kalbos teisingumu ir nuoširdumu.

Besikalbėdami du gimnazistai patys nepamatė, kaip jie įžengė į kapines ir šventa rimtis apgaubė jų veidus.

— Pažiūrėk, Jonai, kokie didingi kryžiai, skaityk, kokie prasmingi parašai, ir visa tai rodo, kokia gili žmoguje yra amžinybės mintis, kuri driekiasi nuo priešistorinių ir istorinių laikų iki pat mūsų dienų... Priešistorinio žmogaus tyrinėjimai rodo, kad jis laidojo mirusius net su tam tikromis apeigomis: raudona achra išpuošdamas karstą, dėdamas į jį įvairius įran-

kius, puošdamas mirusių kūnus, rengdamas laidotuvių puotas. Tai darė iš meilės ir pagarbos mirusiems, tikėdami jų nemirtingumu.

— Bet ir beždžionės kai kada laidoja savo numirėlius, užkasdamos jų lavonus lapais, — šypsodamas pažvelgė šeštokas į aštuntoką.

— Tarp beždžionių laidotuvių ir žmonių numirėlių laidojimo ir gerbimo yra toks skirtumas, kaip tarp paprastos beždžionės gūžtos ir kultūringo New-Yorko namo su 30.000 langų. Beždžionės neturi jokio mirusių kulto, jokių apeigų, maldų, aukų, paminklų, nedaro jokių atminimų.

Visuotinas žmonijos tikėjimas į gyvenimą po mirties rodo, kad mes gyvensime ir toliau, tik tobulesnį ir gražesnį gyvenimą. Ir šis tikėjimas į pomirtinį gyvenimą negalėjo kilti iš prietarų, nes tikėjimas prietarams yra griežtai priešingas tikram tikėjimui. Prietarai. kaip ir pats žodis sako, yra neapgalvotas sprendimas. Jei žmogus vadovautųsi prietarais, tai jis netikėtų į gyvenimą po mirties, nes jis spręstų paviršutiniškai ir tai iš to, ką jis mato. O jis mato, kaip kūnas pradeda gęsti, kaip viskas aplinkui jį žengia į mirtį. Todėl ilgai negalvojant pasakytų: kas mirė, yra miręs, jei jis vadovautųsi prietarais. *Žmogus tiki į pomirtinį gyvenimą, nes sielos nemarumą skelbia sveikas protas ir Dievo apreiškimo balsas.*

*

* *

Kai žmogus stovi kapinėse prie palinkusių kryžių, tai ateina ne pesimistinės mintys, bet mintis: *gyventi amžinai.* Kad tai įvyktų, reikia didelio moralinio apsiginklavimo, kuris reikalauja *radikalios širdies reformos.*

*

Krikščionybės įgyvendinimas nugali pasaulio piktą... Mirtį nešąs medis, kurio šaknys yra nuodėmė, liemuo — negalavimai ir vaisius — mirtis, laisvu ir sąmoningu Kristuje atgimusios žmonijos veikimu turi būti padarytas naujo gyvenimo medžiu, kuris šaknis leistų meilėj ir brolybėje, augtų dvasiniam polėkiui ir atneštų visuotinio prisikėlimo vaisių.

*

Kartą Mozė stovėjo ant Nebo kalno ir žvelgė į pažadėtą žemę. To krašto turtingumas ir grožis žavėjo jo akį ir traukė širdį. Bet įeiti į tą žemę ir ją užvaldyti jis negalėjo, nes Mozė buvo nusikaltęs Dievui ir jam liko tik ilgesys.

Šis Mozės likimas yra panašus į tų vėlių likimą, kurios šiandien kenčia skaistykloje ir negali patekti į dangų. Jos turi savo kaltes išpirkti *kančia.*

O mes toms sieloms galime padėti savo malda, kūrybingais darbais, kurie kelia kitų žmonių dvasią į aukštybes.

Kaz. Baras

EUG. MATUZEVIČIUS

RUDUO

Aš pajutau tavyje niūrų šaltį,
Žiemų baltųjų juodą naktį.
Matau — jau tavo veidas balsta,
Jau tavo žvilgsnis baigia degti.
Ugnis užges, ugnis išblės
Tavo pavargusios širdies...

Ir nebežais pavasario saulutė
Ant tavo lūpų, ant akių...
Ir bus nyku, nyku tau šičia būti —
Rudens platybėje laukų...
Ugnis užges, ugnis išblės
Tavo pavargusios širdies...

Ugnis užges ir nebebus laukimo —
Keliai nueis į juodą naktį...
Jau tavo veidas balti ima,
Jau tavo žvilgsnis baigia degti — —
Ugnis užges, ugnis išblės —
Varpai ir lygumos tylės...

BALYS SEREVIČIUS

ANT LAUKO

Per galą lauko
Išartos naujos vagos,
Čia kvapas debesų šešėliais plauko,
Čia piemenėlių uogienojai dega.

Jau nebėra pušies tos
Ir nematyt beržyno, —
Norėtųsi visus naktigonius sukviesti,
Kad padainuotų meilės dainą vakarinę.

O žodžiai tolimieji,
O amžiams valandos pražuvę,
Pro sausą karklo šaką švilpia vėjai
Ir aidi per miškus medžiotojo skalikai, aidi šūviai...

Ir klykia paukščio balsas,
Per ūkanas paklydęs,
Vėl kvepia žemė ant laukų, vėl žiūri akys smalsios
Į horizontų vienkiemius, į mėlynas dangaus tolybes — — —

Pagal BOUTELLEAU — K. PR. INČIŪRA

BŪTI POETU

Būti poetu, reiškia mylėti
visa, kas gera, kilnu,
meilės tik saulę spindėti,
austi akordus dainų.

Būti poetu, reiškia pažinti
grožį tiesų amžinų,
silpstančio sielą gaivinti
dvasios tyruoju penu.

Būti poetu, reiškia skleist drąsą,
ugnį išgrobt iš dangaus,
perlais paversti ašarų rasą,
kaltę atpirkti žmogaus.

Būti poetu, reiškia liepsnoti,
jausmais ugniniais virt,
nuolat gyvybę aukoti,
ir niekuomet nemirt.

JUOZAS ŽEMAITIS

ATPLASNOK, VĖJELI!

Atplasnok, vėjeli,
Man jaunam išburk:
Kur aš rasiu laimę,
Kur sutiksiu . . . kur?

Gal ji baltu žiedu
Tyliai pražydės
Ir užges kaip toji
Vakaro žvaigždė.

Gal ji, kaip ramunė,
Vis žydės, linguos . . .
Degs, kaip dega saulė
Vasaros danguos.

Atplasnok, vėjeli,
Man jaunam išburk:
Kur aš rasiu laimę,
Kur sutiksiu . . . kur?

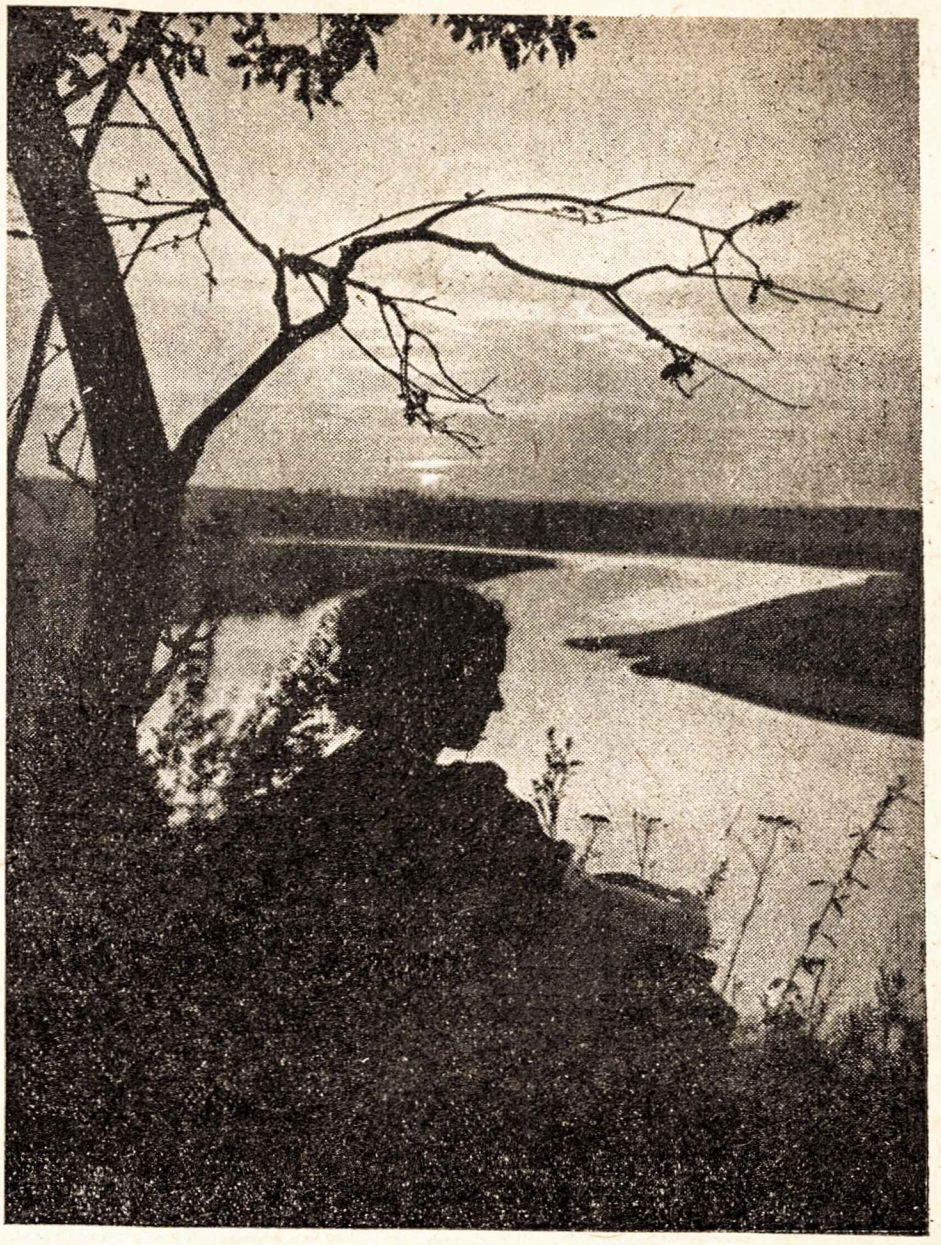

Ruduo prie Nemuno
„N. Romuva“

STASYS TAMULAITIS

Ruduo atėjo į mūsų žemę

(Iš spausdinamo apysakų rinkinio „Rudenio melodijos“)

Į mūsų žemę nusileido ruduo ir paskelbė mirtį visam, kas gamtoje gyva. Nebėra jau vosilkų ir žiedų, nugelto panemunių klevai, išskrido gagendamos laukinės žąsys. Liko tik liūdesys. Nurudusiose dirvose, tyliuose miškuose ir giliose rudenio vėjo raudose — visur tu matai ir jauti tik rudenio liūdesį.

Tylus melancholiškas rudenio liūdesy! Kada tu aplankai šią žemę ir papūti savo šaltą dvasią į gyvius ir daiktus, tada tu leidi pajusti, kad nieko šiame pasaulyj nėra amžino ir nemaraus. Tu primeni žmogui jo gyvenimo menkystę, greit pranykstančią žemišką laimę ir nepastovias, taip greit kintančias daiktų formas. Rudenio gamtos lūpomis tu kalbi žemės gyventojams tokius liūdnus žodžius: visa, kas turi iš šios žemės pradžią, turi ir pabaigą. Tūkstančiai žydėjo pievų žiedų, tūkstančiai išsiskleidė pumpurų, tūkstančiai margaspalvių drugių tiesė gležnus spar-

nelius į spindinčią saulę ir be galo gražią žemę. O dabar nieko jau nebėr, paskutiniai stagarai linksta žemėn.

— Nieko manyje nėra amžino, — kalba žemė per rudenio gamtą, — ir viskam, kas iš manęs, aš teduodu vieną realų ir didelį dalyką — mirtį. Tačiau manyje yra likę Absoliuto rankų pėdsakai, ir dėl to aš leidžiu savyje pajusti amžinų vertybių ilgesį ir begalinį ilgėjimąsi tobulesnio gyvenimo ir pastovios laimės.

Lygiai ir tu drauge su rudenio gamta liūdi ir ilgiesi. Ilgiesi gražių prabėgusių dienų, ilgiesi dar nepatirtos laimės — ir gal niekados, niekados tu jos nepatirsi! — trokšti visa savo esybe gyvenimo, panašaus į senai begirdėtą muzikos kūrinį, kurio niekuomet daugiau nebegirdėsi. Veržiesi į tavo tik vieno vos tenuspėjamą begalinį grožį, kurio kiti gal ir nenujaučia, ir kuris nežinai, kur yra: čia žemėje, daiktuose ir žmonėse ar ten transcendentiniam pasaulyje?

Išeik kada rudenį iš namų į laukus! Pilkos miglos dengia miškus ir klonius, nuplikę bejausmiai stovi medžiai, o pievose telkšo vandens klanai. Pamiškėje ganosi karvių banda. Lėtai, neskubėdamos jos graužia gelsvą, pusiau mirusią žolę ir klampoja pievą. Paskui, lyg kažką išgirdusios ar nujausdamos, jos pakelia savo galvas ir ištiesusios kaklus trumpą valandėlę žiūri kažkur į tolius, į smėlėtas kalvas pilkame horizonte...

Du piemenėliai po egle kūrena ugnį. Jų nekalti veideliai liesi ir išblyškę, o žiūponėliai apiplyšę ir pančiu perrišti. Ilgais pagaikščiais juodu krapšto kepamus ugnyje laukinius obuoliukus ir kalbasi. Kalba apie šiltus kraštus, apie vaiduoklius, apie paklydusias nekrikštytas vėles... „Man senelis sakė“, „O man mamytė pasakojo“ — taip juodu pradeda, taip baigia.

Kai ateis vakaras ir karvės bus priganytos, sumes piemenukai į ugnį geriausių malkų atsargą, ir ugniavietė virs didžiuliu laužu. Ugnis yra šventa — taip sakė pats senelis — dėlto nugindami bandą juodu ją kelis kartus peržegnos, kad negeros dvasios ir miško kipšukai neateitų paskui čia šildytis. Laikydami rankose didžiulius nuodėgulius, juodu gins bandą dvaran ir šūkaus karvių vardus. Paliktas pamiškėj laužas ilgai dar liepsnos.

O tu jau grįžti namo parko takais, šviečiant mėnuliui. Po kojom šlama daugybė lapų. Tu jais žaidi, juos mindžioji...

Sustoji, atsiremi į kaštaną ir žiūri beprasmybėn.

— Mano jaunyste! — šnabžda tavo lūpos. — Kaip maža tu vieši mūsų žemėj ir kaip greit paliksi mane!...

Bet ar ne daugiau įspūdingos rudenio audros su rūsčiu vėju ir šaltu lietumi?

Kai klaikiai šniokščia nuplikę sodai ir miškai, kai kamuoliais verčiasi tamsios debesų galvos, naktimis į senas gyventas vietas ateina nelaimingos dvasios. Jos klajoja po laukus arba senų parkų alėjomis ir gąsdina vargšus žmones. Sako, kartais drauge su vėjais jos ima raudoti savo žemės gyvenimo dienų. Jos turi amžinai bastytis po pasaulį, gyventi senu gyvenimu ir kentėti už klaidas.

Avys rudens laukuose „N. Romuva“

Gal būt, tu manei, kad praeitis išnyksta ir užsitraukia, lyg pelkė prarijusi neatsargią auką, ir kas gyventa, bloga ar gera, didžia ar menka, lieka sučiulpiama dienų rato. Manei, kad išlieka, kas žygdarbiška, o kita miršta? O tačiau taip nėra...

Betgi geriausiai išreiškia rudenio liūdesį kaimo šermenų giesmės. Tik nueik kada per pažliugusias pievas į galą kaimo, atsisėsk tyliai kampan ir įsiklausyk!... Tu pajusi tada, kiek tėvynės gamtos, kiek rudenio nuotaikos tose giesmėse, kiek melancholijos ir žmogaus buities menkystės, ne tik Dievo teismo ir pomirtinių kančių baimės.

Arba ateik prie Nemuno krantų šiurpų tamsų vakarą. Kaip juoda milžiniška gyvatė, įsirėžusi tarp lankų ir karklynų, teka upė. Krantai apaugę krūmais arba tankiais šilais su paslaptingais ravais, pilnais klajoklių dvasių ir sentėvių kapų.

Įsižiūrėjęs tolyn tu pamatysi šviečiančias tamsiai raudonas ir be galo klaikias Nemuno lempas, kurios rodo naktį garlaiviams kelią. Prie tamsių karklynų, kur gilus vanduo, sustoję keletas sielių. Sielininkai susikūrę laužus šildosi, rūko ir verda žirnienę.

Iš kažkur, gal būt, nuo lankų, atplaukia naktigonio daina, paprasta ir liūdna, kaip pats šis rudenio vakaras.

Tuo tarpu iš žemai nuo marių, žiūrėk, ateina sunkiai šniokšdamas garlaivis — buksyras. Jis visas žiburiuotas, ir jo spalvotos — mėlynos ir raudonos — šviesos atsimuša — mirga tamsiame upės vandenyje. Jei garlaivis dar nemeta inkaro nakvynei ir jei tu nori rudenio romantikos, tu atsirakini laivelį, plauki prie baidokų, prisikabini, ir tave jie traukia aukštyn prieš vandenį. Tu užvedi kalbą su baidokų šiporiais ir klausai, kaip jie atsakinėja tau gražiu lietuvišku pamario akcentu. Paskui kviečiamas užeini pas vieną iš jų į kajutę. Užrūkai cigarą ir kalbi apie pre-

F. BÂRDA

ELEGIJA

Kai miegančiais laukais šaltos šviesos nužertais,
Žvaigždėms aukštai liepsnojant, vienas vaikštau
Ir mintyse slepiu gyvybės didžią mįslę, —
Į žemę visuomet kreipiu vargingą veidą.

Žvaigždes pamėgus, man nuliūdo siela.
Man jų žėrėjimas toks šventas buvo ir švelnus lig skausmo.
Ir sieloje sapnai — sapnai užgimę kėlės . . .
Ir slėpdams juos, už marmuro laiptais lipau į skliautą.

Lipau į begalybės stebuklingas sferas,
Rankas ištieses, lyg kažką pagaut norėčiau.
Nuo virpančio dangaus nenusigrįžo mano žvilgsnis,
Ir aš nuleisti ištiestųjų rankų negalėjau . . .

Bet vis dėlto — jos tuščios nusileis, tik tuščios.
Prie šaltos žemės karštas veidas glausis — — —
O žvaigždės vėl taip abejingai krūpčios
Ir kitą klystantį apgaus. — — —

Vertė Henrikas Nagys

Lapkričio 18 d. latviai švenčia savo Nepriklausomybės atgavimo šventę. Ta proga dedame porą latvių poetų eilėraščių.

---

kybą ir marių uostus. Už storų smaluotų baidoko sienų tu girdi lengvą vandens čiužėjimą... Štai pagaliau atsikabini tu nuo baidokų ir vienas liūdnas plauki žemyn juodu, lyg rašalas, upės vandeniu. Netoli praplaukia keli žvejai ir įdėmiai žiūri į tave, betikslį klajūną. Pro tirštus debesis pasirodo buinas mėnulio veidas ir kvailai beprasmiai nusišypso.

Dar ilgai tu vaikščioji Nemuno pakrantėmis, žiūri į Nemuno žiburius ir klausais rudenio vėjų sparnų šlamesio. Paskui, jau vėlai, eini namo, lipi į kalną, prisimeni ką matei, prisimeni žydinčią vasarą, prisimeni triukšmingą miestą ir jo gyvenimą ir pajunti įprastą liūdesį ir ilgesį. Bet ko tada liūdi ir ilgiesi — ar negrįžtančių vaikystės dienų, ar kilnios didžios meilės, ar praėjusių amžių ir garsių žygių, ar didelio ir harmoningo, kaip puikus muzikos kūrinys, — žmogaus gyvenimo — tu pats nežinai...

Toks jau yra mūsų ruduo.

*

Sustoju šešėly pas langą
Ir rymau ir žvelgiu tylus;
Toli viršum miesto, kaip bangos,
Liepsnoja rausvumas vėlus . . .

Kaip liepsnos virš miesto sužvilga
Tamsos atspindys neramus,
Ir kelias kur vaikščioji tyliai,
Kaip pasakoj tuščias, ramus — — —

*

Nuvargęs grįžti tu į krantą
Ir klaidžiot nenori daugiau,
Ir kerinčios pasakų salos
Taip tolimos, svetimos tau.

— Po žydinčius kalnus ir slėnius
Jau man nusibodo klajot!
Ir tyliai šypsaisi, ir tyliai juokiesi,
Ir klaidžiot neini niekados . . .

*

Tu sėdi ant pasakų suolo,
Tu kaip karalaitė skaisti,
Ir vėl, tik tave vėl sapnuoti,
Ilgėtis tavęs man liepė . . .

Tu sėdi ant pasakų suolo, —
Žinau tu dar rymai tenai . . .
Ten žydinčios gėlės sapnuoja,
Ir saulė liepsnoja aukštai . . .

Vertė Henrikas Nagys

VL. KORSAKAS

Moksleivija ir mūsų muzikos ateitis

Muzika. Jau vien išgirdus šį žodį, vien tik pagalvojus apie jį, žmogus pajunti sieloje kažkokią švelnią šilumą, kuri verčia pamiršti kasdienišką mūsų pilkumą. O kai tą muziką išgirsti, kai siela prisipildo jos meliodija, jos švelniais arba stipriais, ryžtingais akordais, kai įsiklausai į jos plaukimą, jos niuansus, juk taip tada malonu, jauku. Užmiršti žmogus tada viską, ir siela skrenda ten toli, toli, kur nėra nei kerštо, nei neapykantos, kur vien tik Meilė ir amžinasis kūrybos lobynas. Ten prisipildo siela tos brangios amžinybės, kurios lašeliai spinduliuoja garsų pavidalu, skleisdami žmonėms užburtas dovanas.

Neveltui juk muzika turi tiek daug gražių, puikių pavadinimų, apibūdinimų. Muzika tai menų menas. Nė viena meno šaka neteikia tiek daug minčių, vaizdų, kaip muzika. Ją kiekvienas žmogus gali savaip suprasti, savaip pergyventi. Kiekvienam ji teikia kitokių vaizdų ir kitokį malonumą. Klausydami tą patį veikalą, niekuomet neprieisime prie vienodo jo supratimo bei įvertinimo. Visa tai pareina tik nuo žmogaus sielos jautrumo nuo jo išsilavinimo šioj srity. Kuo jautresnė bus siela, tuo daugiau ji jaus muzikoj malonumo, patrauklumo; kuo daugiau žmogus bus muzikoj išsilavinęs, to daugiau jis ras joje meniško grožio, kūrybiškumo, spalvų.

Seniau žmonėse muzika buvo tiek gerbiama ir vertinama, kad buvo vadinama net dievų kalba. Tikėjo seniau žmonės, kad tik ja, muzika, galima permaldauti dievus, išprašyti iš jų malonių.

Daug dar būtų galima gražių žodžių apie šią meno šaką pasakyti. Yra ji vadinama ir pavargusių sielų balzamu, ir kūrybos ugnimi, ir laidu tarp dviejų mylinčių širdžių, ir t.t. Tų pavadinimų jai mes galime rasti kiekvienas savo širdy, savo sielos gelmėse. Mes galime ją vadinti taip, kaip kas norime, kiek ji mums yra brangi.

Bet, deja... Mūsų jaunieji, mūsų tautos ateitis daugiau žino apie tokius Tamerlanus, Atilas, Neronus, kurie iššudė tūkstančius žmonių, kurie griovė ir naikino meną, negu apie tuos, kurie tą meną kūrė, kurie dėl jo gyveno. Beethovenas, Mozartas, Schubertas, Čiurlionis labai retai sutinkami mokinių žinojimo akiratyje. O juk tiek nedaug tereikia pasiskaityti, kad apie juos turėtume mes minimalines žinias.

Šiais laikais ypatingai yra reikalingas ugdymasis meno srityse. Turime mes iš pat mažens su menu susipažinti, susidraugauti, pamilti ir su juo susijungti. Jei norime, kad mūsų, palyginti, nedidelė tauta puikiai egzistuotų tarp kitų ir net viršytų jas, turime be kitų dalykų, ypač kreipti dėmesį į meno sritis, kartu ir į muzikos meną.

Kitos meno sritys pas mus dar turi pakenčiamas sąlygas. Tik ta vargšė muzika, kažkodėl vis dar negali įeiti į tinkamas vėžes. Kažko vis trūksta ir tiek. Tiesa, pažanga jau yra padaryta nemaža: organizuojamos dainų

Šilagėlė
„N. Romuva“

šventės, koncertai, bet vis dėlto tai mūsų lūkesčių visiškai nepatenkina. Pasižiūrėję kaip menas arba apskritai kultūrinis gyvenimas vystosi kituose kraštuose, kitose valstybėse, mes turime savo tempą, savo kultūrinį darbą sudvigubinti, sutrigubinti, kad galėtume eiti kartu su gyvenimu. O tai laukiama iš mūsų, iš jaunosios kartos jaunųjų pasišventėlių darbininkų.

Mes mėgstame sakyti, kad Lietuva dainų kraštas. Tiesa, taip ir yra. Mes gražių, švelnių melodingų dainelių, geros medžiagos joms išpildyti, iš tikrųjų, turime, bet to dar maža. Mums reikia stropaus planingo darbo, patvarumo, kad galėtume savo dainą, savo muziką parodyti tinkamoj šviesoj. Mūsų jaunieji, ypač lankantieji gimnazijas ar aukštesnias mokyklas, kuriose yra dėstoma muzika ir dainavimas, turėtų būti pirmieji savanoriai, pionieriai šioj srityj. Su muzika ir dainavimu (tikra to žodžio prasme) mažiausiai yra susipažinusi liaudis, ypač kaimas. Žinoma, nereikia iš karto norėti, kad kaimo jaunimas tuojau po trijų dienų dainuotų iš gaidų arba puikiai grotų. Ne. Pamažu reikia supažindinti su daugiabalsėm dainelėm, su gaidom, po truputį organizuoti rimtesnį muzikos klausymą, ją paaiškinti ir t.t. Daugelis gal pasakytų: „Argi tai įvykdomas darbas, tai juk tik tušti žodžiai“. O tai padaryti vis dėlto galima. Reikia tik dirbti, dirbt pamažu, po truputį, sistematingai. Liaudyje, ypač kaimuose, juk tiek daug yra norinčių gražiai, padoriai sugroti, padoriai padainuoti. Norinčių yra, bet darbininkų tam darbui taip trūksta.

Mūsų jaunieji gimnazistai tą darbą turėtų pradėti pirmieji. Pirmiau-

sia, žinoma, patys turi gerai mokėti, nepatingėti pasisavinti teikiamų muzikos mokytojo žinių, nepatingėti truputį geriau pasiruošti. Gimnazijoj teikiamų žinių pilnai užtenka, kad galėtume norinčius išmokyti dainuoti bei skaityti gaidas. O dėl muzikos klausymo, tai taip pat nėra nieko baisaus. Tik čia, žinoma, reikia truputį didesnio muzikos kūrinių ir jų formų pažinimo. Bet ir tai gimnazijose yra pakankamai gerai išdėstoma. Šiais modernizmo laikais žmonėse labai daug kas turi mažesnį ar didesnį radio aparatą. Tai norintieji pasiklausyti rimtesnės muzikos gali susirinkti pasiklausyti ir pasiaiškinti. Tai juk nesunkus ir nepaprastai malonus dalykas.

O toks platesnis platesnių visuomenės sluoksnių muzikalinis švietimas mums yra būtinai reikalingas. Juk yra aišku, kad liaudyje yra daug gabių muzikai žmonių, jaunų ir senesnių, kurie nori, laukia kada kas nors praskins jiems kelią į šviesesnę muzikos pažinimo ateitį. Taip pat kuo platesnės masės bus muzikališkesnės, tuo daugiau jos duos tautai didesnių, ryškesnių muzikų — talentų atlikimo ir kūrybos srityje.

Mes turime gražių muzikos kūrinių, ryškių mūsų tautos talentingų sūnų, bet... labai mažai teturime jos atlikėjų, tos muzikos perdavėjų kitiems. Tai faktai. Šių metų Valstybės Teatro koncertų repertuaras susideda beveik išimtinai iš importuoto meno, ir tik vienas vienintelis koncertas yra numatytas lietuviškas. Taigi, kaip matom, mums trūksta dar daug muzikalinių pajėgų. Bet nereikia nusiminti. Nemanykim, kad, jei kiti už mus pažengę toliau, tai jau ir nebeapsimoka dirbti. Tai būtų lygu šitokiam pasakymui: „Kam man čia dar gaišti laiką, jei aš gimiau vėliau už Bachą, Beethoveną, Mozartą, Schubertą, jei jau viskas yra padaryta, sukurta!“ Toks kompozitorius, taip galvodamas, žinoma, nieko nesukurs. Bet taip galvoti juk absurdas būtų, taip galvodami žmonės juk niekuomet neprogresuotų, niekuomet nieko naujo neatsiektų.

Taigi, nenusiminkim, kad mes ir jaunesnė, mažesnė už kias tauta, bet dirbkim. Dirbkim ir mūsų laimėjimas bus užtikrintas. Mūsų muzika susilygins su kitų tautų muzika, o gal net ir viršys ją. Jaunieji muzikos pionieriai, neužmirškime šios dieviškos meno srities! Iš mūsų laukiama, kad mes parodytume lietuviškąjį muzikos charakterį, lietuviškos dainos grožį! Mes turime pastatyti lietuviškam menui paminklą, didesnį ir puikesnį, negu vokiečiai pastatė savo genijams: Wagneriui, Mocartui, Beethovenui ir kt. Kas yra matęs Eberleino paminklą Wagneriui, tas niekuomet neužmirš to genijaus — kūrėjo ir vokiečių tautos kūrybos bruožų. Štai keletas keliautojo žodžių apie tą paminklą:

— „Juk daugelis mūsų bet kuriuo būdu esame girdėję Wagnerio majestotišką, iškilmingą, taurią Tannenhäuserio, Tristano ir Izoldos, Lohengrino, Parsifalio ir kitų jo veikalų muziką. Taigi, skulptoriaus Eberleino rankose atgijęs Wagneris sėdi Berlyno Tiergarteno medžių paūksmėje, sėdi impozantiškai ant aukšto pjedestalo. Jis sėdi išdidžiai pakelta galva, vienos rankos pirštais barbendamas lyg dar kuriamo veikalo ritmą, kitą ranką nuleidęs ant natų prirašytos knygos. Sėdi majestotingas, išdidus, susikaupęs ir lyg kūrybinėje ekstazėje paskendęs. Iš jo povyzos lyg skamba toji muzika, kurią mes būdinguoju vagnerizmo terminu vadiname. Taip — matęs šią stovylą atpažinsi Wagnerio muziką, girdėjęs jo muziką, stovyloje atpažinsi jo charakterį“...

PAULIUS JURKUS

Išsigelbėjimas

VIII klasėse kaliošų kova. Visi, susitūpę už suolų kaip už apkasų, žvalgosi, iš kur atlėks „armotos šovinys“. Mergaitės, susigrūdusios prie lango, kaip vištyčiai cypia. Didysis Jonas, pasidėjęs akinius, kad kartais kas nenubrauktų, paleidžia Petrui kaliošą. Petras bėga iš klasės. Kaliošas, atsimušęs į koridoriaus sieną, plepteli jam ant galvos.

Kelios penktokės, žiopsojusios tarpdury, juokais prapliumpa. Nusikvatoja visas koridorius. Tik viena Rita paslepia savo juoką. Prie pat savo klasės stabteli, beprasmiai pažiūri į klasę, lengvutis šypsnis nubėga per jos veidą, kaip švelnaus vėjelio banga per žydintį rugių lauką. Ji neina į klasę, bet kažin kokiais reikalais pasuka į rūbinę. Smelkias pro pat Petro šalį. Petras visai netoli savęs girdi jos žodžius:

— Aš tau, Petrai, turiu vieną dalyką pasakyti, — ir ją pridengė rūbinės durys.

— Ir ką ji čia turėtų pasakyti? — mąsto Petras. — Dar taip paslaptingai... Bet ko ji pagaliau iš manęs nori? Jau kažkokias pretenzijas reiškė literatų susirinkime. Mintyse šiurptelėjo, kaip susirinkime buvo iškeltas nario mokesčio klausimas ir kaip jis šiaip sau, juokdamasis, atsisakė mokėti. Tada Rita sėdėjo užpakalyje jo ir tyliai šnibždėjo: „Aš už tave užmokėsiu“.

— Prašau į klases, — pasigirsta dežuruojančio mokytojo balsas. Petras, tos pačios minties kankinamas, įeina į klasę.

— O gal jau ji... — pamano, ir kažkoks keistas jausmas nupurto jį.

Klasė ūžia, mergaitės bando šokti, o berniukai dainuoja, švilpia ir daužo suolo lentomis.

Petras ima piešti ant lentos istorijos mokytoją. Tokį didelį, didelį, kaip liūtą, ilgu kaklu, su storais akiniais ant nosies galo.

Tiesa, žodžiais to paminklo grožį nupasakoti sunku, bet, vis dėlto, galim susidaryti apytikrį vaizdą. Bet mes, mes, jaunieji, turime pastatyti mūsų tautai paminklą ne akmens, ne betono, bet darbų! Mes parodysime, mes privalome parodyti pasauliui mūsų muzikos ir dainų grožį, mūsų meno aukštybes! Mes neseksime, nekartosime, bet kursime! Mes įliesime į savo darbą kūrybiškumo ugnies, ir mūsų darbas virs gryna tautiška kūryba. Nusižeminę prieš Amžinybę, išsižadėdami savęs, stebėkim, fiksuokim, ištirkim, ištirtą meskim į širdį, kur lyg rytmetinės aušros belaukdamos renkasi brangenybės, kad aušros šviesoj vertingu turiniu papuoštų išsiilgusią sielą. Mes pamilsim muziką visa širdimi, ir ši meilė, šis atsidavimas menui, atskleis mums naujus pažinimo horizontus, kurie mus ragins kilti ir pasiekti aukščiausią laimėjimo tašką!

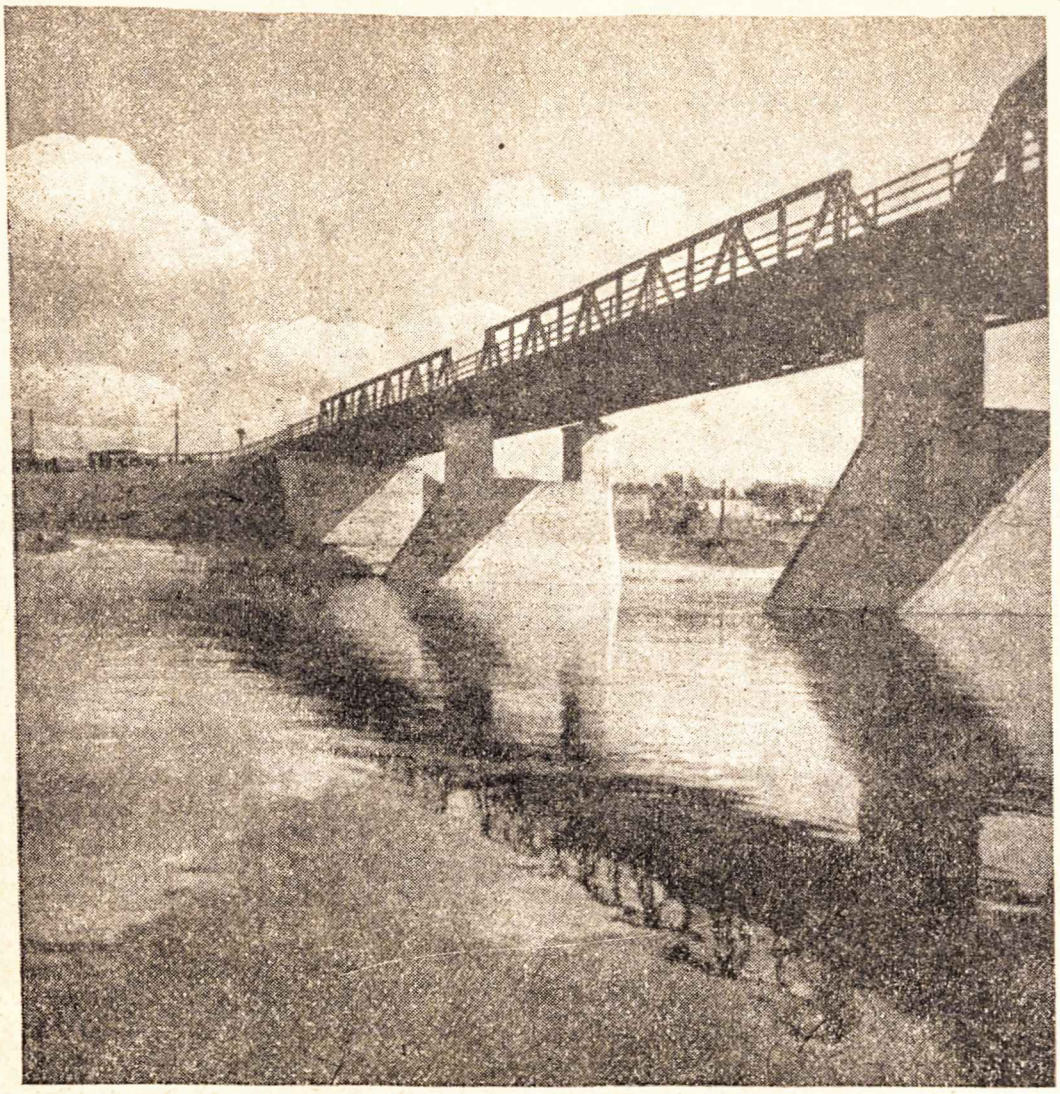

Panemunės tiltas „N. Romuva“

Visi kvatojasi.

Prasiveria klasės durys. Pravira penkta klasė. Petras mato, kaip Rita, atsirėmusi į sieną, žiūri į koridorių. Jos švelnus, glostąs žvilgsnis susitinka su Petro akimis. Jis nori jai nusišypsoti, bet duryse, kaip iš dangaus iškritęs, išdygsta ponas istorikas.

*

Po pamokų visi vilnimi metasi laukan. Petras mato Ritą. Ji vilkina, neskuba, pažiūri į jį ir vėl įdebia akis į priešais einančios mergaitės plaukuose surištą kaspiną. Petras linkteli ir nusišypso. Einant pro šalį, Rita paduoda jam sulamdytą laiškelį.

— Aš kvaila, bet . . . — nepabaigia sakinio, išdumia ir įsimaišo į mergaičių būrį.

Laiškelyje parašyta:

„Nejaugi manai, kad Tavo gyvenimas priklauso Tau?!

Ne, jis priklauso tam ir pareina nuo to, kuris ašį pasuks į vieną pusę taip, kad Tavo akys vien į tą pusę bus nukreiptos.

Jau krypsta ašis! Bet akys dar tokios sustingusios, nejautrios . . .

Migla, vis migla . . .“

R.

— Migla, tikra migla šis sąsiuvinio lapo kąsnelis, — galvojo jis, — ir ko ji iš manęs nori — ta Rita, kuriai visų daugiausia rūpi flirtas kuri jau taip suspėjo išsiflirtuoti, kad paliko nušliūrus, kaip dažnai vartojamas sviedinys. Pernai ji buvo „palaužusi" stipriausią aštuntos klasės vyrą. Jeigu jai rūpi flirtas, kodėl ji nelenda prie kitų mano klasės draugų, juk su Simu ji nuo seno bičiuliavosi, gal ir dabar... Ir ką tai reiškia ašis? A, ne kaip kitaip — ji jau įsimylėjusi. Tikis mano širdį palenkti į save, bet dar užkliūva mano akys. Gal dėl to, kad ji dažnai mato, kaip aš linksmas ūžiu klasėje, kaip sukuosi apie Onutės sviestainius, kaip ištituoju visus poetų išsireiškimus apie meilę. Juk tai nuoširdus juokas, ne daugiau...

Bet ką ji man pasakys?

Paslaptis...

*

Paskutinis šeštadienis prieš užgavėnes. Gimnazijoje pasišokimas. Petrui kažko galva skauda, blogas ūpas. Tačiau jis nusprendžia:

— Ne, šokti nešoksiu, bet nueisiu pažiūrėti.

Salėj sukasi keliolika porų.

— Vilk, Petrai, vilk ir užsigavėk kaip reikiant, — ragina septintokai.

— Ne, vyrai, ne! Galva sprogte sprogsta, reiks lankais suveržti.

— Ir aš tuoj einu namo, — sušnabžda šalia stovėjusi Rita.

— Gerai, galėsiu palydėti.

— A, tikrai jau pasakys tą svarbųjį dalyką ,— pagalvoja jis.

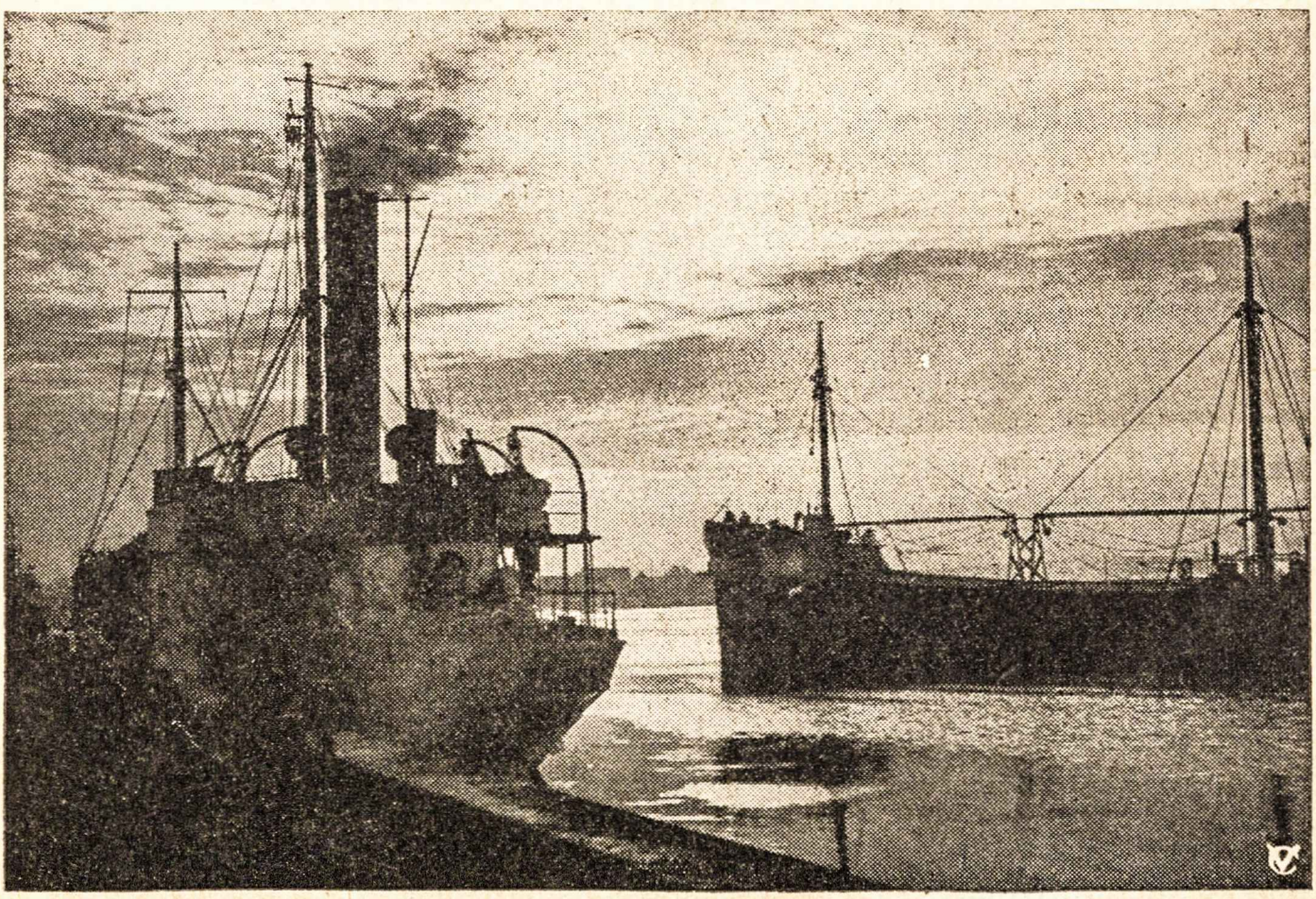

Klaipėdos uostas — mūsų vartai į platųjį pasaulį „N. Romuva"

— Dar vieną šokį šoksiu — gerai? — klausia šypsodamosi Rita.

Pro blakstienų tinklą ji žiūri per šokėjo petį. Kiekvieną kartą prasisukdama siunčia jam karštą žvilgsnį. Petras kaip pirtyje.

Valsas pasibaigė. Rūbinėje jis paduoda jai paltą. Ji ilgai narplioja botus.

Lauke šąla. Dangus skaistus. Žvaigždės, kaip spirginamos pupos, mirga. Jie sustoja prie gimnazijos durų ir kalbasi:

— Žinai, — pradeda Rita, — norėjau tau pasakyti...

— Na, na, — gyvai susidomėjo Petras.

— Aš sugalvojau šitokį dalyką. Mano mama po Velykų išvažiuos, tai aš surengsiu arbatėlę. Kai mama yra, tokių dalykų neleidžia, o tėvelis nieko nesako.

Jos tėvas turi mieste didelę krautuvę. Su savo dukra susitinka tik prie stalo ir krautuvėje, kai ši įeina pinigų prašyti.

— Tai šitokie jausmai tavy buvo, — pagalvoja Petras.

— Kviečiu tave. Na, ką daugiau reiks pakviesti? — tyliai čiulba Rita.

— Bet kokia programa bus?

— Turim salę, radiją, patefoną... Parnešiu, jei gausiu, išgėrimo.

Petrui kažko keista pasidaro. Išgėrimas... Jis žino, kad klasės draugai kartais „sutrenkia". Lig šiol dar šito saugodavosi. Todėl nuo kitų draugų jam buvo kritę ir „davatka" ir „boba", sakė, kad jis paliksiąs toks, kaip geografijos mokytojas, nutolęs nuo gyvenimo. Petras, analizuodamas savo mintis, kankinosi. Kažkokia jėga traukdavo kuo greičiau pažinti „gyvenimą". Šita mintis ir dabar šiurpteli. Juk reikia pažinti gyvenimą! Kas iš to, jei liūdėsiu užsidaręs; taip ir supelėsiu ant knygų, nieko gero nematęs. Eisiu!... Mintys kunkuliuoja galvoje.

— Gerai, — tvirtai atsako Petras.

Ji išsitraukia nosinėlę. Pakvipo gėlių kvapas. Kažkas dingtelėja galvoje. Su tuo kvapu prisimena motina, kaip ji daug gėlių įmerkia kiekkvienais metais, jam atostogų parvažiavus. Širdy atsiranda daug kartumo.

— Bet ką daugiau kviesti? — nerimsta Rita. — Aš tenoriu tik aštuntokus. Su Vaciu jau šnekėjau, jis sutiks. Henrikas taip pat, bet ką daugiau? — tęsia susirūpinusi.

— Pavyzdžiui, Alfą, — atsako Petras.

— Tfui, to tai jau ne! Tfui, kaip aš jo nekenčiu... Sudžiūvėlis... Žinai, kartą su Liolia šnekame apie kojines, ir nugirdo. O kada jūs rašėte „Idealizmo" temą iš lietuvių kalbos, tai jis ir išdėjo: štai kokios mergaitės, joms terūpi šilko kojinės... Tfui! To nereikia, ne! — čirškia Rita.

— Ar tik vieni berniukai bus?

— Pakviesiu klasės drauges... Stasė, ot puiki mergička, senai draugaujame, kiauras dienas pas mane prasėdi.

— Toliau...

— Lialią, Helę, Zosę...

Išvardina visas, kurios daugiausia stovi savo klasės tarpdury ir observuoja VIII kl. vyrus.

Kažkas skersgatvyje sujuda. Elektros šviesoje sušmėžuoja Prekybos Instituto mėlyna kepurė ir įeina į gimnaziją.

— Cit, kas ten? — ji sudreba.

— Tai Pranas Smilga.

— Kas? Pranas? Skubėkim, Petrai, užteks! — staiga ji užtrenkė gimnazijos duris ir nudūmė atgal į šokių salę.

Kažko pikta. Ko pabėgo? Tik tiek tenorėjo pasakyti? Tokia paslaptis! Jis pasuka namo. Girdėjo, kad ji vasarą draugavo su Smilga.

— Bet kodėl dabar prie manęs kimba?! Keistas toks velniškas blaškymasis. Et, nesvarbu, po arbatėlės ji mane tiek ir tematys. Dabar keptas karvelis skrenda į burną, negi spiausi laukan. Pasirodysiu draugams, kad ir aš moku taip pat pagyventi.

Dangus — tamsiai mėlyno šilko, kaip persiškas kilimas, iškaišytas aukso žvaigždėm. Jos nuo šalčio mirksi, dreba.

Šaltos ir nejaukios, kaip chirurgo, rankos graibsto po Petro kailiniais. Į stotį nuklanksi pasivėlavęs skambalas. Tuščios mintys bėga Petro sielos labirintais.

*

Sunkiai sugirgžda gonkų durys. Petrą pasitinka gitaros garsai, kurie jį visuomet svajingai nuteikia. Ir kiek kartų jis ateina pas Onutę, jį vis su daina ir muzika pasitinka. Gimnazijoje jie dažnai pasidalina sviestainiais, namuose kartu sprendžia matematiką, dar pasikeičia pora žodžių ir skuba kiekvienas savais keliais.

Dabar Petras jai neša anglų k. žodyną. Tas pats švelnus balsas jį pakviečia:

— A, Petrelis... Na, dėk paltą, dėk!

— Onut, kad aš skubu...

— O kur gi taip?

Visuose kambario kampuose jau snūduriuoja vakaro prieblandos. Mirštančios saulės spindulys įkrinta pro galinį langą, nurausvina drabužių spintą, Onutės lovą ir virš lovos kabantį paveikslą.

— Sakyt, nesakyt, — galvoja Petras. — Ne, sakysiu, ji man tokia gera... Kai mirė tėvelis, nuoširdžiausiai užjautė. Jai išpasakojau visą sielos nerimą.

— Pas Ritą šį vakarą septyniomis šiokia tokia arbatėlė su programa. Kviesta daug klasės draugų ir aš... — vos išmikčioja Petras.

Onutė giliu žvilgsniu pažiūri į Petrą:

— Ir tu pažadėjai?

Petras nuleidžia akis.

— Petrai, būk vyras! Neik! — energingai ji ištaria.

Petrą apima kažkokia gėda. Jis sumišęs teatsako:

— Ir aš taip manau...

— Tu nežinai, kokia yra Rita. Ji tik pažinčių ieško, per vasarą Palangoj su kiekvienu flirtavo. Ji nori dabartinį tavo būstą sugriauti.

— Kad aš prižadėjau... Bet kodėl klasės draugai...

— Et, nežiūrėk į juos. Kas iš jų beliko. Nori tuo įrodyti savo aštuntokiškumą. Šiaudų kūliai! Kaip jie šlykščiai atrodė per VII kl. vakarą! Kas bus vėliau, kai pradės studijuoti... Dėl manęs, kaip nori, bet aš tau visada gero trokštu.

— Neisiu... — sunkiai atsako Petras.

— Ane, Ane! — pasigirsta iš gretimo kambario motinos balsas, — užmiršai pas siuvėją nueiti.

Netrukus jie abu išeina.

Visas miestas jau skęsta saulėlydžio rausvume. Didingai atrodo visi pastatai paskutiniuose saulės spinduliuose. Ežeras jau numetęs žiemos

kiautą. Jau prasižiojusį pumpurą pabučiavo saulė, o gojuje, ežero pašlaitėse atsimerkė mėlynos gėlių akys. Visa žemė alsuoja pavasariu. Ir saulės grimzdimas į vakaro prieblandas nebetoks sopulingas.

Ona greitai išeina iš siuvėjos.

— Pereikime per miestą, — ji pasiūlo. — Bet ką tu sakysi, jei sutiksi draugus?

— Pasakysiu, kad brolis atvažiuoja vakariniu traukiniu.

Įeina į miesto sodą.

Sakingais pumpurais pasipuošusių medžių nė šakelės nejuda. Šlaito beržas, nuleidęs šakas, lengvučiai supas. Pačiuose didžiuose klevuose varnos kranksi.

Iš sodo pasuka siaurais takeliais palanke. Seni gluosniai, susimąstę kaip žyniai, rymo paežėse. Ievos ilgis pavasario žalumo. Oras kvepia vėsumu. Vakaruose jau pabalę keliai, kaip gyvatės vingiuojas į mišką.

— Ona, — sako Petras, — pameni dailininko Varno paveikslą „Bangose". Ten žmonės iriasi rankomis per šėlstančią jūrą, o mes žengiame per arimus, siauru takeliu.

— Taip, aplinkui arimai, į kuriuos reikia berti grūdas, — susimąsčiusi šnabžda Ona.

Pakalnėje sumirksi raudonos stoties semaforų ugnys.

— O ten gyvenimo stotis. Ten išveža gyvenimą greitaisiais traukiniais, — savy paskendęs, ranka mosteli Petras.

— Ir iš kur ta filosofija, — staiga ji nusijuokia. Jos minkštą juoką nusineša į kaimo gilumą šventa vakaro tyla. Kažkur atsiliepia šunes.

Toli, toli sudunda, sušvilpia traukinys. Sušvyturiuoja iš miško jo akys, sumirksi vagono langai, ir į stotį užduseęs įpuola plieno žirgas.

— Tavo brolis parvažiavo, — nusišypso ji.

Daugiau jie nešneka, o eina prastu keliu, šokinėdami per griovius, atsisagstę paltus, gerdami vakaro vėsumą į darbo išvargintas krūtines. Pasiekia vieškelį. Abiejų akys paklysta mėlyname danguje, išbučiuoja naujai pražydusias žvaigždes.

— Dar užeinam į bažnyčią pasimelsti, — pradeda Ona.

— Kad uždara . . .

— O prie durų.

Sucypia šventoriaus vartai, krankteli išgąsdintos varnos.

Pakalnėje miesto triukšmas, o šventoriuje taip paslaptinga, pilna rimties. Senose liepose tiek daug ilgesio. Bažnyčios bokštas kaip gulbė neria pro liepų šakas į žvaigždėtą dangų.

Mistiškas jausmas pripildo Petro širdį. Jis atsiklaupia ant laiptų, prisiglaudžia prie šaltų bažnyčios mūrų. Prisimena mamą. Nepaprastas ramumas liejasi sielon. Rodos, bažnyčioje gieda šimtai angelų, liepose čiulba lakštingalos, o nuo ežero dvelkia rožių kvapo vėjas. Ir tiek daug laimės, keliai nusnigę žiedais . . . Jis bučiuoja bažnyčios mūrą, meldžiasi už visa, visa . . .

*

Vakare jis Ritai parašo:

Šis laiškas Tamstai pirmas ir paskutinis. Tur būt, ir iš Tamstos daugiau negausiu. Mes pasiliekame oficialūs. Dėkui už pakvietimą į arbatėlę, kurioje nebuvau.

Petras.

STASYS KRASAUSKAS

UŽMIRŠTI NEGALIU

Tiek daug žiedų nuvyto,
Nuvyto daug gėlių.
Tavęs, graži mergyte,
Užmiršti negaliu.

Nei vasara, nei žodžiai,
Nei žavinti daina,
Tiek džiaugsmo neparodė.
Kiek tavo šypsena.

Kartu su saule gęsta
Svajotas džiūgesys,
Tik tavo atminimo
Man nieks neužgesys.

---

*

Klasėje po pirmos pamokos. Visi lyg sustingę. Aleksas, paslėpęs alkūnėse veidą, snaudžia. Ignas, didysis Jonas ir Vacius nugeltę, kaip rudens lapai. Iš vakarykščio jiems galvą skauda, strėnos pavargusios, o Simas visai neatėjo.

Keli vyrukai bando juokauti.

— Švelni širdis — diktatorius . . . — išsireiškia klasės futuristas Kostas, pamatęs Oną ir Petrą prie lango.

Saulė išslenka iš debesų, jos spinduliai krenta į klasę. Tiek daug šviesos. Petras pažiūri į dangų, į tuos debesų kalnus, baltus kaip angelų drabužius, juodus, kaip pragaras. Tokia švelni ir giedri nuotaika plūsta gaivinančiais pavasario spinduliais.

— Petrai, tau laiškas, — šūkteli Stefa tarpduryje.

Ona nori pasitraukti.

— Palauk, Rita rašo, skaitysime, — sulaiko ją Petras.

Prieš akis vėl lakšto kamputis:

„Buvo draugai — nebeliko jų, išlakstė jie visi.
Argi tikri draugai apleidžia skausmuose?
Aš kvaila, bet . . .
Dovanok, kad rašau . . .“

R.

— Netikėk, Petrai, tai naujos kilpos. Ji nežino, kas yra draugiškumas, kad taip rašo ir daro!

— Sese, viskas baigta. Išgelbėjai mane!

Ir vėl pažvelgia į lauką.

Aukštai čirena vyturėlis, o tuose laukuose, kur vakar jie ėjo, jau artojas varo pirmąją vagą.

Šalia jo stovi Ona, visa saulės spinduliuose paskendusi. Jos viena plaukų juostelė atsiskyrus, vėjo judinama, lenda į akis.

Petras giliai atsikvėpia. Krūtinėje vėl didelis ramumas, vaidenas vasaros, saulėtos vasaros, išbristos šilkinės šieno lankos, darbas, sveikata. Ir vėl rankose jaučia didelę jėgą, o širdyje — dvasios stiprybę.

BRONIUS KRIVICKAS

Maironio „Pavasario balsai“ ir Miškinio „Varnos prie plento“

Maironis, be abejo, žymiausias ir ryškiausias lietuvių senesniosios poezijos atstovas. Jo „Pavasario balsai“ — didžiausias mūsų prieškarinės lyrikos reiškinys. Nors „Pavasario balsuose“ tilpusi kūryba yra daugiausia poeto jaunystės darbo vaisius, tačiau šis rinkinys rodo visišką Maironio talento subrendimą. Tame rinkinyje Maironis pasiekia didžiausią savo formos aukštumą ir išreiškia kilniausias ano meto lietuvio šviesuolio idėjas. Tenai mes matome žmogų — kovotoją, su milžiniška jėga, su didžiu patvarumu ir pasiaukojimu einantį idėjos link, didvyriškai atsisakantį nuo visų vilionių, pastojančių kelią į tikslą, šventai tikintį savo idėjomis. Tačiau matome tenai ir Maironio tragedijos bei nusivylimo užuomazgą.

Miškinį tenka skirti prie pačių naujųjų mūsų lyrikų, kurie dabar ir užima vyraujančią poziciją lietuvių poezijoj. Jo „Varnos prie plento“ yra vienas didžiausių mūsų naujosios lyrikos reiškinių. Ten telpa autoriaus jaunystės metu ir kartu jo aukšto poetinio subrendimo kūryba. „Varnose prie plento“ mes jau matom dabartinio laikotarpio žmogų, jo idėjas ir jo tragediją. Iš šio rinkinio mes galime šį tą spręsti apie naujosios lietuvių poezijos kryptį ir jos pasiektus laimėjimus.

Apskritai, motyvais abu poetai būtų panašūs: ir vienas ir kitas dainuoja apie tėvynę, apie jos gamtą ir žmones, apie jos vargus, dainuoja taip pat ir apie savo asmeninius išgyvenimus. Tačiau vis dėlto bendras jų kūrybos pobūdis labai skirtingas. Tas skirtingumas gimsta dėl gyvenamųjų laikotarpių nevienodumo ir dėl skirtingų poetų charakterių. Jeigu mes Maironį charakterizavom kaip nepalaužiamą asmenybę, kaip didį kovotoją, tai Miškinį galėtumėm charakterizuoti kaip žmogų, atvira širdimi keliaujantį Lietuvos laukais, kaimais ir miestais, viską stebintį ir į viską reaguojantį savo gyvu ir dideliu jausmu. Poetų gyvenamuosius laikotarpius puikiai charakterizuoja patys veikalų vardai. „Pavasario balsai“ simbolizuoja Lietuvos budimą, šimtmečiais slėgusių mūsų kraštą ledų susprogdinimą ir nesulaikomą tautinio judėjimo srovės išsiveržimą. „Varnos prie plento“ rodo mūsų kraštą jau pažengusį pirmyn, jau plentais pasipuošusį. Tačiau „varna“ Miškiniui yra rudens ir nykumos simbolis. Juk mes varnas ir jų klaikų kranksėjimą pastebime tik tada, kai gamtoje išnyksta žaluma ir džiaugsmas, kai žemę apgaubia rudens ar žiemos nykumą. Taigi, „Varnos prie plento“ simbolizuoja laisvosios Lietuvos gyvenimo nykumą, susidariusią dėl įvairių priežasčių.

Ir Maironis ir Miškinis yra kaimo vaikai. Pirmąją tėvynės meilę jiems turėjo sužadinti savo krašto miškai, laukai, pievos, upės ir visas jo gamtos grožis. Tą meilę savajam kraštui jie taip pat pajuto, mylėdami savo tėvus, brolius, seseris ir kitus pažįstamus savo kaimo žmones. Betgi ši

Saulėlydis „N. Romuva“

meilė buvo nesąmoninga, nors ji vėlyvesniam abiejų poetų gyvenimui ir kūrybai turėjo daug reikšmės. Kai poetams teko išeiti į platesnį gyvenimą, jie, be abejo, pamatė, kad Lietuva yra daug platesnė už jų kūdikystėje regėtą apylinkę, kad joje daug daugiau girių ir upių, negu jie savo akimis buvo matę. Jie turėjo įsitikinti, kad be keleto tikrųjų brolių ir seserų jie turi dar milijonus brolių — lietuvių, kurie veržiasi į laisvę ir į šviesesnį gyvenimą. Poetai negalėjo neišgirsti jų šauksmo.

Maironis jau „Aušros“ laikais pasirodė susipratęs lietuvis. Jis uoliai bendradarbiavo „Aušroj“ ir buvo užsidegęs jos tautinio romantizmo idėjomis, kurios pirmiausia reiškėsi savo tautos praeities garbinimu, jos didybės iškėlimu. Savo dainose Maironis dainuoja apie didžią ir gražią Lietuvos praeitį, mini didžiuosius jos kunigaikščius, jų žygius ir kovas. Bet praeitis nesugrąžinama, jos didybė praėjus, kaip sapnas. Tačiau ta praeitis turi suteikti lietuviui stiprybės ir įkvėpimo jo žygiams. Niekas neturi kėsintis į tą kraštą, kuris yra lietuvių krauju aplaistytas ir jų didžių žygių išgarsintas:

„Čia Vytautas didis garsiai viešpatavo,
Ties Žalgiriu mušė kryžiokus piktus;
Čia bočiai už laisvę tiek amžių kariavo;
Čia mūsų tėvynė ir buvo ir bus“.

„P. b.“ 21 psl.

Aušrininkai buvo taikingo nusistatymo. Jie dar nedrįso stoti į atvirą kovą ir griežtai reikalauti savo kraštui laisvės. Tačiau Maironis nuėjo daug toliau. Tiesa, „Aušros“ laikais jis dar tik nedrąsiai pranašauja:

„Atsibus tėvynės sūnūs,
Didžią praeitį atminę;

Pagimdys vargai galiūnus,
Ugnimi uždegs krūtinę".

„P. b." 11 psl.

Tačiau ilgainiui jis pasireiškia, kaip didelis kovotojas, stoja net viso tautinio sąjūdžio priešaky, savo poezija įkvepia naujus kovotojus ir rodo jiems veikimo kelius. Jis gieda apie „naujos gadynės aušros užtekėjimą", pranašauja, kad „sušvis ir saulės spinduliai". Reikia tik traukyti nelaisvės pančius, reikia kovoti prieš geležinę spaudėjų ranką. Jis pats visu audringumu metasi į kovą ir aukoja visą savo asmeninę laimę idėjos siekimui. Nors

„Daug puikių ir gražių žemės dukterų
Jo širdį pasavint norėjo", . . . „P. b." 3 psl.

tačiau jo niekas nesuvilioja: nei moters meilė, nei jaunystės laisvė. Tik tėvynės meilė atveria jam naują pasaulį ir neša įkvėpimą:

„Nes jam užtekėjai tu veidu aušros,
Ir naują pasaulį jis mato".

„P. b." 4 psl.

„Nes švieti tu jam, lyg iš aukšto žvaigždė,
Ir šventą neši įkvėpimą".

„P. b." 4 psl.

Liepsnodamas tėvynės meile, jis šaukia jaunimą prie naujos giesmės ir naujų darbų:

„Dvasia uždekim krūtinę!
Į kovą stokim milžinais"!

„P. b." 13 psl.

Taip, reikia milžinu stoti į kovą, nes ji tokia nepaprastai ilga ir sunki, kad ją gali pakelti tik dvasios milžinai. Ta kova sunkesnė už pačią mirtį, o viltis šviečia tik kaip tolima ir nepasiekiama žvaigždė, o rytojus tamsus ir nežinomas! Poetas kartais net suabejoja, ar Dievas nebus visai užmiršęs kenčiančios tautos, ir skundžiasi:

„Tarp vargų, sopulių, be rasos ir žvaigždės
Mūsų mėlynos akys apteko kraujais".

„P. b." 40 psl.

Bet tikras kovotojas niekada nenusimena. Jis užmiršta savo skausmą, jis tildo savo sukruvintos širdies raudą, be atodairos eina pirmyn ir laimi arba žūna:

„Nei vaitoti nei verkti nepratę visai,
Vien atstatom krūtinę apkaltą ledu"!

„P. b." 41 psl.

Maironio ir jo bendraminčių kova buvo sėkminga. Jau „Pavasario balsuose" poetas galėjo su džiaugsmu pranašauti:

„Nebeužtvenksi upės bėgimo" . . .

„P. b." 57 psl.

Tai pradžia laimėjimo, tai ilgos kovos ir pasišventimo vaisius. Bet kažin ar poetas būtų šią didelę kovą ištesėjęs vien savo jėgomis, ar ne-

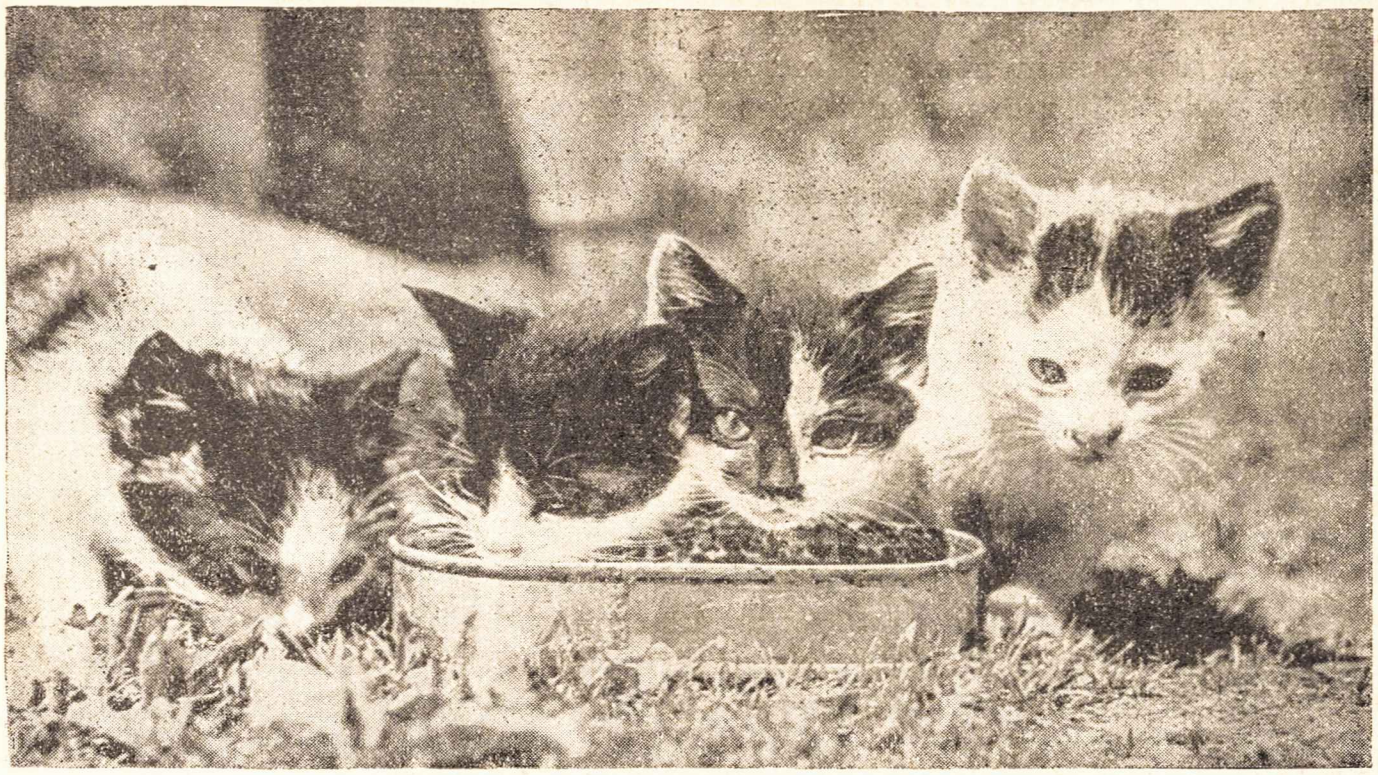

Kačiukai „N. Romuva“

būtų pritrūkę vilties ir pasitikėjimo? Atrodo, kad Maironiui šią kovą lengvino gilus įtikėjimas į Dievo globą ir teisingumą:

„Juk Dievas teisingas ir valdo ir duoda
Laikus iš malonės šventos“.

„P. b.“ 8 psl.

Keista, nors Maironis matė galįs pranašauti, kad jau nebesulaikomas naujas kilimas, kad jau švinta saulės spinduliai, tačiau tuo laiku jis pradėjo po truputį nusivilti. Mat, kylanti tautinio judėjimo srovė negalėjo nušluoti visų savanaudžių parazitų ir savo tautos išgamų. Jie virsta Maironio pasipiktinimo objektu ir nusivylimo priežastimi. Tatai Maironio patriotinę lyriką paverčia piktomis satyromis, kuriomis jis plaka išgamas:

„Žinau, dabar jums daug nereikia:
Pavalgius atilsio saldaus!
Ir nieko pikta lyg neveikę,
Po smerčio laukiate dangaus“.

„P. b.“ 53 psl.

Kai Miškinis su savo lyrika išėjo į gyvenimo viešumą, laisvės saulė jau buvo švietusi keliolika metų. Tačiau per tą laiką ji nepajėgė išnaikinti visų tautos parazitų, kurie nuo jos spindulių susislapstė po patriotizmo ir aukštų idėjų skraistėmis. Miškinis prisiminęs Maironio laikus gėrisi:

„Vai linksma buvo ir smagu, kol ėjome
Su Lietuva, kai kėlėsi gyvent iš naujo“ . . .

„V. pr. pl.“ 39 psl.

Tačiau palyginęs anuos laikus su dabartiniais, nusivilia:

„Dabar — mes pūstame dienų kalėjime,
Dabar — užmiršome, kad ašaros ir kraujas“ . . .

„V. pr. pl.“ 39 psl.

Tiesiog pasibaisėjimas apima poetą, pažvelgus į dabartinį mūsų gyvenimą, į šviesuomenės ir miesčionijos susmulkėjimą, nutolimą nuo savo tautos reikalų ir nuo nuskurdusios liaudies:

„O Dieve, Dieve, kur mūsų upės liejas?
Kur, mieli broliai, einat užsimerkę? . . .".

„V. pr. pl." 39 psl.

Viena svarbiausių Miškinio skausmo priežasčių ir yra susirūpinimas savo krašto vargu, pajutimas bedugnės tarp miesto ir kaimo. Miškiniui Lietuva nebėra išsvajotos laisvės kraštas, kaip Maironiui, bet pilka ir paprasta mūsų tėvynė:

„Stumiesi, Lietuva Tėvyne,
Tau kelias purvinas arba per grubų gruodą".

„V. pr. pl." 39 psl.

Pats Miškinis nebėra aktyvus kovotojas, kaip Maironis, jis yra tik savo krašto likimo išdainuotojas. Norėtų jis gražiai dainuoti apie mielą Lietuvą, tačiau tėvynė anaiptol netokia, kokią jis norėtų matyti. Todėl jį apima susikrimtimas:

„Aš paskandinsiu lyrą Nemuno bangavime,
Nes negaliu gražiai dainuot tėvynės vargo".

„V. pr. pl." 40 psl.

Kartais jis ir gana piktą ir kartų žodį teškia. Sakysime, žiauriai atidengia dalies mūsų šviesuomenės tėvynės meilės priežastį:

„Be jos išvargusios dabar
Visi išeitų ubagais".

„V. pr. pl." 43 psl.

Tačiau paprastai apie savo krašto vargą jis kalba su tylia rezignacija ir švelnia ironija. Dainuoja, kaip kaimo duktė, atėjusi į miestą, pamėgsta sotų gyvenimą, užmiršta jaunystės svajones, gi puikus rudeninis paltas su sabalių kailiukais ir turtas, nupirktas už meilę, priverčia ją užmiršti „savo seną močią, kuri lyjant basa bulves kasė". O karminuotomis lūpomis taip pat galima juoktis ir nežinoti, kad artojas kur nors po žagre klumpa:

„Įklausiau aš kaip artojas po žagre suklupo, —
Pasijuokt valia valužė karminuotom lūpom"!

„V. pr. pl." 43 psl.

„Tautiškoj dainoj", skirtoj broliams poetams, Miškinis su švelnia ironija prisipažįsta savo kraštui:

„Mes paliekam, mes užmirštam tave pakelėje
Ir vis norim dar įtikint, kad įsimylėję".

„V. pr. pl." 44 psl.

Miškinio tėvynės meilė tarp kitko reiškiasi didele gimtojo kaimo meile. Maironis taip pat dainuoja apie savo gimtinę:

„Ten užaugau, iškentėjau
Aš kančias visas
Ir pamėgau, pamylėjau
Vargdienio dūmas".

„P. b." 15 psl.

Tačiau tokių eilėraščių, kurie būtų skirti specialiai kaimui, Maironio kūryboj labai maža. Jis dainuoja ne apie kaimą, bet apie visą plačią savo tėvynę su Nemunu, Nerimi, Šešupe, Dubysa. Ta tėvynė jam visada graži, visada maloni. Graži ji savo gamta, savo rūtų darželiais, maloni savo garsia praeitimi. Maironiui gimtinė visa plati Lietuva, ir savo gimtinėj jis neskiria tokių dviejų skirtingų pasaulių, kaip miestas ir kaimas.

Kitaip daro Miškinis. Patekęs į miestą, miestu nusivylęs, bent savo mintimis bėga į kaimą, nes jis tik kaime galįs jaustis tikru poetu ir žmogum:

„Paukščių šauniam repertuare
Jauties poetas ir žmogus‘ . . .
„V. pr. pl.“ 22 psl.

Jo mintyse atgimsta ne tik gimtojo kaimo gražumas, kaip Maironio poezijoj, ne tik išklajoti vasaromis laukai, bet visas gyvas kaimas su savo vargu ir grožiu. Kaimo grožis ir poezija išreiškiama nuostabaus puikumo ir giedrumo posmais:

„Tik neviliok manęs šią vasarą,
Neišviliok dar iš namų —
Aš sudūmojau margą raštą
Iš saulės krintančių dimų“.
„V. pr. pl.“ 115 psl.

Tačiau šalia tokių giedrių posmų randame ir kitokių išsireiškimų, kurie kalba apie sunkią kaimo dalią ir didį jo vargą:

„Yra tokis dalies paskyrimas:
Kenčia šaltį, ligas, kenčia alkį —
Tau palangėj pavasaris rymo,
O čia reikia kabintis po balkiu“.
„V. pr. pl.“ 11 psl.

Tas kaimo vargas būtų nepakenčiamas, jeigu neatgaivintų žmogaus gamta, miškų ošimas, vėjo švokštimas, gelvo vasarojaus laukai, pavasario žaluma. Gamta ramina žmogaus skausmą, verčia užmiršti vargą, tildo jo liūdesį:

„Plačių laukų žaliasai šilkas
Pridengs tau liūdesį žaliai“ . . .
„V. pr. pl.“ 116 psl.

Taigi, Miškinio patriotinė poezija daugiau remiasi į du punktu: į miestą ir kaimą. Šalia patriotinio motyvo Miškinio poezijoj eina kariškasis motyvas. Kariškų motyvų eilėraščiuose byloja poeto jaunas kraujas ir didelė tėvynės meilė. Tenai daugiausia kalbama apie žygį į pavergtą kraštą, apie žalių bromų miestą ir būsimas kovas Paneriuose:

„Iškeliausim ginklus pasiėmę.
Iš ten upės šiandien tik ateina.
Parašysim šautuvais poemą
Ir sudėsim iš granatų dainą“.
„V. pr. pl.“ 105 psl.

Pažymėtina, kad Maironio poezijoj kariško motyvo beveik nėra. Maironis kalba ne apie fizinę savo tautos kovą, bet apie dvasinę, kur turi nulemti didžiosios dvasios vertybės, o ne kumščio jėga.

(B. d.)

K. S.

Dievo karalystė žemėje

Laikas pasidarė pilnas, ir Dievo karalystė prisiartino; darykite atgailą ir tikėkite Evangelijai.
(Mork. 1, 14—15).

Amžinoje mintyje gimė Dievo karalystės idėja. Ji amžina, kaip ir pats Dievas amžinas, ji pastovi, kaip ir kaip ir Dievas nesikeičiantis. Kristus atėjo realizuoti žemėn tos idėjos, įvykus laiko pilnybei, o dabartinis Jo vietininkas žemėj popiežius Pijus XI atnaujino ją ir nuvalė ją nuo amžių dulkių.

Žmogaus protas nepajėgia suprasti ir atspėti didžiosios tos Dievo mįslės. Kiekvieną kartą, kai imi galvoti apie Dievo karalystę žemėj, nušiurpsti ir sustingsti, lyg nebylys sfinksas prieš amžių slėpinius. Protas atsisako galvoti ir mintis pavargsta, ir sustoji nustebęs prie tos kilniosios idėjos, kad be minties ir žodžių pergyventum dieviško proto gilybę.

Dievo karalystė... Teisingumas, ramybė ir taika... Karalystė su naujaisiais žmonėmis, šventųjų karalystė... Ant krauju ir ašaromis nuplautos žemės tu, Viešpatie, turėsi statyti savo karalystę. Ant sužvėrėjusių žmonių, ant aistrų ir alkoholio sunaikintų asmenybių, ant sprogstančių granatų suplėšytų kūnų, ant krauju garuojančių žaizdų Tu turėsi pilti savo karalystės meilės balzamą. Tu neši ramybę žemei, kur galingieji ryja silpnuosius, kur teisingumas išvytas, kur tiesa prikalta prie kryžiaus... Tu panorėjai meilės ugnį atnešti žemėn, kad ledo kalnus sutirpdytum ir akmenis prakalbintum: greičiau ledo kalnai ištirps ir akmens prabils, negu žmogaus širdis sušils Tavo meilėj ir jo protas palinks į Tavo tiesą. Tad gal beprasmiškas Tavo sumanymas?! Gal Tavo karalystė tik svajonė, miražas?...

Atleisk, o Viešpatie, man už tas mintis! Aš negalėjau nuraminti savo alkstančio proto, aš norėjau suprasti Tavo paslaptis, ir suklydau, piktažodžiaudamas Tavo Didybei...

Mes tikime Tavo misijai, Viešpatie. Mes pakrikštytieji, tavo Tėvo vaikai, žinome, kad Tavo pasiaukojimas ir kraujas mus pakėlė iš žemės dulkių ir pašventino. Nuo to laiko, kada Tu pasirodei mūsų žemės griuvėsiuose, kada pirmą kartą prabilai savo ugniniu žodžiu ir mylinčia širdimi į žemės rasę, mes jau tapome nauji žmonės, Tavo karalystės vaikai. Tu atėjai atkurti tokio žmogaus, koks jis buvo sukurtas Dievo mintyje. Per gimtąją nuodėmę žmogus sugriovė Dievo planą ir pasidarė tokiuo, koks buvo iki Tavo pasirodymo mūsų planetoje. Kad ir sunaikintas bei sužalotas žmogus, bet visiškai neprarado Tavo gėrio pradų. Reikėjo tik ištiesti Dievui savo ranką ir pakurstyti tą jo prigimties gėrį, kad žmogus vėl praregėtų ir prisimintų savo pirmykštį paveikslą. Tą darbą atliko Kristus. Jis savo malone sukūrė dar kilnesnį ir gražesnį žmogų. Sukurti naujus

žmones ir naują bendruomenę pasaulyj yra Dievo galioje: „Žmonėms tai negalima, bet ne Dievui: nes Dievui visa galima“. (Mork. 10, 27—28).

Dievo karalystė nėra iš kaž kur atnešta institucija, bet naujas sutvėrimas, žmogaus ir pasaulio perkeitimas. Ji pirmiausia prasideda žmogaus viduje, jo širdies gelmėse: „Dievo karalystė neateina regimai; nesakys: štai, ji čia, ar: štai, tenai. Nes Dievo karalystė yra jumyse“. (Luk. 17, 21—21). Kristus yra naujosios rasės vadas ir pradžia. Iš jo gims naujieji žmonės: „Naujasis žmogus, sako apaštalas Povilas, yra sutvertas pagal Dievą teisybėje ir tiesos šventume“ (Efez. 17, 24). Dievo karalystę mumyse trumpai būtų galima išreikšti tėvo Grandmaison žodžiais: Dievo karalystė yra — pažintas, pamiltas, ir pasisavintas Jėzus“[1]).

Dievo karalystė mumyse prasideda Jėzaus pažinimu: „Tas yra amžinasis gyvenimas, pasakė Kristus, kad jie pažintų Tave, tikrą Dievą ir Tą, kurį Tu siuntei, Jėzų Kristų“. Jėzaus pažinimas prasideda ne iš senų dokumentų studijų, ne iš Nazareto pranašo gyvenimo, kadaise buvusio, bet iš pažinimo dabarties Kristaus, kurs drauge su mumis ir mumyse gyvena, kurs aukojasi ir kenčia, kurs įsijungęs į mūsų mintis, jausmus ir širdį ir visą mūsų kraujo apytaką, tęsia žmonių giminės atnaujinimo ir atpirkimo darbą. Mąstyti ir jausti, kaip Kristus, — yra didžioji Kristaus pažinimo žymė: „Kas laikosi Viešpaties, sako šv. Povilas, tas yra viena su juo dvasia“ (I Kor. 6, 17).

Dievo karalystė mumyse — yra pamiltas Jėzus. Savo asmens didybe ir mokslo kilnumu Jėzus imponuoja ir netikinčius. Bet mus katalikus daug kas daugiau imponuoja iš Jėzaus gyvenimo. Pirmiausia — jo nelygstamas idealizmas, jo aukos gyvenimas ir žmonių giminės pamylėjimas. Jei toks Saulius negalėjo atlaikyti Jėzaus meilės veikimo ir buvo jos parblokštas tarp Jeruzalės ir Damasko, tai ką bekalbėti apie mus, kurie gimėme ir užaugome krikščioniškoj atmosferoj. Tačiau ir mūsų amžiaus žmonės ne visi jaučia tą meilę, ir jiems todėl taip sunkūs būva Kristaus įstatymai.

Dievo karalystė mumyse — yra pasisavintas Kristus. Jėzus mūsų nuosavybės, mūsų sielos dalis, mūsų tas „kaž kas“, be kurio mes negalėtume gyventi. Toks Jėzus yra visagalis daryti per savo instrumentus — žmones didelius darbus: „Aš visa galiu tame, kurs stiprina mane“ (Pilyp. 4, 13).

Dar radikaliau yra išsireiškęs šv. Jonas Evangelistas: „Nes visa, kas yra gimę iš Dievo, nugali pasaulį“ (I Jon. 5, 4). Krikšto sakramentas mus atnaujina, o Kristus išveda į kovą. „Pergalė užtikrinta visiems, pasakė Bosuet, kurie nenustoja drąsos ir nepasiduoda: nugalėtieji yra tik dezertirai“[2]. Krikščionišką idealą buvo realizavęs šv. Povilas apaštalas, kurį jis išreiškė trumpu sakiniu: „Nes Kristus yra man gyvenimas“ (Pilyp. I, 21). Šv. Povilas gyveno tik Viešpačiui ir per Viešpatį. Kristus buvo jo gyvenimo prasmė, jo įstatymas, šviesa, jėga ir gyvenimo džiaugsmas. Gyventi Kristui reiškia vis daugiau ir daugiau jam panešėti, iki visai sutapsime su juo. Gyventi — tai augti Kristuje ir skleisti jo karalystę žemėje. Visiems pakrikštytiesiems šv. Povilas stato šį idealą: „Esu gyvas, tačiau jau nebe aš, bet yra gyvas manyje Kristus“ (Gal. 2, 20). Nei šv.

---

[1] Jesus-Christ, t. I, p. 388; cit. iš Chevrot, L'Homme Nouveau.

[2] Panégyrique de saint Victor, 1657; cit. iš Chevrot.

Povilas nei Evangelija nemokina, kad per krikštą įgytas atgimimas ipso facto mus tobulais padaro. Mūsų tobulėjimas vyksta pamažu, iš lėto, kasdien nugalint savo egoizmą, aistras, nuodėmingus polinkius ir kas kart labiau įsitikinant apie savo moralinį menkumą.

Su vidujiniu žmonių pasikeitimu įvyks išorinis pasaulio pasikeitimas. Bet visas tas procesas, kaip jau esame minėję, eis lėtai, pamažu ir tyliai, nes Dievo karalystės darbas prasideda žmogaus sielos gilumoje. Kur reikia giliai veikti, ten veikimas eina pamažu. Bet gi tai nėra stagnacija, mirtis, o tikras gyvenimas. Savo karalystę Kristus palygino mažam garstyčių grūdui, iš kurio pamažu užauga didelis medis. Dievo malonė veikia į paskirus žmones ir į kartas, kad jose gimtų Dievo karalystės sėkla. Nuo laisvos žmogaus valios pareina, ar prasideda jame ar sunyksta tos karalystės sėklos. Tą darbą Bažnyčiai reikia pradėti nuo kiekvieno žmogaus ir kiekviename amžiuje vis iš naujo. Krikščionybės tikslas — pakeisti senus žmonių įpročius ir žemus palinkimus. Žmonės turi išmokti gyventi pagal Dievo valią ir jo norus: jie turi Dievo klausyti ir pildyti jo įsakymus. Tada bus Dievas valdovas, o žmonės — jo klusnūs pavaldiniai. Matome, kad Dievo karalystė nieko bendro neturi su žemės karalyste. Žemiškos karalystės tikslas yra medžiagiška žmonių gerovė, o Dievo karalystės tikslas yra dvasinė žmonių gerovė ir pažanga. Kristus aiškiai pasakė Pilotui: „Mano karalystė ne iš šio pasaulio“ (Jon. 18, 36). Tačiau Dievas kuria savo karalystę šiame pasaulyje ir šioj žemėj. Dievui negali nerūpėti žmonių ir pasaulio likimas — juk visa tai yra jo rankų darbas.

Savo karalystės konstituciją Jėzus paskelbė kalno pamoksle. Čia jis palaimino tai, ką pasaulis atmetė ir paniekino. Palaimino beturčius dvasioje, romiuosius, skaisčiuosius, kenčiančius dėl teisybės etc. Kurdama Dievo karalystę žemėje Katalikų Bažnyčia pirmiausia nori sunaikinti savo nariuose mamonizmo dvasią ir per didelį prisirišimą prie pinigo bei turto. Šiandien pasaulis kenčia prislėgtas kapitalizmo ir mamonizmo. Žemės gėrybės supančiojo žmogaus dvasią ir ją pavergė. Dėl turto žmonės vieni kitus ėda ir žudosi. Krikščionys užmiršo didžiausią Dievo karalystės įstanymą — artimo meilės įstatymą: „Aš jums duodu naują įsakymą mylėti vienas kitą; kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs vienas kitą mylėtumėte“ (Jon. 13, 34). Tai ne gražiai skambą žodžiai, ne sausos raidės ar evangeliškoji teorija, bet gyvenimas. Kas tą įsakymą suredagavo, tas pirmasis jį išpildė ir pergyveno. Kristus nepasitenkino tik priminęs žmonėms šią didžiąją Evangelijos tiesą, bet ir pats pasiaukojo ir pats viso atsižadėjo, kad žmogus išmoktų iš jo to atsižadėjimo ir dvasios laisvės. Jis ir šiandieną pasilikęs Šv. Ostijoje bendrauja su mumis iki pilno savęs užmiršimo ir sunaikinimo. Jei Dievo Sūnus dėl mūsų meilės pasiliko Šv. Ostijoje — kentėti, tai ir mums tiktų iš meilės pasidaryti vieni kitų tarnais. Jei 350 milijonų katalikų sukurtų žemėj artimo meilės ugnį, koks didelis būtų artimo meilės gaisras ir kaip radikaliai jis pakeistų žmonijos veidą. Tada išsispręstų visos socijalinės ir taikos problemos, tada sumažėtų neteisybės ir išnaudojimai, luomų nelygybė ir darbo žmonių skurdas. Koks gražus būtų pasaulis Dievo karalystėje! Jame viešpatautų teisingumas, taika ir skaistumas: „Nes Dievo karalystė, sako šv. Povilas, yra teisingumas, ramybė ir džiaugsmas Šventoje Dvasioje“ (Rom. 14, 17).

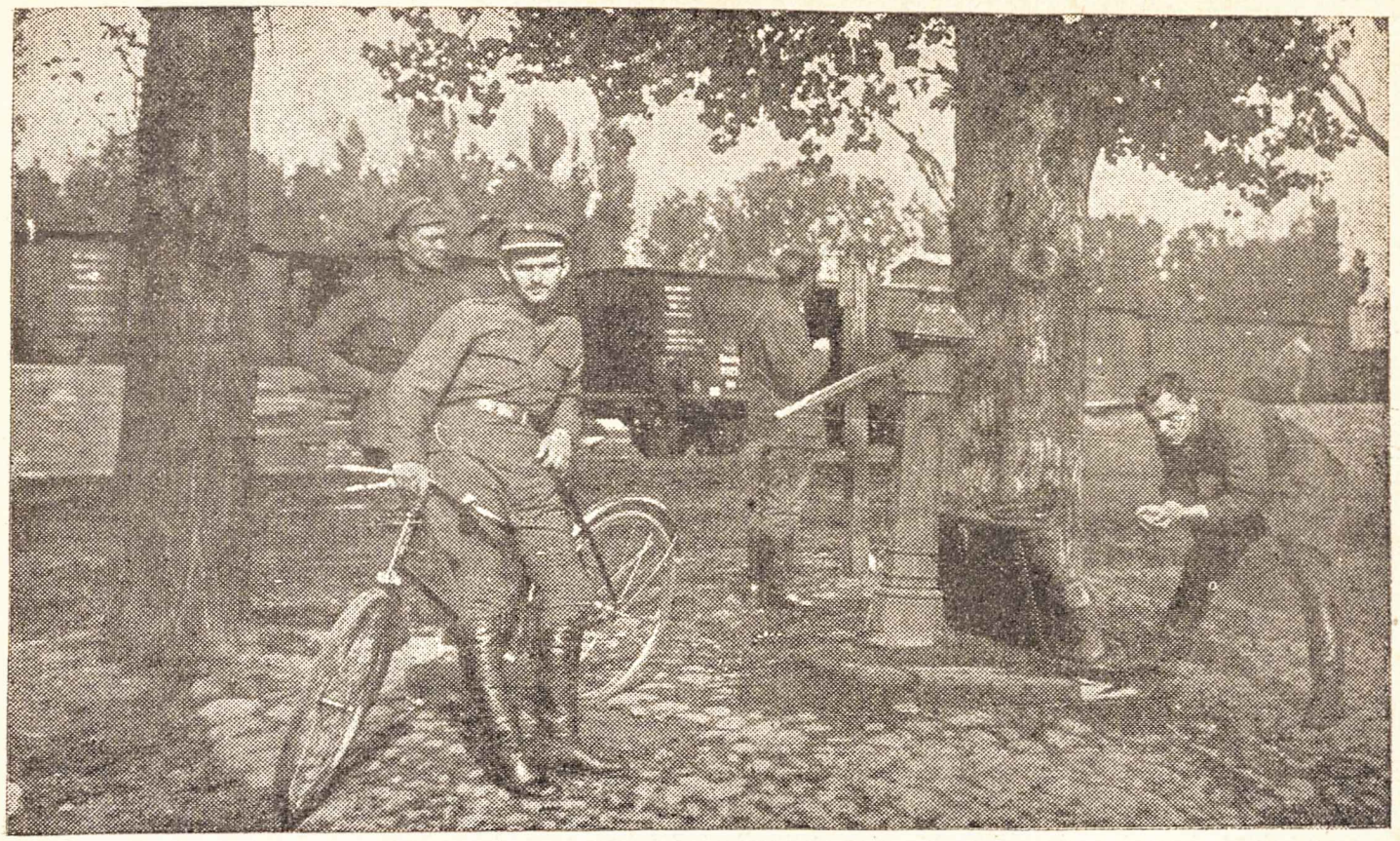

Mūsų kariai pakeliui į Vilnių 1920 m. „Karys“

Kristus pats sudarė pirmą savo karalystės branduolį, pirmąją krikščionių bendruomenę, kurią įgaliojo pakeisti pasaulį. Tai buvo pirmasis mokinių raugas, kurs turėjo užraugti pagonišką pasaulį ir jį restauruoti. Uždaviniai sunkūs ir, rodos, neįvykdomi. Bet pirmieji Kristaus mokiniai, kurie taip stebėtinai buvo sujungę katalikišką bendruomenę į vieną mistinį Kristaus kūną, kurie su tokia drąsa ir džiaugsmu puolė pagonybės pasaulį ir nuostabiai lengvai laimėjo vieną po kitos jo pozicijas, ėjo nenusimindami ir pasitikėdami meilės galybe: „Mes tikime Meilę“, pasakė šv. Jonas. Ir šiandien, nežiūrint visų žmonijos iškrypimų ir susiskaldymų, jos nevaržomų instinktų ir aistrų, ekonomiškai nuskurdusių proletarijato masių, pranašaujančių baisias visuomenines katastrofas — kraują, neapykantą ir mirtį, — mes neturime pagrindo nusiminti, mes privalome tikėti Evangeliją. Katalikybė yra meilės valstybė, o Kristus — tos meilės valstybės Valdovas. Kristus patikrino mus, kad meilės ir ramybės karalystė įvyks jau šiame pasaulyje, kad šioj planetoj bus suvienytos visos sielos Dievo meilėje. Suprantama, kad visai nepavyks krikščionybei pašalinti iš visuomeninio ir privatinio gyvenimo visas blogybes, luomų nelygybę, skurdą, socijalinį neteisingumą ir kentėjimus. Visos minėtosios blogybės yra sugedusios žmogaus prigimties pasekmė. Bet krikščionybės uždavinys yra — sumažinti iki minimumo tas blogybes. Pirmiausia reikia, kad kiekvienas krikščionis išvarytų iš savo sielos paskutinius egoizmo šešėlius ir uždegtų savo sieloje artimo meilės žiburį. Mes žmonės tarp žmonių, kiekvienas savo luome ir savo profesijoj pradėkime nuo savęs šį perkeitimo procesą ir nežiūrėkime, ar kiti mumis paseks. Pirmieji žingsniai bus sunkūs. Reikės atsižadėti didelių medžiagiškų turtų, storos pinigi-

JUOZAS AUDRONIS

Verduno mirties laukuose

(Vasaros kelionių įspūdžiai)

„Atmink karius, kurie stati, su šautuvu rankose, miega šiuose apkasuose ..."
Parašas ant paminklo Verdune

Verdunas ... Marna ... Aragonijos miškai ... o ypač Verdunas ... — tai vardai, kurie yra ir bus minimi visame žemės rutulyje, kol plaks bent viena žmogiškumo kupina širdis ...

Verdunas — tai XX a. žmonijos tragedijos, mirties triumfo ir mums stačiai neįsivaizduojamo ir nesuprantamo herojizmo scena ...

Verdunas tai XX a. žmonijos laidotuvių procesija su nenutilstančiu ir nesibaigiančiu Requiem *vienam milijonui* gyvenimo ištroškusių širdžių, kurios amžiams nurimo plakusios, ugnies, plieno ir mirties uraganui ištisus mėnesius siaučiant Verduno laukuose, kalnuose ir kloniuose.

*
* *

Įženkim į tuos Verduno mirties laukus, kur vienas milijonas vyrų rado amžiną poilsio vietą, o kiek dar šimtų tūkstančių grįžo invalidais? ...

Buvo saulėta vasaros diena, kai mes, 17 tautų studentų grupė, užvažiavome ant Mont Sec kalno ir sustojome prie didingo paminklo, pastatyto Amerikos savo kariams, kritusiems St. Mihiel fronte. Didingos kolonos, lyg užlaužtos rankos maldoje, kyla į dangų ir meldžiasi už

---

nės, laurų vainikų ir karjeros, kūno malonumų ir puikybės, reikės aukotis ir kentėti už Kristaus idealus, reikės vienam iš daugelio išsiskirti. Bet kas pradės tą kelią, tas vadinsis naujuoju žmogumi, tas laimę ir džiaugsmą masėms neš, tas kurs pasaulyj Dievo karalystę. Jei ne šiandien, tai po kelių metų, po amžių jį paseks kiti, praregėję pro savo egoizmo rūkus Didžiąją Meilės Saulę, Dievo karalystės idealą žemėje.

LITERATŪRA:

1. G. Chevrot, L'Homme Nouveau, Desclee de Brouwer, Paris, 1938.
2. E. Fiedleris, Ofenzyva ar defenzyva, I d. Kaunas.
3. Abbe Thellier de Poncheville, L'Hostie dans la cite, Paris. J. De Gigord, Editeur, 1928.
4. Prof. Clemens Holzmeister, Kirche am Werk, Seelsorger-Verlag, Wien I, 1937.

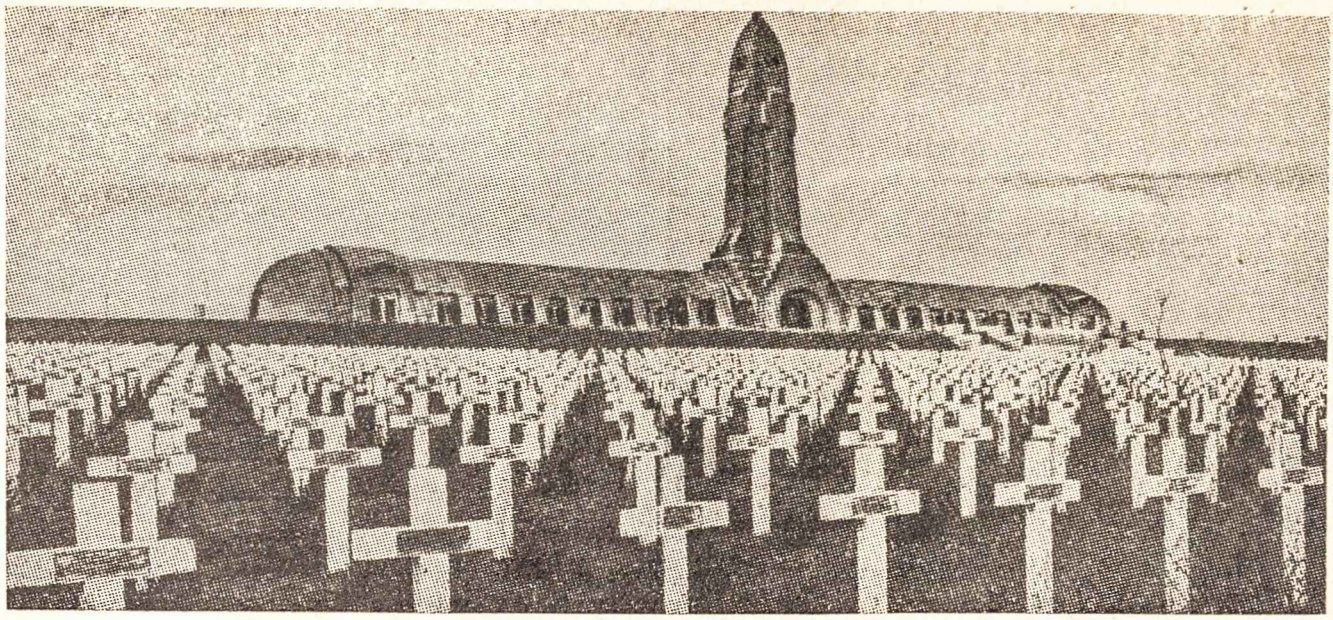

Paminklas žuvusiems kariams Verduno mirties laukuose

karžygių savanorių vėles. Žvelgi nuo kalno į saulėtas derlingas lygumas, nunokusius laukus, kalno atšlaites, kalvas. Visur čia atgimęs gyvenimas verda. Aplinkui jauki šventadienio nuotaika. Kalvų atšlaitėse dunkso St. Mihiel miestelis. Ir pats sau netiki, kad prieš 24 metus čia nuolatos kanuolės perkūniškai gaudė ir jauni vyrai, lyg lapai audros draskomi, krito (pirmą dieną amerikiečiai atakoje čia paguldė apie 7000 žmonių).

Verdunas nuo čia dunkso už 35 km. Puikiais meksfalto keliais banguojančiais kalnais ir kloniais važiuojam į Verduną. Pakeliui pamatai kur nors ant kalnelio dunksant liūdnus griuvėsius ar lauką, išmargintą baltais kryžiais. Tai yra kažkas nepaprasto šiose nuotaikingose, saulėtose apylinkėse. Tai liudija apie anas netolimas dienas, kurių žymių dar daug apie Verduną liko.

Atvažiavęs į Verduną, pajunti nuotaiką, rodos, lyg vakar čia nesuskaitomos minios su vainikais, vėliavomis ir smilkstančiomis žvakėmis palydėjo, nunešė ant savo pečių vieno milijono jaunystę ... Klaidžioji gatvėmis ir matai prie paminklų ištisoms divizijoms ar vadams vystant vainikus, o prieblandos pilnose mistiškose gotikos stiliaus bažnyčiose ant specialiai įrengtų altorių, kur marmurinėse lentose įrašyti šimtai vardų auksinėmis raidėmis, paslaptingai smilksta žvakės ... Prie tų altorių matai maldoj paskendusius senus, jaunus ... Sūnus meldžiasi už tėvą, žmona už vyrą, mergaitė už savo mylimąjį ... Iš tikrųjų, prancūzai neužmiršta ir moka pagerbti savo tėvynės vaikų šventą atminimą.

Verdunas karo metu buvo visiškai sugriautas, sunaikintas. Tiesiog nuostabiai išliko ir mažai nukentėjo labai sena katedra ir seni vartai. Dabar miestas iš naujo atstatytas šviesus, jaukus.

Aplankome citadelę — miesto tvirtovę, kuri po žemėmis tęsiasi 4 kilomerus. Čia karo metu rasdavo prieglaudą miestiečiai ir kariai pailsėdavo po kautynių. Tai ištisas požeminis miestas iš akmens ir gelžbetono. Koridoriai ilgi, tamsūs, klaikūs. Įrengtas karo muziejus. Čia viskas palikta taip, kaip buvo. Karių ir karininkų maži lentų kambarėliai su paprastomis lovomis ir kedutėmis. Juk čia virė gyvenimas ...

Išeinam iš požemių į šviesą ir saulę, taip gera ... Važiuojame aplan-

kyti kovos laukų, kurie už keletos kilometrų prasideda už miesto. Juodas meksfalto kaspinas driekiasi per mirties laukus. Nuo kalno kur tik akys užmato matai laukus, klonius, kalnų atšlaites, apžėlusius žole, vietomis apaugusius krūmokšniais. Rodosi, nieko ypatingo, bet kai pradedi įsižiūrėti — sudrebi iš baimės. Pakelėse stovi raudonos lentos su parašais: „Terain Militaire — Défense de pénétrer“... Neišdrįsk pasukti nė žingsnio nuo kelio į šalį, juk čia mirties laukai... Mirtis tave gali patikti kiekviename žingsny. Neįžengiamas plotas užima apie 15×15 km pačių baisiųjų kautynių laukų. Gamta per 20 metų daug ką atkariavo ir pridengė žaliu vualiu klaikius mirties laukus. Tačiau čia pilna nesprogusių sviedinių, pakastų minų, užnuodytų vielų, granatų ir tūkstančiai išmėtytų, sumaišytų su žemėmis kaulų... Duobė prie duobės... Tuojau po karo apylinkės buvo visai panašios į mėnulio paviršių pro žiūroną. Dabar kiek vaizdas pasikeitė, bet tuose laukuose nematysi nieko vaikščiojant.

Štai, pakelėje ant aukštos papėdės guli nukautas liūtas, bet jo figūra pilna didybės. Tai paminklas čia žuvusiai 130-ai divizijai. Štai vėl paminklas, sukrautas iš akmenų, kurie dar buvo rasti vietoj buvusio bažnytkaimio Fleury. Tik akmenų krūvelė — daugiau nė jokio pėdsako. Koks baisus sunaikinimas!... O kiek tokių miestelių, bažnytkaimių ir kaimų buvo nušluota, sumaišyta su žemėmis ir visiškai palaidota?... Sustojame prie forto Vaux. Kalno viršūnėje į mus žvelgia juodos klaikios angos ir skylės, pro kurias kanuolės ir kulkosvaidžiai nepertraukiamai dainavo mirties simfoniją. Viršuje storiausio plieno šalmai — tai sekimo ir šaudymo bokšteliai, vieni jų sudaužyti — sutrupinti, kiti granatų subraižyti. Nusileidžiam į požemius, slenkame siaurais akmens koridoriais. Stebiesi, kaip galėjo priešas čia įsiveržti.

Štai karių lovos, tvarstomasis kambarėlis. Šį fortą gynė komendantas Raynal su 500 vyrų. Vokiečiai veržiamiesi į Verduną turėjo prasiveržti pro šiuos Vaux ir Douaumont fortus. Nuo 1916 m. kovo mėn. iki birželio 7 d. vokiečiai sunkiąja artilerija daužė ir daužė fortą. Kasdien ant forto ir aplinkui nukrisdavo apie 8000 sviedinių. Paskutinėmis savaitėmis fortas buvo atskirtas net nuo prancūzų armijos. Pramušus kampą, vokiečiams pavyksta įsiveržti apie 60 mtr. Prancūzai kaunasi tiesiog beprotiškai. Pagalbos neprisišaukia. Jau kelios dienos, kai forte nėra nė lašo vandens, pilna sužeistų, užmuštų, o, be to, dar vokiečiai paleidžia dujas. Įgula, išsekus paskutinėms jėgoms, pasiduoda. Po penkių mėnesių, prancūzams be paliovos kelias dienas bombarduojant, fortas buvo vėl atsiimtas.

Nuo forto Vaux aukštumos žiūrint į slėnį už kelių kilometrų matai baluojant kalno viršūnę, toliau kažkokį didingą paminklą su bokštu ir priešais didelį baltai žydintį lauką... Atvažiuojame... tai Douaumont fortas, durtuvų apkasai, l'Ossuaire (kaulinyčia) ir kapai, kapai, kapai... Douaumont fortas buvo vienas iš pačių geriausių fortų. Jis buvo visai netikėtai paimtas, smarkiai pūgai siaučiant, žiemos naktį. Jį labiau apdaužė prancūzai atsiimdami, negu vokiečiai. Nusileidžiame į požemius. Priešais išdraskytos sienos ir didžiulė duobė. Čia žuvo apie tūkstantį vokiečių, pataikius sviediniui. Sienos granatų apdraskytos. Ir su kokiu pasiutimu čia buvo kovojama! Kareivis aiškindamas sušunka. Jo balsas aidėdamas toli nuskamba nuaidi galerijų labirintais. Bet juk tai žmogaus balsas! Bet kas buvo tuomet, kada visas fortas drebėte drebėjo ištisomis paromis nuo sprogimo didžiųjų sviedinių?... Pasakojama, kad

kareiviai išeidavo iš proto. Visai suprantama. Užsukime į ten pat įrengtą muziejų, kur surinkta tik dalis kovos laukuose rastų ginklų, sudriskusių vėliavų... Žiūriu į surūdijusį šalmą, kuris nuo kulkų skylių atrodo lyg rėtis. Juk jis kadaise gynė vieno kario galvą... Sunkia nuotaika ir pakrikusiomis mintimis išeiname į dienos šviesą ir atvykstame į netoliese esančią kaulinyčią. Pakeliui sustojame prie ilgo paminklo. „Atmink karius, kurie stati, su šautuvu rankose, miega šiuose apkasuose..." Po paminklu iš žemių kyšo durtuvai, šautuvų vamzdžiai, apkabinėti rožančiais, keletas kaulų matosi... Stovi susimąstęs ir pajunti, kaip iš kalnų ir klonių su balzganomis miglomis pavasario naktį iškyla baisi anų dienų tragedija. Šiuos apkasus užėmusi kuopa kareivių su durtuvais ir granatomis pasiruošusi laukė atakos. Vokiečiai staigiai atidengė uraganišką ugnį, kuri tęsėsi ištisą dieną ir pusę nakties. Sviediniai ir žemių liūtys užvertė apkasus ir palaidojo besiginančius karius gyvus. Apkasai tebėra tokie pat, kokie buvo rasti po mūšio.

„... Atmink karius, kurie..." — tie žodžiai dar ilgai skamba mano ausyse. Nuo durtuvų apkasų sueiname tylūs, susimąstę į kaulinyčią. Tai keliasdešimt metrų ilgumo paminklas su aukštu bokštu (rodos, didžiausias pasauly kritusiems kariams), iš kurio nakties metu raudona šviesa nušviečia mirties laukus. Paminkle viešpatauja nepaprastai paslaptinga tyla. Pro langus geltona besileidžiančios saulės šviesa krenta ant nesuskaitomais vardais išmargintų sienų ir granito karstų, prie kurių dega žvakės. Čia nieks nedrįsta garsiai vaikščioti ar kalbėti. Čia įėjęs pajunti, lyg stovėtum Amžinybės angoje... Sienose įrašyti karių (kokių jaunų daug žuvę po 17, 18 m.!), pulkų, divizijų vardai atskirais sektoriais. Po šiais granito karstais yra surinkti ir supilti iš atskirų kovos laukų apie 25.000 nežinomų karių kaulai. O kiek jų dar išbarstyta kautynių laukuose?...

Įspūdingai įrengtoje koplyčioje pasimeldžiame, uždegame po žvakutę ir giliai prislėgti gyvenimo tragizmo tylūs išeiname. Prie durų žvilgsnį pagauna nepaprastai meniškas balto marmuro moters paminklas, vaizduojąs amžiną mirties tylą, apgaubusią nežinomo kareivio vardą. Prieš paminklą didžiausias plotas lyg sėte nusėtas simetringais baltais kryžiais. Ant kiekvieno kapo auga raudonos gėlės... Čia palaidota apie 20.000 žinomų prancūzų karių. Kapai tikrai meniškai sutvarkyti ir rūpestingai prižiūrimi. Ant laiptelių stovime ir žvelgiame į mirties laukus ir į šiuos tūkstančius kryžių, išsirikiavusius amžinam tyliam paradui... Kapai... kapai... kapai...

Mūsų lūpos virpėdamos kalba „De profundis... Requiem..." Ir kas čia gali nesimelsti šioje vietoje, šioje žemėje, kur kiekviena pėda buvo paskutinė poilsio vieta daugeliui karių. Prancūzams šie laukai tai šventoji žemė... Kalvarija... Juk prancūzų armijoje nėra to pulko ar dalinio, kuris nebūtų čia šimtus savo vyrų palikęs. Kaip brangiai buvo sumokėta už laisvę! Įvairių tautų atstovai susirinkę žiūrime į šiuos mirties laukus ir neišreiškiamas pasibaisėjimas karui auga mūsų širdyse. Bet kas žino, ar ir šie žmonės neatsistos kada nors su ginklu rankose vieni prieš kitus, kaip ir jų tėvai?... Vokiečiams Verdunas amžinos negarbės ir gėdos vieta.

*

Saulei besileidžiant ramiam vakaro danguje mes tylūs, nekalbūs paliekame Verduno mirties laukus... Besisupanti mašina mus neša puikiais

B. VĖJAS

Tariamasis vyriškumas ir netikras džiaugsmas

Valstybės Saugumo Departamentas lapkričio 30 d. varo smarkią akciją prieš girtuoklystę ir nusikaltimus. Ta proga dedame šį straipsnį. — *Red.*

Aš dažnai matau vieną vyrą einant pro mano langą ir įsukant į gretimo namo duris. Jis eina šūkaudamas ir svyruodamas, ramstydamasis į tvorą ir kabinėdamasis už telefono stulpų. Jo drabužiai suplyšę ir purvini, jo veido išraiška kažkokia nežmoniškai skurdi, be jokio giedros spindulėlio. Kai mano langas atviras, aš kartais išgirstu gretimame name triukšmą ir šūkavimus. Tada žinau, kad grįžo namo anas vyras, ir ten prasidėjo pragaras. Girdžiu — čia žmonės visaip apie jį kalba. Vieni jį keikia ir pasakoja apie jo šeimos skurdą ir vargą, kiti jį vadina nelaimingu. Man atrodo, kad jis nelaimingas, labai nelaimingas, ir aš kartais pagalvoju, kas jį padarė tokiu nelaimingu, kas jam atėmė džiaugsmą, kas jo veide užgesino paskutinį giedros spindulį. Gal paveldėtas palinkimas prie svaigaus gėrimo stiklo? Gal vargas, skurdas, nelaimės? Taip, tai gali būti. Bet juk paveldėti palinkimai yra apvaldomi valios. Gal skurdas, nelaimės... Gal ir taip. Bet man atrodo, kad jis niekada nebuvo toks nelaimingas, kaip dabar, kai jis pateko aistros nelaisvėn. Veltui noriu jį pateisinti, vis dėlto jis vienas kaltas dėl savo nugrimzdimo, dėl nupuolimo, kuris prasidėjo nuo to laiko, kai jis pirmą kartą prie savo lūpų pakėlė svaiginančių nuodų stiklą.

Žinoma, vienas stiklas dar nieko daug nereiškia, ir sunku rasti žmogų, kuris nė vieno svaigalų stiklo nebūtų išgėręs. Tačiau vis dėl to tas

---

keliais pro kaimus ir miestelius. Pro mus slenka toks ramus, naujai atgimęs džiaugsmo pilnas gyvenimas... O štai palangėj susėdęs prancūzų būrelis gurkšnoja raudoną vyną... Atrodo, jie tokie patenkinti...

Juk vėl gyvenimas plaukia senąja vaga... O šiandien šventvakaris... Bet kaip toli mieloji tėvynė... O taip norėtųsi pabūvoti šį vakarą gimtajam kaime ant Nemunėlio krantų...

Nancy atsisveikinam ir išsiskirstom...

Grįžtu vienas į savo kambarėlį su neišreiškiamais jausmais ir neužmirštamais įspūdžiais. Verdunas liks neužmirštamas mano gyvenime... Ir nenuostabu, kad aš šią naktį negalėjau miegoti...

Bet kaip gera, kai po tokios kelionės vėl pajunti jaunystę visam savo gaivalingume, brendančią nunokusiais vasaros laukais ir sveikinančią gyvenimą...

O Dieve, koks gražus gyvenimas!...

stiklas visiems tiems, kurie žuvo nuo alkoholio, buvo pirmasis žingsnis į pražūtį. Aišku, žmogus gali be jokio pavojaus žengti vieną žingsnį į klaidų požemio labirintą, gali žengti du, tris, dešimt ir dar daugiau, kol tik jis mato labirinto angą ir saulės šviesą. Tačiau juo toliau jis žengia, juo labiau jį traukia kažkokia jėga, juo labiau šaukia kažkoks paslaptingas balsas eiti tolyn, gilyn ir pamatyti visus patamsių slėpinius. Vargas tam, kuris nenugalės pagundos ir nueis taip toli, kur nebeateina jokia šviesos atošvaista, kur gilios sutemos uždengia visus kelius į laisvę, į saulės šviesą.

Ir mes daugumoje jau esame įžengę į tą labirintą. Kas vieną žingsnį (tur būt, labai retas reiškinys), kas du, kas tris, kas dešimt, kas daug daugiau. Tie žingsniai lengvabūdiškai žengiami, be blogos valios, be pikto noro, sekant draugų, vyresniųjų pavyzdžiu, rodant savo „vyriškumą". Mes puikiai žinome, kad tai kenksminga, kad tai negera, o nesiryžtame pasipriešinti pagundai, nenorime pasirodyti prieš draugus bailiai, norime būti tikri vyrai, kuriems stiklą, du, tris stiklus išlenkti vieni niekai, nulis, patys menkniekiai. O neretai mes tuo savo vyriškumu ir nesidrovime girtis. Nepagalvojame, kad gerti gali kiekvienas, bet negerti... Jeigu gerai pagalvotumėm, pasakytumėm, kad negerti tada, kai visi geria, susivaldyti ir tokiu momentu atsispirti pagundai gali tik vyras, tikras vyras. Bet juk gali draugai pajuokti, gali išskirti iš savo tarpo? Čia jau reikalingas taktas. Jeigu patys negerdami didvyriais dėsimės, jeigu pasaulio blaivintojais, nepaprastais idealistais išsistatysime, mes ir būsime verti kvailio vardo. O jeigu būsime kuklūs, jeigu draugiškai mokėsime atsisakyti pasiūlyto stiklo, mūsų tikrai niekas negalės pajuokti, ir mūsų tylus pavyzdys patrauks draugus. Pagaliau jei draugai būtų tokie nedraugiški ir siaurapročiai, kad mūsų gerų norų neįvertintų, mes ir tada privalome ryžtis save nugalėti, susivaldyti. Tuo pasirodysime, kad esame net ir labai drąsūs vyrai, nes drąsiausias yra tas, kuris nebijo pajuokos.

Tikrą vyrą pažinsi iš jo valios, energijos, ryžtingumo, drąsos, sveikos savigarbos ir kitų ypatybių. O girtuoklis ar turi tas ypatybes? Ne. Jo valia, kaip matėme, taip sumenkėja, kad jį užvaldo menkas stiklas, o ką bekalbėti apie didesnius dalykus... Tai gal svaigalai sužadina jo energiją, gal didina jo ryžtingumą? Bet juk žmogaus energija pareina nuo jo sveikatos, nuo jo fizinio ir dvasinio galingumo. Tai kaip girtuoklis, naikindamas savo sveikatą, gali įgyti daugiau energijos? Arba kaip jis gali būti ryžtingas, jeigu jis negali pasiryžti atsisakyti tokios smulkmenos, kaip alaus stiklinė? Geriama kartais dėl drąsos, sakoma alkoholis drąsą pakeliąs. Iš tikrųjų, žmogus įsigėręs darosi drąsesnis. Bet ar čia kaip tik nepasireiškia pats didžiausias bailumas? Juk kas ieško drąsos svaigalų stiklelyje, tas tuo pačiu parodo, kad jis jos visai neturi, kad tikisi paslėpti savo bailumą, susilpnindamas savo protą ir aptemdydamas sąmonę. O sveika savigarba? Ar girtuoklis jos nors kiek turi? Juk mus visada apima pasibiaurėjimas matant girtą žmogų. Kokia šlykšti jo kalba! Kokie judesiai! Kokia veido išraiška! Arba kokią savigarbą gali rodyti tas šlitinėjimas gatvėje, tvorų ramstymas, stulpų glamonėjimas? Juk neretai su pasišlykštėjimu pagalvojame, kad toks žmogus nevertas žmogaus vardo. O mes, moksleiviai, ar parodome kiek savigarbos gerdami, niekindami moksleivio ir žmogaus vardą? Aišku, ne. O juk į mus dažnai žiūrima, kaip į pavyzdį, mums dviguba atsakomybė... Amerikoj yra praktikuojama savotiška girtuoklių gydymo priemonė. Nufotografuojamas pasigėręs žmo-

gus, sakysime, ant šaligatvio betysąs arba stulpą apsikabinęs, ir jau išsiblaivėjusiam parodoma ta nuotrauka. Jeigu tas žmogus dar turi kiek savigarbos, jį tatai taip paveikia, jog neretai jis visiškai nustoja gerti. Mūsų tarpe tokių šlykščių pasigėrimų, aišku, labai retai pasitaiko, bet vis dėlto faktas, kad pasitaiko. Kažin kaip mus paveiktų, jeigu pamatytumėm fotografijoj save girtą kokioj nors šlykščioj pozoj? Tur būt, daug labiau negu pedagogų už tai statomas elgesio trejetukas ... Mes labiau linkę tik šiaip sau truputį sugerti ir sakom, kad tai smulkmena. Smulkmena tai smulkmena, bet ir šitokia smulkmena žemina žmogų, o kas nesivaldo smulkmenose, tą smulkmenos patį užvaldo, sunaikina jo valią ir visas vyriškosios dvasios žymes.

Paprastai geriama dėl linksmumo, svaigalų stikle ieškoma džiaugsmo. Neįtikėtina, kad mums, moksleiviams, reikėtų ten ieškoti tokių dalykų. Argi mes nejauni, argi ir taip nespindi iš mūsų veidų gyvenimo džiaugsmas, tikrasis jaunos ir galingos dvasios linksmumas? Sakoma, kad kas jaunas netenka gyvenimo džiaugsmo, tam reikia rimtai padaryti sąžinės sąskaitą. Žinoma, gali būti kitų nelaimių, kurios mus prislėgtų, bet tada vistiek neturime nuodyti savo kūno ir dvasios. Šimtą kartų daugiau džiaugsmo mums suteiks gelstantis miškas, nusileidžianti saulė, žaidimas, kamuolio mėtymas į krepšį, negu vienas alaus bokalas, o tūkstantį kartų daugiau džiaugsmo suteiks anie suminėti dalykai, negu dešimt alaus bokalų. Tiesa, alkoholio nuodai savotiškai paveikia į žmogaus organus, ir žmogus junta tam tikrą pasitenkinimą. Bet ar tai tikrasis džiaugsmas? Ar tas džiaugsmas yra tikras, kuris kyla iš aptemdyto proto ir užmigdytos sąmonės, ar tas, kuris kyla, kai visos sielos ir kūno galios junta savo jėgą ir veržiasi aukštesnių dalykų link? Aišku, antrasis. Pagaliau alkoholiko „džiaugsmas“ trumpai tesitęsia. Išsiblaivėjęs jis dar labiau pajunta aplinkos nykumą, dar aiškiau mato savo gyvenimo sugriuvimą, dar aiškiau išvysta vargą tų žmonių, kuriuos jis nelaimingus padarė. Ir girtuoklis tada pasijunta toks silpnas prieš gyvenimą, kad jis vėl ryžtasi apsisvaiginti ir pabėgti nuo tikrovės. Taigi, koks tas alkoholiko džiaugsmas, pasitenkinimas? Prisiminkime tik kada nors matytą niūrų girtuoklio veidą, kuriame nebėra jokio giedros ir džiaugsmo spindulio, prisiminkime jo prigęsusias akis — mums tatai be žodžių visu aiškumu kalbės apie alkoholio teikiamą „džiaugsmą“.

Ne tik jokio džiaugsmo alkoholis neteikia, ne tik sugriauna atskiro žmogaus sveikatą ir laimę, bet kartu jis tą žmogų daro pavojingą visuomenei ir tautai. Juk net mūsų šviesuomenės tarpe kiek nusikaltimų atsitinka dėl girtuokliavimo! Visoki išeikvojimai, kurie mūsų kraštui daro didžiausią gėdą ir kelia teisingą mūsų pasipiktinimą, paprastai yra padaromi mėgstančių išgerti ir „suūžti“ žmonių. Jeigu mes geriame, tai jau dabar einame jų pėdomis, tai be reikalo piktinamės savo pirmatakų „žygiais“.

Taigi, dalykai, kurie mums paprastai atrodo juokai, išdaigos, smulkmenos, tikrumoje pasirodo esą visai rimti, jų pasėkos gali būti baisios. Todėl mes visu griežtumu ryžkimės nugalėti šį savo blogą įprotį ir su juo kovokime.

A. JANUŠKEVIČIŪTĖ

Vėlinių vakaro dienoraštis

„Mano kambarėlyje šviesu, ant sienos monotoniškai tiksi laikrodis, už lango kaukia, šniokščia žvarbus, šaltas vėlyvo rudens vėjas. Užverčiau istoriją ir įsiklausiau ... Ten už lango tokia gili nakties tamsuma, danguje nė vienos žvaigždės, gailiai rauda nuogi medžiai, draskomi vėjo, o ta jų šiurpulinga dejonė varsto mane, baugina ... Brolis Juozas kažkur išėjo, ir aš likau vienut viena ... Taip neramu ...

„O ir atskubi tu, mamyte, pas mane, atskubi, apsisiautus šviesia aureole, atskubi gražiausių prisiminimų pilna ... O tik pabūvok pas mane kuo ilgiausiai, mama, aš taip tavęs išsiilgau! Pabūk, tik pabūk! O ką aš kalbu! Ne, mamyt! Tu turi pas mane amžinai pasilikti, juk tu taip myli mane, o dabar gal net ir daugiau, negu pirma ... Tu matai, koks pasaulis man žiaurus, kokie šalti žmonės, o kokios ilgos, amžiais pavirtusios akimirkos be tavęs! Aš gaudau kiekvieną garsą tėviškės kampely, aš klausaus krūmuose begiedančios lakštingalos. Kokia graži toji daina! Bet ji neprilygsta tavo, mamyte, lopšinei ... Aš išsėdžiu ištisas valandas ant upelio kranto klausydamos, ką šnabžda vandenėlis bangoms, o ir kokia pilna burtų toji kalba, bet tavo, motina, žodžiai buvo daug švelnesni. Jie skamba visuomet mano ausyse, tave prisiminus ... Aš išvaikštau tylų, ramų vakarą tėviškės laukus, išklaidžioju pievas žaliąsias, o švelnus, tylutis vėjelis, lyg aksomas čiaužioja per mano veidą, bet daug švelniau paliesdavo tavo ranka, toji sugrubusi, pūslėta darbščioji tavo, motina, ranka mano galvutę, daug švelniau paliesdavo tavo lūpos mano kaktą ...

„Ir praveriu savo gyvenimo knygą, skubu į pačius pirmuosius josios puslapius ir randu tave, mama, berymančią prie mano lopšelio. Ore tada šėlo pūga, šiaurys daužė langines, šaltis braižė ant stiklo nematytus palmių miškus, kamine kažkas vaitojo ... Tu sėdėjai prie manęs rėksnės ilgą žiemos naktį, besūpuodama, beliūliuodama lopšinėmis saldžiam nakties miegeliui. Tau neprailgo nemigo naktys, tu nepritrūkdavai vis naujų lopšinių melodijų ... Tu tada išsvajojai man ateitį, laime išpintą, bet kartais tu pamanydavai, kad pasaulis ne visuomet man šypsosis, o dažnai bus žiaurus, išspaus ašaras, skausmai širdį surakins; tu tada surimtėdavai,

pabijodavai, kad aš paaugusi nepakliūčiau į gyvenimo bangų sūkurį ir nepražūčiau...

— Miegok, ramiai užmik, mažyte, ir dar ilgai nepajusk to skausmo, kuris jau tiek kartų plėšė tavo motinos širdį... — išsprūsdavo iš tavo, mama, meile, angeliška, pilna pasiaukojimo, savęs išsižadėjimo meile besišypsančių lūpų...

„Prabėgo keli metai, aš jau paūgėjau, pradėjau bėgioti, ir kur tik tada neatsirasdavau per dieną! Išlandžiodavau visą sodą, nubėgdavau į mažutį miškelį, čia klausydavau paukštelių giesmių, juos pamėgdžiodavau; mat, norėjau išmokti čiulbėti kaip jie. Vėl bėgdavau į žieduotą pievą, vaikydavau margaspalvius drugelius; norėjau su jais kartu skraidyti... Tai vėl atsidurdavau prie upelio ir ranka gaudydavau aukso žuvytes, o šios vis pasprukdavo... Vakare nuvargus, nusivylus grįždavau į tavo, mamyt, pilną meilės glėbį ir prisiglaudus prie tavo karštos krūtinės, aš skųsdavaus tau, kad negaliu išmokti paukštelių giesmės, negaliu lekioti su drugeliais, nepagaunu aukso žuvyčių upely, nepasiekiu dangaus žvaigždžių... Šypsodavais, tu, mama, iš manęs, iš mano vaikiškų norų, dar meiliau glausdavai prie savęs, dar karščiau bučiuodavai... O angeliškai nekaltos, laimingos kūdikystės dienos praleistos tavo, mama, švelniam meilės glėby!

--Vėl verčiu lapus tolyn... Vieną sekmadienio pavakarį dangaus pakraščiai liepsnojo gaisrais, o mes abi, mama, vaikščiojom po toli nusitęsiančius, plačius tėviškės laukus. Išsikalbėjusios nuklydom į praeitį ir tu brangi, mama, ėmei pasakoti apie mane, apie mano pirmąsias vaikščiojimo repeticijas, įsitvėrus suolo krašto.

— ...Pasodinau, padaviau žaisliuką, o aš pati nuėjau prie komodos adatos pasieškoti. Beieškant dingt man į galvą: ką gi mano kupolėlis beveikia, kad taip nutilo, nebeūžauja... Atsigręžiu... Dievę mano! Net šiurpas per visą perėjo... Mat, jau stačia, prie suolo, į kraštą rankytėm įsikibus ir kelia, kelia kojytę, taip atsargiai žengia pirmą žingsnelį... — ir šypsojais, mama, bepasakodama, lyg ir dabar priešais matytum tą pačią mano repeticiją. O aš klausiaus tavo pasakojimo ir net iki ašarų prisijuokiau: įsivaizdinau save mažytę prie suolo krašto.

„Vėl bėgo metai, mėnesiai, dienos. Tada buvo gegužis, žydėjo palangėj alyvos, melsvos, didžiakekės, kvapnios alyvos, ir jos nardėsi paskutiniuose saulės nusišypsojimuose, nuolankiai pasilenkusios žemyn, dienužei paskutinį „sudie" sakė, o aš skyniau tas alyvas, skyniau jų visą glėbį, spaudžiau jas prie savo lūpų, bučiavau jų rasotus žiedus, svaigau nuo jų dangiško aromato ir viską pamiršus dainavau... Neišgirdau, kaip ties manimi atsivėrė langas, kaip ant jo pasirėmė mama. Tik atsigrįžus ją pamačiau.

— Ar tu laiminga, Aliut, šį vakarą? — paklausė šypsodama mama.

— O, mamyt! Kam dar klausi, juk matai, supranti! Pasaulis toks gražus, o gyvenimas — pasaka! Te, imk, mamyt, visą, visą glėbį alyvų, jos tokios kvapnios, gražios, bet ir be jų aš būsiu laiminga; man dar lieka jaunystė, daina...

— Suprantu, tave, vaikeli, nes ir aš tokia buvau... dabar mano anas valandėles tu, dukrele, gyveni, bet gyvenimas nevisuomet... — ir čia sutikus mano smalsų žvilgsnį, mama kažką atsiminė, susilaikė. Klausiau, o neatsakė. Jos žodžiai liko mįslė.

„Nepažabojamos lėkė, šėlo gyvenimo dienos... Kartą sutemo gili naktis, tamsūs debesys užgulė dangaus skliautą, o viesulai staugė kal-

ALDONA MISIŪNAITĖ

SKAMBAŽIEDĖ LAIMĖ

Aš nuskendau džiaugsme, kaip jūroj žalsvas lašas,
Kaip žydinčioj padangėj baltas debesėlis,
O laimė užu džiaugsmą mėlynesnė dūšion prašos,
Ir supas dūšioje džiaugsmingi laimės mėliai.

Dangus žydruojantis ir žemė — vienas džiaugsmas
Ir gėlės, virpančios prie žalsvo tako,
Ir paukščiai ulbantys džiaugsmingą gausmą
Krūtinėje nebe širdis, o laimė skambažiedė plaka . . .

Ir saulė žėrinti ir žemė ir dangus žieduotas
Ir man krūtinėj kažkas džiaugsmo vardą kliedi,
Už ką, o Viešpatie, toksai man džiaugsmas duotas,
Kad aš jau nebe aš, o laimė skambažiedė?

---

nuose . . . Buvo tada baisi audra, be perstojo trankėsi perkūnai, žaibai pazarais dažė horizontą . . . Galingai pakėlus galvą, stojau grumtis su audra, su žaibais. Viesulas plėšė mano rūbus, draikė plaukus, lietus plakė mano veidą, ir, pasijutus nebeištversianti, parpuoliau po Nukryžiuotojo kojom, prie vieškelio, sodybos gale, smūtkeliu berymančio, ir verkiau tada, išverkiau visą gyvenimo skausmą Jam . . . Ėmė giedrėti padangė, rečiau besitrankė perkūnai, nutilo staugę kalnuose viesulai, o aš pajutau ant peties virpančią, kietą, kaulėtą tavo, motina, ranką ir papliupo skundas iš mano lūpų . . .

— O mama! Brangioji mama, kodėl nepasakei, nepriminei man, kad pasaulis kartais toks žiaurus, gyvenimas — skausmai?!

— Kodėl? . . . Nenorėjau, kūdiki, drumsti tavo laimės . . . Bet nurimk: po audros vėl visuomet giedra, — ir pajutau tavo, mama, lūpas ir šiltas ašaras ant savo kaktos. Tada aš supratau, atspėjau aną vakarą užmintą mįslę.

„O ir pradingai tu, motin! Be tavęs tuščia aplinkui, gyvenimas vien bekraštė dykuma, kur be perstojo siaučia smėlis, viesulai staugia toli kalnuose, nuo šlaitų slenka baisios audros . . . O kas mane saugos, kas mane ves per tas audras, gyvenimo kelionėj, jei ne tu, mama, budėdama iš aukšto dangaus? . . . Ir gal daug kartų man dar teks švęsti vėlines, gal daug kartų degsiu ant tavo kapo žvakes, klūposiu, bet laikas neišdildys tavo veido bruožų, gyvenimo triukšmas neužslopins tavo balso . . .“

— Dovanok, Aliute, kad sutrukdžiau, — nedrąsiai, švelniai prabilo Juozas, — seniai laukiau, kada baigsi rašyti, bet gal kitą kartą . . . Mat, jau sutemo — laikas eiti, aš ir žvakutes jau nupirkau . . .

— A, gerai, labai gerai, Juozuk! Aš tuojau . . . — lyg iš sapno pabudusi kalbėjo Alė, — mat, aš rašiau dienoraštį, apie mamytę prisiminimus, o dabar eisime jos aplankyti, jai pasipasakoti . . . — Ji padėjo dienoraštį, ir abu su broliu išėjo į kapines.

E. RAMOŠKAITĖ

Nevėžis auštant

(Iš vasaros atostogų kelionės)

Jau buvo sutemę, kai išsirikiavo šešetas baidarių Nemuno ir Neries santakoj ir išplaukė.

Truputį apsiniaukę, dangus debesuotas, bet nešalta.

— Kad tik nelytų! — kažkas susirūpina.

— Ot, ir lis. Tikrai lis, ir visi sušlapsim. Toks oras ir susigalvojo čia dabar... — dejuoja plonas balselis.

Keičiasi Nemuno krantai ir supasi juosvais šešėliais pakrančių krūmokšniai, šlaitai, salelės. Jau beveik nieko nematyt. Tik sublizga irklais taškomas vanduo ir palengva praplaukia vienas po kito balti debesėliai. Paneri irką į gilų vandenį — jauti, kad dugno nepasieksi ir darosi lyg ir truputį baugu: aplink tamsu, gilus vanduo su nepastebimomis seklumomis, nežinomi krantai, o baidarė beveik visa vandeny pasinėrusi. Rodos, taip mažai tereikia ir tavęs nebeliktų... Bet visi linksmi.

Nieko nematyti, tik girdėti lengvas irklų šnarėjimas ir tyli daina. Ji tokia lėta ir švelni, lyg lengvutis vandens supavimas, ir atrodo tarytum pats vanduo dainuotų.

Pasukam į Nevėžį. Jau čia vaga siauresnė, pakrantėse matyti augančių meldų siluetai. Už irklų kartais užkliūva ploni, ilgi stiebai, ir iškeli susiglaudusį žiedą — vandens leliją. Rytai pamažu rausta. Švinta. Nevėžis liūliuoja stebėtam spalvų žaisme: žalsvo vandens bangelės pamažu supasi ir žvilga, kaip lankstus veidrodis, saulėtekio rausvumu. Vandens lelijos skleidžia žiedus. Tokius baltus, baltus, kaip pirmas sniegas, tarsi savo baltumo dar niekam neparodžiusius. O jų tiek daug, tiek daug!

— Lelijos, tur būt, gražiausios gėlės pasauly?

— Turbūt...

— O čia gražiausia vietelė. Čia galima būtų praleisti visą gyvenimą...

Linguoja aukšti pakrančių meldai ir meta savo ilgus šešėlius į vandienį, supasi pamažu, tarsi viens kitam kuždėdami kažkokias dideles paslaptis, tarsi sekdami nepabaigiamą pasaką. Ant alksnių žvilga rasa. Kur-ne-kur sučirpsi ankstyva paukštytė, tur būt, jau pusryčiais susirūpinusi.

Svajingai kvepia šienas, kvepia rausvi dobilai. O žvejai, seni diedai ir visiškai jauni berniūkščiai, sėdi ant krantų, geria tą medaus kvapą ir nuleidę meškeres laukia. Laukia, kol prikibs koks šapalas ar ešerys. O gal ir lydeka — didelė, kad net baidarę apverstų... Sako, čia yra tokių, gelmėse gyvena.

Gera čia žvejams sėdėti pakrantėj žiūrėti į vandenį, tyliai galvoti ir matyti ramius saulėtekius. O gal jie kartais mato palkšvais rūkais apsisupusias, lėtai iš vandens bekylančias undines, gal svajoja auksinę pasakų žuvelę sugauti ir daug ko jos paprašyti...

Toliau, kairiame krante pamatome vienuolyną. Jis toks baltas ir vienišas tarp sodų ir liepų alėjų. Languose žaidžia saulė, bet ten ramu. Tik iš sodo takeliu atbėga kibirais nešinos dvi mergaitės ir sėdasi tylė-

EL. GABULAITĖ

Didžiųjų moterų keliais

Nemanykit, kad dideli žmonės turėjo ypatingą laimės simpatiją įsigiję. Ne juokaudami ir šposus krėsdami, jie liko verti kitų atminimo, Kiekvienas garbės vainiko lapelis dažnai yra sielos krauju pirktas.

Mes mergaitės šį kartą nesigilinsim į Napoleonų, Šekspyrų ar Rafaelių gyvenimus. Tai pavyzdžiai daugiau tinką vyrams. Sektinų pavyzdžių turime ir moterų eilėse. Ne būtinai jų turime importuotis iš užsienių. Jų yra ir mūsų Lietuvoj.

Pradėkim nuo senovės. Birutė ir Gražina mūsų labai gerbiamos ir vaizduojamos kaipo simpatingieji lietuvės patriotės tipai. Bet tai buvo anais laikais — pagalvosi. Tiesa, tai buvo senai. Bet ne viskas sensta, ne viską pajėgia laiko rūdys sugraužti. Iš tos tolimos praeities Birutės, apie kurią šiandien tik gražūs padavimai šneka, mes ir dabarties dienose galime pasimokyti tėvynės ir šeimos meilės. Žinoma, mes nelauksim, kad ir mus koks nors karalaitis pagrobtų iš klasės ir nusivežtų į savo džiaugsmu ir laime spinduliuojančią pilį. Mes nevesim, kaip Gražina, kariuomenės į Vilnių ar į kur kitur... Bet mes galim sakyti: *„Aš noriu turėti Gražinos širdį tėvynei, o Birutės — savo šeimai mylėti.* Nesvarbu, kokiais būdais ar darbais ta meilė pasireikštų. Tai buvo anais žilais laikais. Keliamės arčiau mūsų gimnazistiško vargo dienų.

Buvo rusų priespauda. Lietuviška raidė galėjo išplėšti žmogui visą laisvą gyvenimą. Lietuvis knygnešis ėjo ir aukojosi. Ėjo pats sudegti, kad kitiems būtų šviesu. Šalia vyro knygnešio mūsų spaudos draudimo istorija žino ne vieną ir moters knygnešės pavardę. Jų heroizmas kviečia mus būti herojėmis.

Šatrijos Ragana — M. Pečkauskaitė viena iš mėgstamiausių jaunimo rašytojų. Jos *„Sename dvare"*, *„Viktutę"*, *„Vincą Stonį"* ir kt. raštus visos pasigardžiuodamos skaitome. Jos plunksna vaizdavo giedrų ir šviesų gyvenimą. Norisi pagalvoti, kad gal ir jos pačios gyvenimo padangės nedrumstė juodi debesys, nesitrankė perkūnai... Bet paskaičiusios „Gyvenimo menininkę" nedrįsim tvirtinti, kad Š. Ragana buvo laimės ypatingai

---

damos į valtį. Neria irklus į vandenį, pasilenkia, vėl palengva išsitiesia ir tylėdamos rimtai žvalgosi aplinkui. Kas gi drumstų tokią nuostabiai didingą tylą, tokią gilią ryto rimtį?

Mes taip pat tylime. Baidarės iš lėto supasi pirmyn, o aplink, lyg nuostabiame gėlyne, žydi baltos lelijos, ir pliaukši virš vandens pasišokėjusios žuvelės.

Iš lėto iriamės į priekį, ir veriasi vis nauji, vis nauji reginiai...

globojama. Dėl materialinių sunkumų ji negalėjo įgyti trokštamo mokslo. Tik daug vėliau, geriems žmonėms padedant, rašytojai pavyksta išvažiuoti į užsienį studijuoti. Netenka savo tėviškės, netenka ir savo brolio, kurį ypatingai mylėjo. Paskutines savo gyvenimo dienas praleido Žemaitijos užkampy. Nežiūrint visų gyvenimo jai daromų nemalonumų, Š. R. mokėjo giedriu žvilgsniu žiūrėti į gyvenimą, daug kuo padėti vargstantiems. Už tai ji galėjo *„rasti kelią į širdis tų, kurie gyvenimą jau pralaimėjo"*.

Tikra vargo dukra galime pavadinti ir J. Žemaitę. Iš paprastos kaimietės į rašytojas! O gyvenimas buvo taip skurdus, taip vargingas. Didelės sielos yra stipresnės už betkokį vargą. Mes dažnai skundžiamės, kad mums to trūksta, to reikia. Žemaitei daug ko trūko ... Ji gimnazijos nelankė, bet ją gyvenimo „gimnazija" savo vargais išmokė daugiau, kaip mus išmoko aštuoneri metai moksleiviškų dienų.

Lazdynų Pelėdos biografija nuausta irgi iš liūdniausių žodžių. Gyvenimo idealistė nori išgelbėti iš alkoholio nelaisvės vieną sielą. Susiriša su juo visam gyvenimui ir ... apsivilia. Toliau vargas, skurdas iki pat mirties. Eidama kietais vargo akmenimis, įmynė juose gilius pėdsakus.

Mūsų gal jau visų gerai pažįstamos rusų rašytojos Alios Rachmanovos gyvenimas irgi nelepino. Tėvas jai ne kartą sakęs, kad iš jos rašymo nieko gero nebūsią. Nenusiminė. Šiandien gėrimės jos veikalais: „Studentai, meilė ir čecha", „Naujųjų žmonių fabriku" ir kt. Gyvena ištremta iš tėvynės.

Kai kurioms nepatiks, kad čia suminėti pavyzdžiai iš rašytojų gyvenimo. Negalvokit, kad visas norima padaryti rašytojomis. Ne visos ir gali būti jomis. Tik maža dalelė. Bet tie pavyzdžiai turi mus raginti būti gyvenimo valdovėmis. Mums mergaitėms dažnai trūksta drąsos ir energijos siekti aukštesnio mokslo. Nusimenam, kad į mūsų akis pažiūri neturtas. Viena abiturientė, įstojusi į universitetą, rašo savo curriculum vitae. Ten yra tokie žodžiai: „... pasitariau su mamyte ir rugsėjo 2 d. rytmetį pėsčia išėjau į gimnaziją, kuri buvo už 20 km. Rankoje buvo nuplyšę batai, o piniginėje — du litai". Dabar ši jauna entuziastė dėvi jau studentės kepuraitę. Ar daug iš mūsų drįstų panašiai pasielgti, kaip ji? *Žmonių, išbridusių vargo mares, sąžinė nebus nuperkama banknotais, siela išparceliuojama gyvenimo blizgučiams ...*

Kol esame gimnazijos suole, pats geriausias laikas taurinti savo širdį ir sielą. Dievas visus žmones apdovanoja gabumais bei talentais. Tik ne visi juos panaudoja geriems tikslams. Kiti tų Dievo duotų gabumų nesistengia išugdyti. Evangelijoje Kristus pasakoja prilyginimą apie talentus, kaip vienas žmogus juos gavęs uždirbo dar kitą tiek. Antras — užkasė į žemes ir paskui, pasibaigus terminui, grąžino tiek pat, kiek buvo gavęs. Tai žmogus neišnaudojęs Dievo jam duotų gabumų. Kristus tokius pasmerkė.

Mergaitės linkusios į kažkokį pasyvumą. Perdaug esame nerangios. Kitos nusiskundžia, kad jos jokių didesnių gabumų neturinčios. Bet nuliūsti nereikia. Viena gal gražiai parašo, kita nupiešia, trečia puikų balsą turi. O ką aš turiu — pagalvoji. Nenusimink! *Tau Dievas gal būt davė gerą širdį.* Taigi taurink ją, tegul joj gyvena tik tai, kas yra kilnu. Pamatysi, kad ir tu esi nė kiek nemenkesnė už kitas.

Turėdamos prieš akis didžiųjų Lietuvos moterų kelius, drąsios eikime kurti sau ir kitiems šviesesnių dienų gyvenimą.

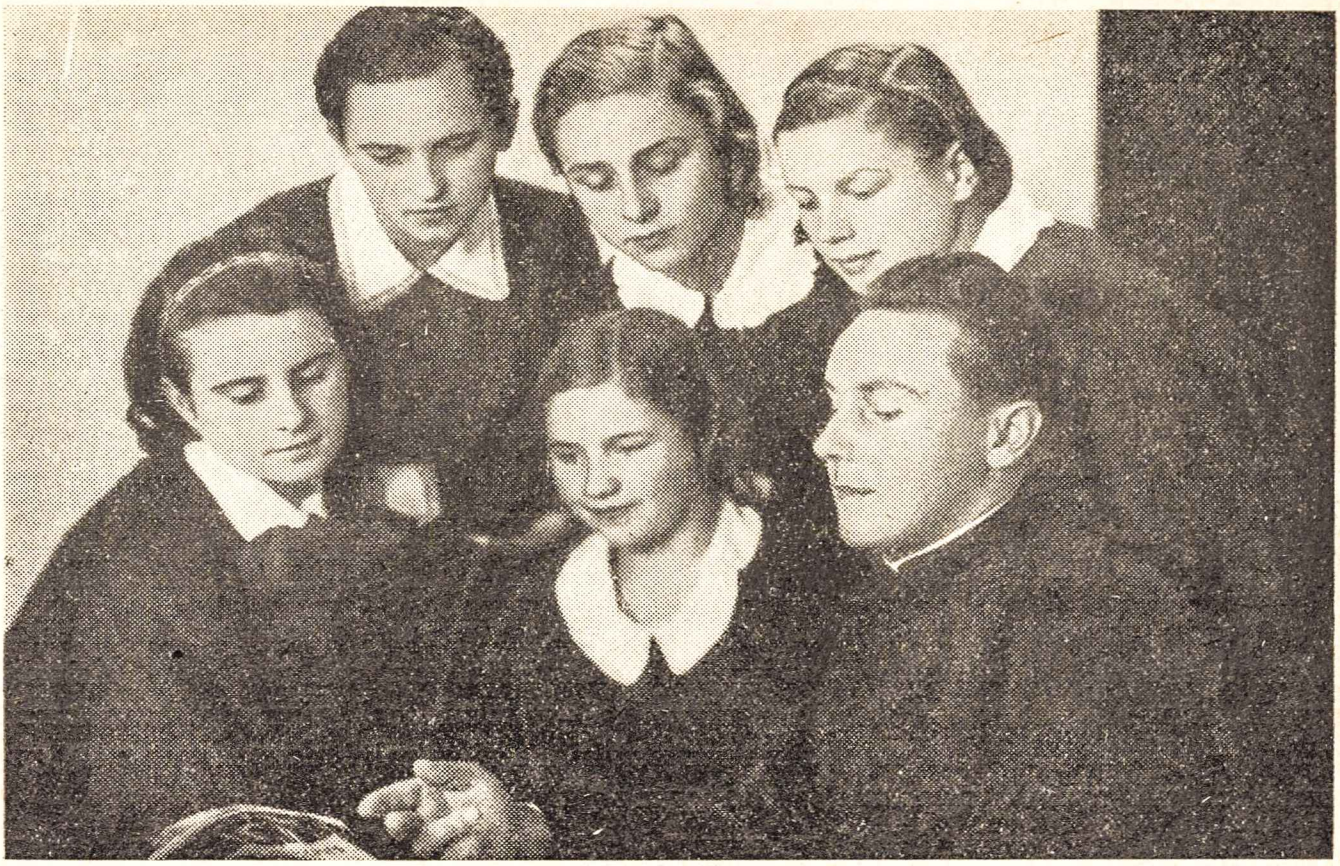

Šiaulių V. Merg. Gimnaz. Religinio auklėjimo Būrelio vadovybė stebi savo vadovo kap. Marcinkaus rodomą statomos koplytėlės gimnazijos kieme projektą.

KAZIMIERA RUČAITĖ

KUR JUOKIAS LAUMĖS

Einu, einu į melsvą tolį,
Kur pievomis nubėga upės . . .
Ten saulė teka, saulė leidžias,
Ten džiaugsmas vėl visus apsupęs . . .

Einu taku per žalią lanką,
Rytais ten mirga aukso rasos — —
Tiek daug, tiek daug čia laimės, —
Šile dainuoja laumės basos . . .

Šiandie dangus džiaugsmu nuraudęs:
Ir tau nurausvins baltus skruostus . . .
Tai kas, kad mes neturim aukso,
Ir nėra kas liūdnas paguostų . . .

Į ten, į ten, į melsvą tolį —
Kur dar veidai be grimo . . .
Mes einame, kur saulė moja,
Kur sielvartas dar neparymo . . .

P. STOČKIŪTĖ

Naturalus grožis

Gyvenimas yra labai gražus. Pasaulis savo didingumu verčia kiekvieną žmogų nusilenkti tai amžinajai Visatai ir giedoti jai kilnią dėkingumo giesmę. Gamta gražiame spalvų fone skandina savo valdovo žmogaus akį ir verčia giliai, giliai susimąstyti apie begalinę Kūrėjo išmintį, apie jo amžinąjį tobulumą. Iš tikrųjų, pasaulis yra pilnas žiedų, grožio. Į tą gražų pasaulį panaši ir mūsų lietuvaitės širdis, jos kupina lietuviškų jausmų siela. Ji su savo auksinėmis kasomis, su melsvo lino akimis, ramia lūpų šypsena yra taip artima tai gamtai, tai pirmajai pavasario gėlei — žibutei, kad tikrai reikia pripažinti: „Mergaitė duoda prasmę gyvenimui, pagrąžina tą pasaulio didingumą".

Tačiau, kai gyvenimas nukrypo į perdidelį kraštutinumą, kai laiko dvasia atnešė gyveniman visokiausių naujumų, tada ir mūsų gražioji lietuvaitė pasidavė tai audringai moderniosios dvasios įtakai, kurioje ji neteko naturalaus, taip tinkančio mergaitės grožio. Lietuvaitės auksines kasas pakeitė naujausios mados frizūra, nenaturalus skonis apsirengime, veido bruožų pakeitimas ir t. t. Gal labiau dovanotina ši yda toms, kurių didžiausias rūpestis sutelktas savo išorėje, kurios savo viršutine išvaizda mano užkariausiančios pirmąją vietą grožio pasaulyje, kuri nesupranta mergaitės moters aukštesnio gyvenimo tikslo ir uždavinių. Tačiau reikia apgailestauti, kad šis iškraipymas, šis bėgimas už akių naturaliam grožiui pasiekia ir mūsų žaliuosius kaimus, tas žaliųjų rūtų savininkes, kurios aklai, visiškai nesuprasdamos seka miesčioniškąja dvasia. Ir kiek prisikankina ne viena mūsų sesutė, kol bent šiek tiek panašiai paruošia savo galvos sušukavimą, kol šiaip taip susiaurina savo antakius.

Šiaip ar taip kalbėtume, o vistik mergaitės sielai artimesnis yra naturalus grožis. Kūrėjas sutvėrė žmogų labai panašų į save, įkvėpė gražią, pilną jaunatvės jėgos, beribių troškimų sielą, davė tyrą, daug galinčią mylėti ir pasiaukoti širdį. Tačiau mergaitė neretai išdrįsta tą gražų paveikslą, išėjusį iš be galo tobulų rankų, iškreipti.

Katalike, mergaite, moksleive! Ar nenorėtum būti ir tu ta didžiąja dvasios pioniere, ar nenorėtum nešti mergaičių pasaulin to naturalaus, neiškreipto grožio dvasios? Aš manau, kad kiekviena moksleivė sutiks su visa moteriška širdimi būti tos naujos, šių laikų lietuvaitės tipo kūrėja. Kiekviena turi pasiryžti grąžinti lietuvaitę jos darželiui, grąžinti laistytoją žaliajai rūtai, grąžinti savininkę taip skambiai ir gražiai Lietuvos laukų dainai. Tačiau, pirm visa to, moksleivė turi pasirodyti pati to siekianti, pati norinti tapti tuo gražiu pavyzdžiu. Žinok, moksleive, kad naturalus veido grožis ir gelsvos tavo kasos labai tiks prie kuklios gimnazistiškos suknutės. Moksleivė ir negali būti kitaip įsivaizduojama. Moderni frizūra, nupešioti antakiai ir lakuoti nagučiai labai netinka prie

„Mergaičių Ateities“ bendradarbės Birutės tėviškėje. Iš kairės dešinėn: St. Underytė, Em. Šešeikaitė, El. Gabulaitė, Pr. Aukštikalnytė ir A. Čerepaitė.

to tamsaus paprasto rūbelio, prie tos jaunyste spindinčios išvaizdos. O tuo tarpu labai gražu, kai moksleivės galvą puošia gražios kasos, kai iš akių trykšta galinga jaunystės dvasia, kai lūpos dengiasi ta šilta, malonia šypsena. Norėtum klauptis ir dėkoti Kūrėjui už tą žavingą grožį ir didingumą statant pasaulio kūrimo planą.

Tiesa, laiko dvasia reikalauja, kad mergaitė mokėtų prisitaikinti prie gyvenimo, kad ji mokėtų savimi tą gyvenimą papildyti, pagražinti. Bet ir čia yra ribos, kurias peržengus, mergaitė tampa dažnai moters karikatūra, ji suvyriškėja. O gyvenime vyriškos mergaitės, kaip ir moteriški vyrai, yra juokingos ir nesuprantamos. Nesistebėkime, jei šiandien girdime daugelio vyrų išsireiškimą, kad šių dienų mergaitė yra tuščia, nerimta, neįdomi. Vyrų pasaulis irgi yra pilnas ydų ir reikalauja reformų, tačiau negalvodamos apie tai, tyliai turime prisiminti tuos negarbingus priekaištus, nors daugelis būtų galingos savo dvasia, vidujiniu atsparumu. Kalba eina apie moters, bet ne kaip apie atskiro individo vertę. Šias ydas norint pašalinti, reikalinga mergaitei ryžtingos dvasios, didelės taktikos gyvenime. Lai nemano ta šių laikų „modernioji“, kad ji yra laiminga, jei jai tenka šokti ir vis su kitu kiekvienas šokis, jeigu net keletas siūlosi lydėti į namus, jei kiekvienas jos širdy nori rasti daugiau vietos. Kaip gaila tos mergaitės naivumo, per kurį negali suprasti suktos vyrų psichologijos. Ar nevertėtų mūsų mergaitei susiprasti bent kartą ir mesti žaidimą savo garbe, savo gražiais jausmais.

O tačiau gyvenimas reikalauja iš mergaitės, kad ji būtų tvarkinga, graži. *„Vyras braujasi į pasaulio turtus, kaip vagis, o tuo tarpu mergaitė žiūrinėja juos, kaip pilies karalaitė“*, sako A. Maceina. Gražus šis mergaitei iškėlimas, išreiškimas jos kilnumo, sugebėjimo daryti gera, tačiau

PASAKA

Žaidė vakaras ant margo žvaigždžių rašto,
Rudeniu alsavo pievos ir laukai,
Tu kaip karalaitė iš užburto krašto,
Tu į niūrią žemę tuokart atklydai.

Tu balta, lengvutė, lyg snieguolių šokis,
Vaikščiojai po kaimus, lūšnas aplankei, —
Ten tave pamilo širdys iki sopės,
Ten tave mylavo krykštaują vaikai.

Bet senai tai buvo, vai, senai be galo.
Tu grįžai į rūmus užmiršta visų,
Jau vaikučių galvos obelėm pabalo,
Upėmis nubėgo daug gražių dienų.

Ar sugrįši vėlei atgalios į žemę
Iš auksinių rūmų, iš sapnų šalies?!
— Gal tada ir naktys taip nebus sutemę,
Galgi tavo veidas saulėmis sušvis.

šios garbės ji turi būti tikrai verta. Ir šv. Tėvas Pijus XI pasakė, kad mergaitė turi būti *žavinga, įdomi, turi taikintis prie laiko dvasios, nenukrypstant nė trupučio nuo aiškių ribų.* Mergaitė bus tuomet žavinga, kai iš jos jaunumu spindinčio veido trikš ta galinga, moteriška dvasia, kai jos žodis bus pilnas užuojautos, žmoniškos širdies, kai jos lūpas puoš taip kiekvienam maloni, artima šypsena. Mergaitė bus įdomi dar ir tuo, kad turės ribas tam moteriškam atvirumui. Tiesa, kad atviras žmogus yra geras ir pats garbingiausias, tačiau visur yra ribos. Mergaitės pasaulis yra skirtingas nuo vyrų pasaulio *ir jeigu ji tokia atvira, kad joje nelieka nieko nežinomo, paslaptingo, ji palieka tuščia skambančiu indu, visiškai neįdomi asmenybė.* Tada, kai jauti, kad pas mergaitę yra atspindis tos dieviškos paslapties, tada, kai iš jos veržiasi kilni dvasia, tuomet ji yra įdomi. Atsiminkime tai, kad mergaitės ir vyro pasaulis skiriamas tarpu, kuris užpildomas paslaptingu didingumu, vienas antro nepažinojimu.

Taigi, gražus ir harmoningas sielos ir kūno suderinimas įprasmina mergaitėje jos grožį, ir suteikia galios būti pašauktai tam didžiajam moters pašaukimo uždaviniui įvykdinti. Todėl šie laikai mergaitę turi išugdyti moderniai gražią, drąsią, ryžtingą, tačiau taurios sielos vaidilutę.

Spalių Devintoji.

Mūsų tauta šiais metais su ypatingai giliu skausmu pergyveno spalių Devintąją. Mokyklos ir organizacijos ruošė minėjimus. Tą dieną kiekvienas lietuvis reiškė savo širdyje ypatingai didelį protestą prieš lenkų vyriausybės žygius Vilniaus krašte. Mūsų broliai vilniečiai dabar pergyvena labai sunkias dienas: visos mokyklos uždarytos, organizacijų nebėra, uždarytos visos skaityklos, laikraščiai nuolat konfiskuojami, naujiems laikraščiams leisti neduodami leidimai ir kt.

K. V. C. krikščioniškam menui ir literatūrai remti fondas.

K. V. C. vyriausia valdyba įkūrė fondą krikščioniškam menui ir literatūrai remti. Fondo tikslas yra ugdyti Lietuvoje krikščionišką meną ir literatūrą, remti medžiagiškai menininkus ir rašytojus, globoti krikščioniškojo meno kūrinius ir t. t. Šiais metais fondas skiria tris premijas: už romaną — 2000 Lt, už dramą — 1000 Lt ir už plastinio meno kūrinį — 1000 Lt.

Steigiamas lituanistikos institutas.

Rugsėjo 27 d. seimas priėmė lituanistikos instituto statutą. Lituanistikos institutas yra mokslinė įstaiga, kuri tirs ir tvarkys lietuvių kalbos, tautosakos ir istorijos medžiagą. Tam tikslui institutas turės lituanistikos mokslų biblioteką, archyvą, šauks mokslo kongresus, ruoš parodas ir ekskursijas, skelbs premijas ir kt.

Institutą pradžioje sudarys trys skyriai: lietuvių kalbos, lietuvių istorijos ir lietuvių tautosakos.

Ateityje į instituto veikimo planą turėtų įeiti Lietuvos geografija ir menas, nes šie dalykai taip pat yra labai svarbūs lituanistikos mokslui.

Krikščionių Darbininkų Sąjungos suvažiavimas.

X.8-9 Kaune įvyko Krikščionių Darbininkų Sąjungos suvažiavimas. Sąjunga dabar turi 42 skyrius ir per 6000 narių. Leidžia savo organą „Darbininką". Į centro valdybą išrinkta: prof. Pr. Dovydaitis, dr. Pr. Dielininkaitis, adv. Katilius ir Bertašius.

Pavasarininkų kryžius.

Karo Muziejaus sodely pavasarininkai pastatė spalių 9 d. Vilniaus Kryžių su įrašu: „Kristau, lengvink vilniečių vergovę".

Lietuviškos muzikos plokštelių gamyba.

Valstybės Radiofonas, jausdamas didelį lietuviškos muzikos plokštelių trūkumą, yra numatęs smarkiai padidinti jų gamybą. Tam tikslui jau buvo kreiptasi į žymesniuosius dainininkus bei chorus. Lietuviškos muzikos plokštelių nuolat reikalauja mūsų išeivija, konsulatai ir draugiškų valstybių radiofonai. Deja, iki šiol tikros lietuviškos muzikos plokštelių labai maža turėta.

Iš lietuvių dailininkų veiklos.

— Lietuvos dailininkai yra nusistatę surengti visą eilę parodų užsienyje. Pirmoj eilėj numatoma dalyvauti Baltijos kraštų dailės parodoj, kuri įvyks Paryžiuj. Paskui numatoma lietuviškos dailės parodas surengti Italijoj, Vengrijoj ir kituose kraštuose.

— Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų paminėti šiais metais ruošiama didžiulė jubiliejinė dailės paroda. Parodą finansiškai remia Švietimo Min-ja, Valstybės Taup. Kasa ir Lietuvos Nepriklausomybės 20 m. sukaktuvių Komitetas. Paroda bus atidaryta gruodžio 4 d.

— Šį rudenį jau buvo atidarytos dvi dailės parodos, būtent: Ivanausko ir Kazoko.

— Bažnytinio meno muziejaus direktorius dail. A. Valeška šią vasarą važinėjo po visą Lietuvą ir rinko eksponatus naujai bažnytinio meno parodai. Eksponatų surinkta apie 2000. Daugelis jų yra labai vertingi istoriniu ir meniniu atžvilgiu. Pažymėtina, kad nemaža dalis surinktų eksponatų buvo laikomi nevertingais, buvo išmesti arba paskirti sunaikinimui.

LITERATŪROS NAUJIENOS.

— **J. Grušas** baigia rašyti psichologinį romaną.

— Žinomas publicistas **J. Keliuotis,** „N. Romuvos" redaktorius, taip pat rašo 3-jų dalių romaną.

— Išeiviai **Matas Šalčius** ir **J. Drungys** atsiuntė Spaudos Fondui išleisti savo apysakų rinkinį „Be tėvynės ir be meilės".

— **Vaičiūnas** parašė pjesę „Liepto galas".

— Vilnietis rašytojas **A. Valaitis** parašė pjesę iš suvalkiečių gyvenimo „Motinos ir jų vaikai".

— **J. Paukštelis** rašo romaną iš lietuvių inteligentų gyvenimo ir netrukus išleis savo noveles.

— Šv. Kazimiero Draugija netrukus išleis dar nespausdintų **Šatrijos Raganos** beletristinių ir pedagoginių raštų tomą.

— **Vetusius** išvertė **Giovanni Papini** noveles „Kančios liudininkai".

— Netrukus išeis iš spaudos žinomo kritiko **K. Korsako-Radžvilo** studija „Latvių liaudies dainos".

— Žinijos b-vė pradėjo leisti Skaitymų Biblioteką. Jau išėjo 1 ir 2 nr. (anglų romanisto **E. A. Bennet** „Diegas" 1 ir 2 dal.). Skaitymų Biblioteką redaguoja rašytojas **A. Vaičiulaitis.** Jis kas dvi savaites išleis po vieną tomą.

— Netrukus išeis lenkų kalba lietuvių poezijos antologija, kurią paruošė lenkų poetė **Julija Vichert-Kairiūkštienė.** Antologijoj dalyvauja 73 mūsų poetai. Ji apims maždaug 500 psl.

— Į lenkų kalbą išverstas **M. Putino** „Altorių šešėly" I t.

— Latvijos knygynuose jau pasirodė **I. Simonaitytės** „Aukštųjų Šimonių Likimo" vertimas į latvių kalbą. — Latviškai pavadinta „Aukstujas Simonu liktenis — Mazas Lietuvas dzives romans". Vertė **A. Martinsonė.** Išleista gražiai.

Vilniečių literatūros naujienos.

Vilniaus lietuvių tarpe reiškiasi stiprokas literatūrinis sąjudis. Rašytojai rengia veikalus spaudai. Be to, šiais metais vilniečiai rašytojai ir menininkai išleis savo kūrybos almanachą. Jame, be dailiosios literatūros, bus ir šiaip literatūrinių straipsnių, bei literatūros naujienų.

„Marko milijonai" mūsų teatre.

Mūsų teatre pirmą kartą buvo pastatytas amerikiečio O,Neil, Nobelio premijos laureato, veikalas „Marko milijonai". Režisavo jaunas riežisierius Alg. Jakševičius, neseniai baigęs Amerikoj teatro studijas. Vyriausią rolę vaidino didysis mūsų dramos aktorius A. Račinskas. **Tiek vaidinimas, tiek pastatymas,** buvo puikus, seniai mūsų sustingusiame ir nualintame teatre bematytas.

A. Račiūno muzikos simfonija.

Neseniai Valstybės Radiofonas išpildė jauno lietuvių kompozitoriaus A. Račiūno antrąją simfoniją, kuri savo charakteriu artima lietuvių liaudies muzikai ir lietuvio dvasiai. Ši simfonija tai puikus ir vertingas indėlis į lietuvių simfoninės muzikos literatūrą, kuri yra labai negausi.

Mūsų mokslininkai tarptautiniuose kongresuose.

— Šią vasarą Šveicarijoj įvyko tarptautinis istorikų kongresas, į kurį buvo nuvykusi ir lietuvių delegacija (iš trijų žmonių). Kongrese dalyvavę Lietuvos istorikai darė pranešimus iš Lietuvos istorijos.

— Tarptautiniame geografų kongrese, įvykusiame šią vasarą Olandijoj dalyvavo prof. Pakštas ir darė pranešimą apie lietuvių emigracijos priežastis.

Iš pasaulio katalikų gyvenimo.

— Neseniai katalikiška Meksikos jaunuomenė šventė 25 metų savo organizacinio gyvenimo sukaktį. Persekiojimo metų daug šios organizacijos narių yra paguldę galvas už Kristų ir už savo šūkį (Pro dios y por la Patria — Dievui ir tėvynei).

— Austrijoj jau uždarinėjamos ir varžomos katalikų mokyklos: įvedamos nacionalistiškos „maldos", religijos mokymas nebeprivalomas... Katalikai susirūpinę; kard. Initzeris tuo reikalu išleido ganytojišką laišką.

— Belgijoj iš 954000 mokyklinio amžiaus vaikų 480000 lanko katalikiškas mokyklas, nežiūrint ar jas valdžia pripažįsta pilnateisėmis ar ne. Be to, katalikai turi 54 katalikiškas mokytojų seminarijas. Mokyklas katalikams padeda išlaikyti valdžia.

BIRŽAI

— Dabartinę literatų valdybą sudaro: Vaičiulėnas (V) — pirmininkas, F. Balčiūnaitė (VII) — sekretorius, V. Vajėga (VII) — vicepirmininkas.

— Spalių mėn. 7 d. įvyko šiais metais jau antras literatų būrelio susirinkimas. Vyt. Vajėga recenzavo V. Sirijos Giros „Šešėlius nuo ekrano". Recenzija darė neblogą įspūdį.

Savo ir verstinių dalykėlių paskaitė į susirinkimą pakviestas poetas Pr. K. Inčiūra; kuris dabartiniu laiku gyvena Biržuose. Visiems ypatingai patiko svečio kūryba. V. Markūnas skaitė fragmentą iš didesnės novelės, L. Matuzevičius — eilėraščių, o L. Vaičiulėnas, gražų vaizdelį. T. Snudzinskaitė paskaitė (kodėl nedeklamavo?) Maironio eilėraščių. Į susirinkimą buvo atsilankę labai daug moksleivių. Buvo manoma, kad šiemet literatai turės susilpnėti, bet kol kas, atrodo ar tik veikimas neina dar smarkesniu tempu negu pernai?

— Pedagogų Tarybos nutarimu gimnazijoje sumažintas pasilinksminimų skaičius. Per mėnesį teįvyks tik vienas pasilinksminimas, su stipria programa, suruoštas tik dviejų lygiagrečių klasių kartu. Šokiams grieš nebe radio, bet gimnazijos muzikantai. Mok. Linkevičius žada organizuoti džaz-bandą. Visi patenkinti muzika. Tačiau dėl pasilinksminimų retumo ar neatsiras dar daugiau privačių „robaksiukų"? **Ūkas.**

— Rugsėjo 25 dieną buvo tėvų susirinkimas, kurį moksleiviai šiek tiek paįvairino. Stygų ir dūdų orkestras pagrojo nuotaikingą dalykėlį, baletas parodė „Motinos širdį". Tokie paįvairinimai numatoma daryti ir kituose tėvų susirinkimuose.

— Pirmą advento sekmadienį manoma surengti kartu su Pasvalio gimnazija alkoholio teismą. **Aldas K.**

JURBARKAS

— IX.25. sportininkai padarė ekskursiją į Raseinius ir žaidė krepšinį su vietos gimnazija. Nors musiškiams aikštė nebuvo įprasta ir iš pradžių nebuvo susižaidę, tačiau laimėjo užtikrintai — 26:14 (11:11). Mūsų komandą sudarė: V. Adomaitis, A. Vakselis, L. Vakselis, B. Beinoris ir P. Špokas.

— X.16. literatai sušaukė antrą susirinkimą, kuriame pasirodė dar iki šiol nesirodę nariai. Senieji „literatai" šiemet dar neišsijudino. Stankaitytė (III) paskaitė novelę. Keletą paskaitų autorei davė V. Sabaliauskas (VIII). Paskui Norkaitytė (VII) ir Stankaitytė (III) paskaitė po keletą nuotaikingų eilėraščių. Dabartinę literatų valdybą sudaro: E. Norkutė (VII), Vėgertas (VII) ir Giedraitytė (VI).

Esta.

Natūralių spalvų fotografija.

Vokietijoj daromi sėkmingi bandymai su spalvotomis fotografijomis. Viena firma pagamino filmų, kurios gaunamas tikrų gamtos spalvų vaizdas. Vaizdo atmušimo ant popieriaus klausimas taip pat esąs išspręstas, bet firma tam tikrais sumetimais šį išradimą laikanti paslaptyje. Spalvotos filmos ryškinti siunčiamos į Vokietiją. Iš spalvotos filmos buvo mėginta vienoj Kauno cinkografijoj atmušti spalvotą vaizdą ant popieriaus. Tatai puikiai pavyko. Ši spalvota nuotrauka (prof. Kolupailos) yra 8-9 „Židinio" nr.

Galimas daiktas, kad netolimoj ateityj visos mūsų knygos ir žurnalai pasipuoš tik spalvotomis iliustracijomis!

„Šeštoji" juslė.

Iki šiol buvo manoma, kad žmonės ir gyvuliai turi tik penkias jusles (regėjimo, girdėjimo, uodimo, lietimo ir skonio). Dabar darant įvairius bandymus su paukščiais, gyvuliais ir primityviais žmonėmis, įsitikinta, kad esama „šeštosios" juslės, kuri reiškiasi krypties suvokimu. Šios juslės dėka gyvuliai ir paukščiai iš kažin kur suranda kelią į gimtąsias vietas. Taip pat primityvūs girių ir tyrumų gyventojai turi puikų krypties pajautimą. Ši juslė nesiremia atmintimi. Manoma, kad ji reiškiasi žemės elektrinio ir magnetinio lauko suvokimu. Tačiau šis dalykas dar nėra galutinai išaiškintas.

KAIŠIADORYS

— Būreliai dar iki šiol ypatingo veiklumo nerodo. Lietratai, matematikai, vyr. religininkai ir raudonkryžininkai dar nepadarė nė vieno susirinkimo. Veiklesni pasirodė jaun. religininkai (mergaičių ir berniukų būreliai), kurie jau padarė po kelis susirinkimus.

— Rugsėjo 30 d., sportininkai padarė susirinkimą ir išsirinko valdybą: pirm. V. Šinkus (VI), sekr. G. Lekavičiūtė (VII), ižd. S. Griškevičius (Va), bern. vad. A. Leonsavičius (VI) ir merg. vad. E. Varnaitė (VI). Buvo pravesti krepšinio ir stalo teniso tarpklasiniai turnyrai. Krepšiny I v. iš vyrų gavo VIII kl., o iš mergaičių — Vb kl. Stalo tenise iš mergaičių I v. laimėjo VII kl., antrą — III kl., o vyrų I v. — VI kl. ir antrą Va kl.

— Kraštotyros būrelis „Thracia" spalių 14 d. padarė susirinkimą, išsirinko valdybą, garbės teismą ir rev. komisiją. Valdybos pirm. išrinktas J. Šolomskas (VII), vicepirm. — O. Jacevičiūtė (VI), sekr. — H. Polukordas (VII), ižd. — K. Karčiauskas (VI) ir kons. — Pr. Kvietkauskas (VII). Kraštotyrininkai nutarė šiais metais panagrinėti Trakų krašto aplenkėjimo priežastis, paieškoti žinių apie šio krašto savanorius, žuvusius už Lietuvos laisvę ir kt.

— Spalių 4 d. buvo moksleivių iškyla į mišką.

— Šiais metais pas mus jau aštuonios klasės. Sulauksime pirmos abiturientų laidos. Gimnazijai trūksta patalpų, mokosi trijuose namuose ir tai susispaudę, nes mokinių „užderėjo".

— Gimnazijoj lankėsi J. E. min. prof. Tonkūnas ir dep. dir. Vaitekūnas.

— Spalių 16 d. buvo mokinių manievrai.

Strėvūnas.

KAUNAS

„Aušros" bern. gim.

— Per Visų Šventų atostogas „Aušros" berniukų gimnazijos kraštotyros kuopelė rengia ekskursiją į Vilnių. Pakeliui apžiūrės žymesnes krašto vietas.

Cimka.

Šv. Jėzaus Širdies Gimnazija.

— X.3 d. literatės su V ir VI klasių draugėmis po keturių pamokų padarė ekskursiją į Tautosakos Archyvą. Archyve buvo mums pademonstruota daugelis liaudies dainininkų įdainuotų dalykų.

— X.6. įvyko pirmas literačių susirinkimas. Padvoiskytė skaitė savo eilėraščių. Rašinėlį „Žmonių charakteristika" paskaitė Šniaukštaitė. Rašinėlyje gražiai atvaizduoti žmonių tipai. Valdybon išrinkta: A. Šniaukštaitė (VI) — pirm., St. Čiauškaitė (VI) — vicepirm., A. Rabikauskaitė (VI) — sekr., M. Jokelaitytė (VI) — ižd. ir J. Milaševičiūtė (V) — knyg.

Xy.

„Pavasario" gimnazija.

— Manėte, kad visai nebėra mūsų ant svieto. Bet, deja, ne! Mes, „zupkiškai" tariant, gyvenam, sakyt, po senovei.

— X-4 buvo su IV Kauno gimnazija krepšinio rungtynės, kurias laimėjo IV-ta gim. 47:43. X-11 įvyko su Vokiečių gimnazija. Čia mūsų krepšininkai stipriau pasirodė, laimėdami 45:33.

— Seniau veikė literatų būrelis, bet, pasitraukus globėjui Talmantui ir pasikeitus mokiniams, būrelis „susibankrutijo". Dabar kai kurių mokinių rūpesniu jis norima vėl atgaivint.

— Šiaip gimnazijoj yra „čvertis" poeto, kuris vis rengiasi parašyti poemą „Žibalas" ir keletas, kaip ir žurnalistų.

— Penktos, šeštos ir septintos klasės kai kurie mokiniai įsteigė akc. b-vę „Trach", kurios nariai, kas mielą šeštadienį leidžia nerašytą „meno ir literatūros žurnalą „Smūgis Algon".

— Šiaip, jei nepaminėjus bėgimų nuo pamokų, galima būtų pasakyti: — Gyvenimas skamba gerai.

Šmaula.

KĖDAINIAI

Vidurinė Kultūrtechnikos ir Geodezijos Mokykla.

— Š. m. spalių mėn. 3 dieną šventėme 11 metų sukaktuves nuo mokyklos įsteigimo.

— Mūsų mokykla šįmet reformuota. Įvesta du atskiri skyriai: kultūrtechnikos ir geodezijos.

— Dėl tos priežasties mūsų mokykla gavo naują vardą. Anksčiau ji vadinosi Aukštesnioji Kultūrtechnikų Mokykla, o dabar vadinasi Vidurinė Kultūrtechnikos ir Geodezijos Mokykla.

Albinas Černiauskas.

KRETINGA

— IX.18. literatai sušaukė pirmą poatostoginį susirinkimą, kuriame eilėraščių skaitė Leon. Narbutas (VII), K. Mileris (VI) ir J. Kontrimas (VIII) — novelę. Išrinkta nauja valdyba, į kurią įeina Leon. Narbutas, Pr. Razgaitis (VI), K. Mileris ir J. Kontrimas. Literatų būrelio globėju sutiko būti naujas lietuvių kalbos mokytojas Petras Butrimas.

— IX.25. įvyko pirmas poatostoginis misijonierių būrelio susirinkimas. Programa buvo įdomi. Kalbėjo mokytojas A. Masionis ir naujas prefektas Tėvas Tarcizijus, Leon. Narbutas skaitė savo eilėraščių, Pr. Razgaitis juokingą apsakymėlį. Pabaigoj buvo pagrota šokių muzikos. Į naują valdybą išrinkti: Pr. Razgaitis, Leon. Narbutas, St. Baranauskas (VII) ir B. Gedminas (V). Naujai valdybai linkime, kad jų misijonieriai neužsnūstų palmių pavėsyj!

— X. 4. įvyko tradicinis Šv. Pranciškaus minėjimas. 4 val. po pietų į gimnazijos salę susirinko gimnazijos vadovybė, svečiai ir mokiniai. Minėjimą atidarė gimnazijos direktorius Tėvas Boneventūra, Zajančkauskas. Po to kalbėjo mokytojas A. Masionis, skatindamas visus sekti šv. Pranciškaus pavyzdžiu. Visus susirinkusius sveikino Tėvas Rektorius. Gimnazijos choras, vedamas mokyt. Dragūno, pagiedojo „Septynis Kristaus žodžius". St. Baranauskas solo pagiedojo „Panis angelicum", jam smuiku pritarė Pr. Razgaitis.

— Menininkai dar „nesijudina".

Kuožė.

— Kretingiškiai sportininkai, š. m. spalio 1 d. žaidė draugiškas stalo teniso rungtynes su Klaipėdos Vytauto Didž. gimn. Laimėjo kretingiškiai pasekme 5:4. Kretingiškių pusėje labai gražiai kovojo mūsų meisteris Al. Petravičius (VI), laimėdamas 3 taškus. Subačius laimėjo 2 taškus. **Rudenėlis.**

KUPIŠKIS

— IX.25 būrelis šeštokų — dviratininkų, vadovaujamas mokyt. M. Stonio, ekskursavo į Kamajus. Čia apžiūrėjo Antano Strazdelio kapą, paminklą ir kitas vietas, kur poetas gyveno ir kūrė.

— Gimnazijoj pradeda veikti mokiniams įsteigta skaitykla, į kurią pareina apie 30 įvairių laikraščių ir žurnalų.

— Šįmet ypačiai pas mus daug įvairių būrelių: religininkų, Raud. Kryžiaus, meno, literatūros, kraštotyros, matematikos, sporto, dėja, kad nei vienas iš jų (išskyrus religinį b.) nepradeda veikti. Pabuskit iš miego!...

Box Tengo.

MARIJAMPOLĖ

Marijonų gimnazija.

— Pas mus šiemet visose darbo srityse pastebimas veiklumas. Pradėdami mokslo metus, kad darbas būtų sekmingesnis, rugsėjo 31 dieną ir spalių pirmą atlikome rekolekcijas. Jas vedė „Šaltinio" redaktorius, kun. J. Zajančauskas, M. I. C. Atsinaujinę Kristuje, pasiryžome šiuos metus padaryti vaisingus.

— Gimanzijos vadovybė sumanė šiais metais įsteigti simfoninį orkestrą. Instrumentai bus gaunami iš Drezdeno. Pigesniuosius įsigys patys orkestrantai.

— Rugsėjo 24 dieną įvyko aštuntokų su penktokais krepšinio rungtynės. Čia, matote, sensacija ir kartu stebuklas. Laimėjo penktokai, rezultatu 10:17. Aštuntokai, kaip jie sakosi, sarmatijosi parodyti ką gali.

— Rel. aukl. būrelis šiemet rodo daugiau inciatyvos. Kristaus Karaliaus ir Pijaus XI, šventėmis paminėti numatyta padaryti sus-mas su plačia programa. Vaidins iš misijų gyvenimo vaizdelį „Afrikos Betlejus". Paskiri klasių būreliai taip pat gražiai veikia. Linkėtina ir toliau neužmigti. **Žvangutis.**

R. J. v. bern. gimnazija.

— Pirmieji šiais metais pasireiškė tautosakininkai, vadovaujami p. Bernoto (jaunesniųjų taut. būrelis). Nutarė surinkti daug tautosakos ir susipažinti su Marijampolės apylinkėmis. Pirmininku išrinkta Stepulionis.

— IX.25. tautosakininkai padarė ekskursiją dviračiais į Varnupių ir Šakališkių piliakalnius. Ekskursijai vadovavo p. Bernotas.

Kr.

— Šiais metais gimnazija turėjo net 3 futbolo rungtynes, nes gimnazijos futbolo komanda įrašyta Marijampolės apygardos A klasėje pirmenybių rungtynėms, bet, dėja, visas šias rungtynes gimnazija skaudžiai pralaimėjo. Dvejos rungtynės buvo pirmenybių ir vienos draugiškos. Pirmenybių rungtynes prieš Marijampolės J. S. O. pralaimėjo 5:1, o prieš Kalvarijos „Oriją" pralaimėjo 2:0. Draugiškas futbolo rungtynes turėjo su 9 pėst. pulku ir jas pralaimėjo net 8:0.

— Taip pat žaidė ir krepšinio rungtynes su Alytaus Gimnazija. Čia taip pat nesekmė, nes pralaimėta santykiu 16:21.

— Gimnazijoj buvo sužaistas turnyras (krepšinio). I vietą laimėjo VIIIb, II — VIb, III — VII klasė, o IV — VIIIa klasės antroji komanda. **Kr.**

MAŽEIKIAI

— X-1. Literatūrininkai suruošė pasilinksminimą. Programa buvo įdomi ir įvairi. Pirm. Alg. Grybauskas (VI) supažindino su naująja literatūra. Panagrinėjo „Sidabrinius varpus", „Vieškely plytų

vežimus" ir „Egzaminus". Z. Nainys (VI) gražiai padainavo. Ypatingai visiems patiko „Sugrįžk į Sorentą" ... Savo novelę skaitė P. Peštenis (VII). Toliau D. Paltarokaitė (VI) paskambino pianinu, V. Išlinskaitė (VI) — kanklėmis. Be to, A. Pundzius (VI) bandė pajuokinti savo feljetonu.

— X-16 d. Literatūrininkų su-mas. St. Vilimaitė (VI) paskaitė referatą „Strazdelis ir jo raštai". P. Peštenis nagrinėjo L. Tolstojaus „Prisikėlimą".

Kūrybos paskaitė K. Jankauskas (VII) ir Pukevičiūtė (VI).

Dienoraštį iš kelionės paskaitė O. Švažaitė.

Literatūrininkams pavesta suruošti Latvijos 20 m. nepriklausomybės minėjimą gimnazijoj.

X-14 d. turėjom progos pasilinksminti šeštokių surengtam pasilinksminime. Programa buvo labai plati ir įvairi.

Marius.

PRIENAI

Vis tiktai eucharistininkai mūsų laukimo neapvylė: X-26 sušaukė visuotiną susirinkimą, į kurį atsilankė labai daug mokinių. Susirinkime išrinkta valdyba, į kurią įeina J. Jonyka, K. Jotauta ir J. Babilius. Iš vyriškos valdybos laukiam ir vyriško darbo!

— Eucharistininkams nenori nusileisti šokių mėgėjai literatai, kurie šokius ruoštų kiekvieną šeštadienį, jei tik gimnazijos vadovybė leistų. X-1 suruošė pasilinksminimą su literatūrine programa.

— Gražiomis dienomis mūsų gimnazijoj didžiausias judėjimas, visur pilna mokinių, mokinukų. Tokiai daugybei sportininkų ir sviedinių dažnai pritrūksta, bet XX-tas amžius išradimų amžius: vietoj sviedinių į darbą eina kaštonai ir pamidorai.

— X-2 mūsų krepšininkai buvo nuvykę į dzūkų sostinę Alytų, iš kur, žinoma, parvežė lauktą laimėjimą 20:9 (9:5).

Grūšiukė.

PASVALYS

— IX.21. mokiniai ekskursavo į Žadeikių mišką. Literatai tuoj sumanė ekskursantus palinksminti, todėl išleido linksmos minties laikraštėlį „Pasvalio Tarką", kuri lyg filma parodė visą ekskursijos gyvenimą.

— Sportininkai IX.23. žaidė kerpšinio rungtynes su vietos šauliais, kurias laimėjo 32:0.

— Antrieji po literatų pabudo fizikai. X.3. sušaukė sus-mą, kuriame išsirinko naują valdybą: J. Rauduvė (VIII) — pirm. ir aviomodelistų vadovas, — L. Kazėnas (VI) — sekr. ir foto mėgėjų vadovas, H. Jaronis (VII) — ižd. ir radio mėgėjų vadovas. Iš sklandymo mokyklos Nidoje įspūdžių papasakojo B pilotas L. Kazėnas ir C pilotas J. Rauduvė. Būrelio glob. mokyt. Pr. Povilaitis nustatė šių metų veikimo planą.

— Moksleiviai (V—VIII kl.) su Pasvalio ir jo apylinkės šauliais X.2. apie 7 val. padarė manievrus.

— X.9 gimnazija minėjo Vilniaus pagrobimą. Įžanginį žodį tarė insp. V. Baravykas. Minėjimas buvo pradėtas malda į Aušros Vartų šv. Panelę. Mokyt. Bakaitis laikė paskaitą „Mūsų keliai į Vilnių". P. Jasėnas skaitė referatą „Kultūrinis gyvenimas Vilniaus krašte". Minėjimas buvo paįvarntas deklamacijomis ir choro dainomis.

— X.10. Literatai padarė antrą sus-mą, kuris praėjo labai gyvoje nuotaikoje. Al. Šatas skaitė novelę, St. Saladžiui teko 10 min. kalba „Vilnius ir mes", Jon. Linkevičius ir Al. Šatas paskaitė savo eilėraščių. Be to, savo rašteliais pasirodė ir pora jaunesniųjų narių. Literatų valdybos nariai pareigas pasiskirstė šitaip: Jon. Linkevičius (VI) — pirm., Al. Šatas (VI) — vicepirm., Jul. Šimkevičius (VI) — sekr., Pr. Vaitiekūnas (VII) — ižd. ir Br. Masilionis (VI) — laisv. narys. Sus-me buvo labai smarkiai kritikuojami pariodžiusiųjų kūrinėliai. Diskusijos sutrukdė įvykdyti visą darbotvarkę.

Gegužis.

RASEINIAI

Mūsų gimnazijos moksleivija kasmet šauniai mini spalių devintąją kartu su visuomene. Šįmet, be to, mes ir atskirai klasėmis paminėjom. Minėjimo proga visos klasės į savo pasus įlipdė Vilniaus ženklų.

— Spalių 9 d. raseiniečiai moksl. parodė, kad niekas negali nustelbti Vilnius vadavimo minties. Skaitlingai susirinkę, meldėm Aukščiausį palaimos Bažnyčioj. Vakare iš miesto sodo pasipylė ilga virtinė moksleivių, kurie koja kojon, rimties lydimi, žygiavo prie Nepriklausomybės paminklo, ten Tautos himno garsais pasiguodė, sušuko vilniečiams ištverti ir išsiskirstė prisiekę kovoti.

— X.13 įvyko R. A. B. mergaičių sekcijos sus-mas — šv. Teresėlės minėjimas. Po turiningo J. Polukienaitės referato, deklamacijų (A. Ignatavičiūtė, A. Stoškutė, G. Girdzijauskaitė ir kit.) buvo išrinkta nauja valdyba: St. Vedeckytė

(VI), E. Čičinskaitė (V) ir Em. Valantinaitė (II). Buvusi pirm. St. Underytė linkėjo uoliai skleisti savo idėjas. **J. U.**

ROKIŠKIS

— Šiais mokslo metais pirmieji savo veiklumą parodė lietratūrininkai, suruošdami X-15 tikrai kultūringą pasilinksminimą. Moksleivių prigūžėjo pilna salė. Pradžioje pasakė gražų žodį vyresniųjų lietratų globėjas mok. Tarvydas, kviesdamas visus į literatūrišką darbą... Po to programos užpildyme dalyvavo ir žodžio „meistrų", ir baleto šokėjų, įspūdingai pašokusių, ir „solistų". Savo kūrinių skaitė: R. Stalionis (V) deklaraciją „Mes ateinam", Rinkevičius (III), Makuškaitė (I), Olkinaitė (VIII) ir Nakas (VIII) po eilėraštį, o Baltušytė (VII) novelę. Dar buvo paskaitytas, šeštokių leidžiamas, jumoristinis žurnalas „Spragilas", visus gardžiai prajuokinęs. Užbaigai „solistai" J. Šilinis (VIII) ir I. Ališauskas (VI) gražiai padainavo, kurių dainos buvo palydėtos karštomis ovacijomis. Po visų įdomybių pasišokome. Šis pasilinksminimas, kurį suruošė bendromis jėgomis vyresnieji ir jaunieji literatai, visiems paliko gražų įspūdį. Gal ne vienam moksleiviui jis bus akstinu dirbti, kurti... Dar ir dabar tūlas rokiškėnas, prisimindamas šaunųjį literatų pasirodymą, plačiai nusišypso... Tai gražus pavyzdys kitiems būreliams, kurie lig šiol neparodė jokio gyvybės garso. Laukiame...

— X.19. įvyko jaunųjų literatų susirinkimas. Susirinkimą atidarė globėjas mok. A. Radžius, o po to buvo skaitomi jaunųjų kūrinėliai. Skaitė: Pasmanaitė (I), Paliulionytė (I), Naginskaitė (I), Makuškaitė (I), Rinkevičius (III), Merkinaitė (III) ir kt. Po viso to dar kalbėjo lietuvių kalbos mokytoja p. A. Krasnickaitė, patiekdama jauniesiems kūrėjams konkrečių nurodymų, kaip reikia kurti. Apskritai imant, jaunieji parodė daug kūrybiškumo, kas duoda gražių vilčių ateičiai.

Romantiko sūnus.

SKUODAS

— Ką tas Skuodas gali! Bet, gerbiamieji, nesakykit taip drąsiai: jeigu skuodiškiai parodytų ką gali, ne vienas už pakaušio stvertumėtės. Tikrai sakau!

— Pirmiausia iš vasaros atostogų miego pakilo vyresnieji literatai. Jie jau net porą susirinkimų spėjo padaryti. Per pirmąjį susirinkimą buvo išrinkta būrelio valdyba, į kurią įeina Eug. Merkys (VII) — pirm., J. Kiauleikis (VIII), Z. Vaitkevičiūtė (VII), St. Andriuškaitė (VII) ir St. Račkauskas (V).

— Religininkų būrelis, vadovaujamas naujojo kapeliono kun. Ilskio, padarė veikimo pradžią. Žada varyti platų veikimo barą. Į valdybą įeina šie nariai: K. Pemkus (VII) — pirm., K. Sadauskas (VIII), St. Andriuškaitė (VII), St. Žukauskaitė (VIII), J. Kiauleikis (VIII) ir V. Vaitkus (VIII).

— Nesnaudžia ir istorininkai su gyvulininkais ir raudonkryžininkais. Ir jie dirba kiek tik jėgos leidžia.

— Kaip jau minėjau, Skuode yra naujas gimnazijos kapelionas kun. J. Ilskis. Kun. K. Ruibį iškėlė į Švėkšną.

— Mokytojų tarybos nutarimu kiekvienas mokinys, ar jis nori ar ne, ar turi pinigų ar ne, turi užsisakyti „Mokslo Dienas" ir „Skautų Aidą".

Buvo manyta pakeisti spalių devintosios minėjimo tradiciją, tačiau mokiniai su tuo nesutiko. Tą liūdesio ir pasiryžimo šventę trumpai paminėjome savo salėje. Inspektorius p. Andriejauskas labai gražiai ir jausmingai kalbėjo apie spalių devintosios reikšmę mūsų istorijoje. Dar J. Narmontas (VI) paskaitė apie tai referatą. Po minėjimo ir pamaldų beveik visi mokiniai susirikiavome, paėmėme vėliavą ir vieni, be mokytojų, žygiavome dainuodami kariškas dainas į miesto sodelį. Ten vienas mokinys (K. Sadauskas (VIII)) pasakė trumpą, bet karštą kalbą, užgiedojom „Ei pasauli" ir Tautos himną ir grįžome į gimnaziją. **Ašpats.**

ŠIAULIAI

Berniukų Gimnazija.

— Spalių 6 dieną įvyko gyvulių globotojų susirinkimas — Šv. Pranciškaus Asyžiečio minėjimas. Gražią paskaitą apie Šventąjį skaitė mokyt. Trimakas. Su savo kūryba pasirodė P. Čepulis ir Z. Šimkus, o Janulevičiūtė paskambino kanklėmis. Būrelis greitai minėsiąs savo penkerių metų veikimo sukaktuves. Jį įsteigė mokyt. A. Krausas; dabar globoja mokyt. Trimakas, pirmininkauja J. Kudžma.

— Nuoširdžiai minėjome spalių devintąją. Gimnazijoj kalbėjo mokytojai Trimakas ir Rubaževičius. Bet gražiausia vakare — didokas mūsų būrys, išsirikiavęs ir drausmingas, išėjo į gatves. Traukėm atitinkamas daineles. Praeiviuose buvo matyti susijaudinimas, kai kurie net verkė. Apvaikščioję keletą gatvių, susirinkom prie gimnazijos. Čia sugiedoję Tautos himną ir „Ei, pasauli", išsiskirstėm. Viskas padaryta pačių mokinių iniciatyva.

— Religininkų būrelis sušaukė jau du susirinkimu. Valdyba išrinkta tokia: Br. Ramoška — pirm., Z. Šimkus — vicepirm., Ed. Steponavičius — sekret., J. Mančauskas ir H. Sakalauskas. Spalių 11 dieną kun. J. Kudirka skaitė paskaitą „Mokslas ir tikėjimas", Br. Ramoška — „Kataliko moksleivio principai ir pareigos", Z. Šimkus recenzavo Giovanni Papini „Tragizmai ir vyriškumas". Būrelis užsibrėžęs platų veikimo planą. Svarbiausia — Šiaulių moksleivio teismas, laikraštėlio išleidimas ir keli minėjimai. Būrelis nuolat ir nuolat auga: jau turi arti šimto narių. Susirinkimai lankomi gausiausiai. Moksleivių sluoksniuose susidomėjimas kyla. Linkėtina būreliui išjudinti sustingusią gimnazijos dvasią!

— Spalių 13 dieną buvo antras literatų susirinkimas. V. Dauknys skaitė referatą apie Kornelio „Sidą". Savos kūrybos parodė J. Malinauskas ir F. Zavadzkaitė. Kilo daug diskusijų. Kadangi valdyboj krizė (atsistatydino J. Vaišnoras, J. Malinauskas, Pakalniškis), išrinkti nauji valdybos nariai: L. Sinickaitė, Č. Porvaneckis, V. Mažeika.

Narc. Rymantas.

— IX.30 d. Šiaulių gimnazijos minėjo 1919 m. bermontininkų užpuolimą. Bažnyčioje pasimeldėm už žuvusius draugus. Paskui rinkomės į salę. Minėjimas praėjo labai pakilusioje nuotaikoje. Minėjimo programą išpildė mokytojai ir patys moksleiviai. Iš moksleivių kalbėjo Neverauskaitė (VII) ir Spielskis (VIII).

— Šiauliečiai ekskursijų mėgėjai. Štai IX-11 d. geografų būrelis, vadovaujamas mokyt. Petrauskaitės, surengė ekskursiją į Lyduvėnus, Tytuvėnus ir Šiluvą. Nors buvo sekmadienis, bet mokinių dalyvavo nemažai. Buvo aplankytos įdomesnės vietos ir apžiūrėtas Lyduvėnų tiltas.

Iraščia.

ŠILALĖ

— Mūsų progimnazijoj veikia fizinio lavinimosi kuopelė. Kuopelės valdybą sudaro Jomantas, Misevičius ir Ant. Rupšlaukis. Kuopelei vadovauja mok. Špokevičiūtė.

Kuopelės veikimas labai gyvas.

— X.10 naujoji valdyba suruošė susirinkimą. Susirinkime kalbėjo mok. Špokevičiūtė apie sporto naudą jaunimui. Nutarta pasiskirstyti sekcijomis: pingpongistų, leng. atletikos, kamuolio, turniko, plaukimo, čiuožimo ir t. t.

— Literatūrininkai miega, nors ir turi naują globėją. (Ar nebūtų laikas atsibusti?).

— Praeitame numery buvo padaryta klaida: vietoj kun. L. Šarko turi būti **kun. L. Šarkauskas.** **Ne aš.**

ŠVĖKŠNA

— Spalių 14 d. Švėkšnos „Saulės" gimnazijos įkūrėjas prelatas Julijonas Maciejauskas atsisveikino su visa gimnazija (moksleiviais ir pedagogais) ir spalių 15 d. jis išvyko į Jungtines Amerikos Valstybes ilgesniam laikui. Gimnazijos direktorius p. Pr. Samulionis pasakė gražią atsisveikinimo kalbą, palinkėdamas gimnazijos įkūrėjui prel. J. Maciejauskui laimingos kloties, gero pasisekimo visos gimnazijos vardu. Be to, p. direktorius dar sveikino gerb. prelatą 70-ties metų amžiaus sukakties proga, nes prel. J. Maciejauskui neseniai tiek amžiaus sukako. Atsisveikindamas gimnazijos įkūrėjas prel. J. Maciejauskas pareiškė vienintelį savo norą, kad moksleiviai jo įkurtoje gimnazijoj visuomet būtų auklėjami katalikiškai, nes nekatalikiškai išauklėtas moksleivis, anot prelato, išėjęs į gyvenimą negali likti geru žmogumi. Kiekvienas moksleivis gavo iš prel. J. Maciejausko prisiminimo dovaną — Švėkšnos apylinkės vaizdų albumėlį.

— Nuvykęs į Jungtines Amerikos Valstybes, „Saulės" gimnazijos įkūrėjas prelatas Julijonas Maciejauskas, neatsižvelgdamas į savo amžių ir kiek susilpnėjusią sveikatą, dirbs misijų srityje.

Jonas Nausėda.

TAURAGĖ

— Į purvą suminti lapai nusinešė visas vasaros svajones. Dabar stojame prie rimto, realaus darbo. Būrelių veikime tikras perversmas. Kasdien matysi bent po kelis skelbimus ant vienos ir kitos salės durų. Čia, žiūrėk, literatų, čia religininkų, čia kitoki susirinkimai. Gimnazijoj vyrauja literatai ir religininkai, sušaukę jau net po du susirinkimus.

— IX.23. buvo pirmas literatų susirinkimas. Į jį maloniai sutiko atsilankyti žinoma jaunimo rašytoja Br. Buivydaitė-Mičiulienė. (Rašytoja dabar gyvena Tauragėje). Ji pakalbėjo apie jaunųjų kūrybą: iškėlė jos negerumus ir kaikuriuos trūkumus. Rašytoja pasižadėjo ir dažniau į literatų susirinkimus atsilankyti. Susirinkime dar paskaityta savos kūrybos ir išrinkta nauja valdyba: pirm. P. Drevinis (V), sekr. A. Gudaitė (VIII), ižd. A. Čepaitė (VI), redakcijos nariai: V. Tamošaitis (VII) ir Pr. Arlauskas (VII).

— X.14. įvyko antrasis literatų susirinkimas, skirtas gilesniam rašytojos Buivydaitės kūrybos pažinimui: „Auksinio ba-

telio" recenziją skaitė A. Čepaitė, „Atverstų lapų" recenziją — P. Arlauskas. Br. Buivydaitė eilėraščius deklamavo E. Bičiūnaitė. Būrelio globėjas mok. Navasaitis davė dar keletą pastabų dėl „Atverstų lapų". Savo kūrybos skaitė: A. Čepaitė, A. Gudaitė, Rolaševičiutė ir P. Drevinis.

Literatai šiemet turi plačių užsimojimų: žada surengti bent du literatūros vakarus ir literatūros teismą. Be to, literatai leidžia laikraštėlį „Mūsų mintys" ir steigia jaunųjų literatų būrelį.

— Neblogiau laikosi ir religininkai. Pirmąjį susirinkimą sušaukė dar prieš literatus, tik sugrįžę iš atostogų (IX-11). Valdybon išrinkti šie asmens: pzirm. V. Merkelis (VII), sekr. L. Klumbys (VII) ir ižd. A. Gudaitė (VIII).

— X.16. įvyko antrasis religininkų susirinkimas. P. Arlauskas skaitė referatą „Jaunuolis ir džiaugsmas", E. Bičiūnaitė — rašinėlį „Rožančiaus rožė" ir V. Merkelis — vertimą „Šventųjų pavyzdys". Laisvosios kūrybos skaitė Z. Žilevičius, A. Čepaitė, E. Pielikytė, P. Sabalauskaitė, J. Žilinskaitė ir P. Drevinis. Susirinkimas praėjo ypatingai jaukioj nuotaikoj.

— Religininkai leidžia dvisavaitinį vitrinos laikraštį „Jaunystės Balsus". Jį redaguoja P. Arlauskas, įliustruoja L. Polonskis. Be to, religininkai ruošiasi iškilmingam Kristaus Karaliaus šventės minėjimui, kuris įvyks po Visų Šventųjų dienos.

— Gražiai gyvuoja ir istorikai. Jie surengė spalio 9-tosios minėjimą, pastatydami veikalą „Spalio 9-toji". Istorikų valdybą sudaro: pirm. V. Merkelis (VII), vicepirm. Z. Žilevičius, sekr. A. Čepaitė, ižd. H. Valodka, kandidatai: B. Budginas ir V. Tamošaitis. Būrelį globoja mok. p-lė Žvirblytė.

— IX.28. buvo menininkų susirinkimas. Šiemet menininkai pasidalino į dvi grupes: plastinio meno menininkus ir vaidybininkus. Abiejų būrelių pirmininkas V. Tamošaitis (VII). Plastinio meno menininkų valdybą sudaro: pirm. L. Polonskis (VII), nariai: L. Klumbys, S. Stonkūnaitė, I. Laugalys. Vaidybininkų būrelio valdyba tokia: pirm. Gudaitė (VIII) ir nariai: Valodka, Šaulytė, Čepaitė.

Būrelis mano surengti meno parodą ir nariams suteikti tam tikrus nario ženklelius.

— X.2. geografai surengė ekskursiją po Žemaitiją. Aplankė Varnius, Medvėgalį, Kaltinėnus (D. Poškos kapą), Kražių ir D. Poškos Baublį. Ekskursijai vadovavo mokyt. Vingilytė.

— X.12 ir 13. panašią, bet dar didesnę ekskursiją surengė kooperatyvininkai iš mokinių kooperatyvėlio santaupų. Aplenkė Kelmę, Šiaulius, Telšius, kur sužaidė draugiškas krepšinio rungtynes su gimnazijos rinktine (Laimėjo Telšiai santykiu 32:17). Užsuko į Plungę, Rietavą ir vėl grįžo į Tauragę. Ekskursija visi patenkinti.

— IX.16. buvo matematikų — astronomų susirinkimas. Valdybon išrinkti: Budginas, Jurkšas, Šaulytė, Gudaitė, Arlauskas. Būrelio veikimą manoma paįvairinti viešo pobūdžio paskaitoms.

— X.2. įvyko gamtininkų susirinkimas. Šiame būrely dalyvauja tik žemesnėsės klasės — „reformatai". Valdybą sudaro: pirm. P. Stirbys (III), sekr. Bekmanaitė ir ižd. Himelšteinas.

— X.3.įvyko steigiamasis dar visai gimnazijoj naujo klasikų būrelio susirinkimas. Būrelio globėjas mok. Pažereckas padarė įdomią klasikinės senovės apžvalgą ir nurodė būrelio veikimo linkmę. Būrelis nuodugniau nagrinės klasikinę senovę, jos rašytojus ir pačią epochą. Būrelio globėju pasiūlius, priimta valdyba iš šių asmenų: A. Čepaitės, P. Arlausko ir V. Merkelio. Klasikais gali būti tik geresnieji aukštesniųjų klasių lotynistai. Energingam mokytojui p. Požerckui vadovaujant, žadama daug padaryti.

Ar-as.

UKMERGĖ

Amatų mokykla.

— Mūsų mokyklos rūmai jau pastatyti ir baigiami įrengti. Rūmai dviejų aukštų ir gražūs. Pirmas aukštas neįrengtas, tai dirbtuvėms vietos dar nėra, o antrame jau atliekame teoretines pamokas, kurių iki š. m. spalių mėn. prdažiai nebuvo. Bet dabar dirbam visu smarkumu.

Dirbtuvėse žada įtaisyti naujas mašinas ir viską sutvarkyti labai patogiai. Visi džiaugiamės, kad dirbti bus smagu ir gera.

— X.15. buvo gimnazijos naujųjų rūmų atidarymas. Į iškilmes buvo atvažiavęs J. E. Respublikos Prezidentas. Jo sutikime dalyvavome visa amatų mokykla. Dabar tik laukiame, kada atvažiuos ir mūsų rūmų „atidaryti".

— Mes laisvo laiko turime labai mažai, tik šeštadienį po pietų ir sekmadieniais, bet ir juos norime gerai išnaudoti.

Mūsų p. Direktoriaus iniciatyva norima sekmadienių popiečiais padaryti kokias paskaitas, referatų skaitymus, o po to, pasilinksminti. Tatai mokiniams būtų malonus dalykas.

PRELVOS ŠYPSENOS

BIRŽAI

Priežodžiai.

Tuščia, kaip Biržuose be Chapusčiaus.

Išskrido, kaip Girios Balandėlės iš Biržų.

Nusilakstė, kaip linkuviečiai ekskursantai IX.18.

Slampinėja, kaip išvytas iš skautų pasilinksminimo.

Nusiminę, kaip šeštokai po Ūkio Komisijos dekreto.

Vytauto g-vės dežuruotojas

Skelbimai

— Būdamas 203 cm. aukščio, turėdamas violančelę, gitarą, mandaliną ir žadėdamas įsigyti smuiką, nebeišsitenku savo celėje. Žinantieji nemažą kamarą praneškite šeštai klasei.

Viengungis.

— Daugiausia mokinių skaito šiuos laikraščius: „Amatininką", „Ateitį" ir „A. Spindulius". Į mokyklą pareina: „Amatininko" apie 20 egz. „Ateities" — 30 ir „A. Spindulių" apie 45 egz.

„Ateities" skaitytojas.

UKMERGĖ

— X.15 dieną įvyko naujųjų gimnazijos rūmų pašventinimo ir atidarymo iškilmės. Į jas buvo atvykęs J. E. Respublikos Prezidentas A. Smetona ir Švietimo ministras J. Tonkūnas. Gimnazijos salėje buvo atlaikytos šv. Mišios ir pasakytas pamokslas. Po pamaldų kapelionas pašventino naują gimnazijos vėliavą. Vėliavoje įrašytas obalsis: **„Mokomės tautai ir savo kraštui".** Švietimo ministras paskelbė naują gimnazijos vardą. Dabartinės gimnazijos vardas yra toks: Ukmergės Valstybinė A. Smetonos gimnazija.

— Šių mokslo metų pradžioje įsisteigė koperatininkų būrelis. Padarė jau vieną susirinkimą, kuriame buvo išrinkta būrelio valdyba ir revizijos komisija. Būrelį globoja mok. R. Grigėnas.

Kurmis.

— Žiną Pau-ko dabartinį adresą, prašome pranešti mums.

Nuliūdusi trijukė.

JURBARKAS

Mielas skaitytojau! Jei kartais kaip nors (kad ir per sapną) pakliūsi į Jurbarką, prašau užeiti į mūsų Pamituvio mūrus. Čia tavo visos pajautos nutils, kaip Baranausko šilely...

Taigi, pirmiausia tavo švelnią klausą užgaus patetiški, pagrabinių giesmių širdį draską tonai. Tai šeštokai savo baisiais balsais graudena aplinkinius. Išvysi jaunikaitį, kuriam gimnazistiškos kelnės persiauros. Kai nebūna kurią dieną geometrijos, jis pasidabina „galife", kurių dugne žymu žvirblių prakapotos skylės. O panelės tikrai labdaringos. Antai, viena ilgakasė jau dabar tarnyba aprū-

ZARASAI

— X.9 d. moksleiviai paminėjo jau išvakarėse. Po keturių pamokų buvo suruošta žemesniųjų klasių moksleiviams paskaita Vilniaus klausimu. Moksleiviai taip pat dalyvavo spalių Devintosios minėjimo programoj. Gimnazijos choras sudainavo keletą tai dienai pritaikytų dainų. 7-tos klasės mokinės L. Klasinskaitė ir V. Juodelytė padeklamavo po vieną įspūdingą eilėraštį. Be to, vyresnių klasių moksleiviai išklausė adv. J. Žagrakalio paskaitą.

— X.10. įvyko pirmasis po vasaros atostogų religinio būrelio susirinkimas. Susirinkimą atidarė kun. kapelionas, kuris įdomiai pakalbėjo apie moksleivio darbą religijos srityje. Ragino moksleivius praktikuoti devynių mėnesių pirmųjų penktadienių šv. Komuniją. Šią praktiką iki šiol užsiiminėja nemažas skaičius mokinių. Susirinkimo programą užpildė mūsų literatūrinės pajėgos. Išrinkta nauja valdyba: pirm. Žilytė, sekr. Švalkus, vald. nariai Buzelytė ir Būga. Būrelis rengiasi iškilmingai paminėti Kristų Karalių.

— X.2. gimnazija turėjo krepšinio rungtynes su vietos JSO, kurias laimėjo 31:11 (17:7) rezultatu. **V. J-s.**

pino aštuntoką, baltplaukį Kazimierą, kuris laimingas panešioja jos knygas bei „sanduką“ . . .

Priešpriešais, šiaurėje, prieisi kitą baltą namą . . . VII klasė! Koks triukšmas ir mielas klegesys tave, skaitytojau, čia pasitiks! Prieš tave išeis Vyr. „tarakonų štabo“ globėjas, žmogus — kartis, pilka sermėga, ir jo generaladjutantas, „un petit nigot“ — Kiaukutis. Labai šiltai linkčiodamas, Šviežusis žmogėnas — „L'homme qui rit“, senų krebių supirkimo ambasadorius, viešasis skelbimų užvaizda supažindins su klasės būkle. Patirsi, kad čia gyvena taipogi iš Paleistynės atvykusi didelė visokių bangų žinovė, heraldikė, pletkų admiralitetas, raiši ir luoši „becenziai“ pirmininkai ir d. kitų . . . Sutiksi globėjo ir „žmogaus — mašinos“ asmenyse neblogų atletų, sveriančių tik virš 100 klg.

Bet kai pakelsi akis, lyg Baranauskas... o! Iš aukštai, aukštai, iš bibliotekos, girdėsi jaudinančius žodžius:

„Zuli su juodu byru, Zuli su juodu byru — tai skanu!...“ Iš rytinio gi kampo pasigirs: „E! e! Elenos batai geri. Elena turi gerus batus . . . E, e . . .“ Neapsirik, šičia ne I-ji ref., čia VIII-ji klasė. Mažieji „slebizavoja“! . . .

Kai 5 sykius rankove nubrauksi prakaitą, užnešęs savo gyvastį laiptais ant aukšto, išvysi pagaliau palėpėj nišą, kur prieblandoje žmonės kopia į saulę . . . Iš kairės ložoj saldžiai nusišypsos grandes dames! Klausyk, pasiteirauk, kuris mergaitei plaukų modelis madniausias . . . A la m-me Pompadour ar japoniškas?

Atsakys: A! lietuviškasis: „Duokit garbę puodynėms“! Jis pripažintas geriausiu per astrologijos pamoką žvejų sueigoj.

O kai mažoji bezdžionė, iš kampo išlindusi, vargonėliais užžviegs tau į ausis, aziatiškai sumekens, tada tikriausiai nutils tavo pajautos: iš šio alaso nersi, kiek kojos neš . . .

Žvejys.

KAIŠIADORYS

Sapnininkas.

Bangos. Jei kuri nors sapnuoja bangas, tai tikrovėje tos bangos gali būti tik pusmetinės . . .

D. Jei kuri nors šeštokų kaimynė sapnuoja raidę D, kuri galutinai pavirsta į akinius, atlapus su kaklaraikščiu ir batus su dirželiais, tai per didžiąją pertrauką viena nuo „sierčikų pūška“ kabės prie šono, o kita tokia pat fotografuos.

Katilas. Jei kas susapnuoja katilą, tai nieko. Bet jei jame sėdi, tai liks artimiausiu laiku po pamokų.

Marškiniai. Jei sapnuoji, kad atėjęs į mokyklą tik su marškiniais, šeštadienį beprosydamas sudeginsi kelnes.

Penktokė. Šis sapnas nieko gero nežada.

Spalis. Jei sapnuoji spalius, tai namie linus mina, arba atsisėsi ant „kuopkės“. Jei sapnuoja spalis, tai būtinai save ant dviejų taburėčių užlipusį.

„Spaziergang“. Jei sapnuoji penkių kilometrų pasivaikščiojimą gelžkelių formulėje dvi + vienas, tai pagalvok bene kas matė.

Žvaigždės. Jei sapnuoji krentančias žvaigždes, (tas pats, jei sapnuoji pentinus) tai nori, kad būtum žvaigždė (ne dangaus!), ar kad kas nors ateitų su žvaigžde . . .

Strėvūnas.

KRETINGA

Moto: ekskursuodami labiau pažįstame savo kraštą.

Kartą per ilgąją pertrauką, vaikščiodami antrojo aukšto koridoriu, sumanėm padaryti ekskursiją ir aplankyti keletą klasių.

VI kl.

Pirmiausia pataikėm į dainos garsuose paskendusią šeštąją klasę. Čia įėję nebegalėjom susikalbėti, nes solistas „ant laibųjų“ tarukė labai smarkų „fortissimo“. Mums nustebusiems tuoj prisistatė tūlas pilietis, kuris paaiškino, kad čia dainuoja geriausias klasės (gal ir visos gimnazijos) tenoras. Vėliau įsiklausę supratom, kad solistas dainavo ariją iš operos „Ruduo ir dingusi meilė“. Surikę solistui triukšmingą „valio“! išdūlinom lauk.

VIII kl.

Beeidami skaitom: „VIII kl.“ Na, čia tikrai turim užsukti, pamtyti būsimuosius ponus. Bet vos tik pravėrėm duris, tuoj prie mūsų prisistatė kažkoks ilgablauzdis aštuntokas, kurs bosu riktelėjo:

— Na, o ko jūs čia? . . . Vyrai paimti! . . .

Nieko nedelsdami nešdinomės lauk, nes jau buvome ragavę aštuntokų „grūšių“. Tik išbėgę, į koridorių atsikvėpėm.

V kl.

Penktokai tai kas kitas. Dauguma akiniuoti. Iš to jau galima spręsti, kad labai mokyti, o kas mokytas, tas, sako, mandagus. Todėl ir mus mandagiai priėmė ir leido pasiklausyti vieno „collo-

guiamo". Štai, sėdi vienas raumeningas penktokas ant suolo ir aiškina, kad iš vieno „Maskvos" galima prikimšti šimtą gilzų ir dar lieka „suvynioti". Bet mes išgirstam skambutį...

Tatai priverčia baigti ekskursiją. Kupini įspūdžių einame į klasę, pasiryžę pirmai progai pasitaikus ekskursiją baigti.

Ginklo draugai.

KYBARTAI

Patarlės.

Džiaugiasi, kaip Zyna, gavus laišką nuo penktoko.

Džiaugiasi, kaip Onutė, seniūnės vardą įgijus.

Aimanuoja, kaip Irena, Vištytį palikus.

Dejuoja, kaip Adomas, pareigom apkrautas.

Rugiagėlė ir Astra.

KUPIŠKIS

Aldona I. „Ach, kaip žavingai blizga ta žvaigždelė!..."

Jonas. „Uždarykit langus, gali vėjas gerklę supūsti".

Aldona II. „Kvailas pasaulis, kvaili žmonės"...

Alfa. „Taip, jau viskas baigta".

Albinas. „Geras ritmas, neblogas rimas".

Kupos sūnus.

Marijonų gimnazija.

V kl.

Šaunūs penktokai charakteringi —
Savąją garbę apgint netingi
Jei vien's šiam tikslui tur' mažą jėgą —
Reikalui esant keli subėga...

VI kl.

Šeštokai garsūs, kaip simuliantai,
Kilmingo luomo, įžymūs frantai...
Daugelis jųjų jau kietų ūsų...
Labai nemėgsta „liežuvio prūsų".

VII kl.

Gal būt didžiausi pareigos žmonės
Nemėgstą melsti kitų malonės.
Nuo tuščių niekų kiek atsilikę,
Nes nuo kalimo daugis praplikę.

VIII kl.

Aštuntokėliai šiemet sunykę,
Bet nuo judrumo neatsilikę —
Po „Varšavinę" eikliai žingsniuoja
Ir josios „fėjas" hipnotizuoja...

Stebįs.

Patarimai.

— Penktokų poetukui: „Sveikas mažiau plėšk batų „Varšavinėj", geriau tuo reikalu kreipkis į diplomuotą mokytojų seminarijos piršlį — panelę G...

— Aštuntokams „dezertyrukams": Mažiau jaudintis „fėjų" akyse. Drąsumo vaistų recepto reikalu kreiptis į savo klasės uolųjį vizitinių engėją — Kaziuką...

Kameradas.

RASEINIAI

Pasikalbėjimų nuotrupos iš „kumetynės"

Turiu pasigirti gerb. skaitytojams, kad iš prigimties turiu gerą klausą. Nereikia užmiršti ir to, kad, mokslus einant, visi organai tobulėja. Sakau teisybę. Mokytojas turi visa gerkle šaukti, kad mane iššauktų prie lentos. Be to, gerai girdžiu šalia esančių draugų pasikalbėjimus. Jie kalba „tyliai", net žandai iki ausų plyšta. Tur būt, dabar tikite, kad girdžiu gerai ir daug ko slapto išgirstu. Tikiu neapsiriksiu, sulyginęs savo klusnias ausis su jautriu mikrofonu, kurio pagalba daug išgirdau.

Zunė: „Mokausi esperanto kalbos laiškams rašyti, kad draugės negalėtų išskaityti mano kančios paslapčių".

Jonas (didysis): „Sakyk, Petruk, kad aš septintą valandą jau miegojau".

Vacys: „Susijaudinęs negaliu atsakinėti, nes Galė mane perveria aštriais žvilgsniais".

Jadzė: „Cum sanguine ignique disco linguam latinam".

Seniūnas: „Tajau! Ir mane priskaitė prie demonstrantų".

T-vas: „Nepasiseki mun su „jaunikiu" piršlybas... Puspadžius nuplėšiau — batų nelaimėjau".

Stefa: „Memento mori! Pranyks, kaip dūmas, ta jūsų jaunystė, suduš, kaip stiklas, ta jūsų gražybė!"

Valdėšek: „Salfetka, vyrai! Užtraukim „cimcės maršą".

Petras: „Neišdildomų įspūdžių paliko ši vasara mano pasąmonėj".

Baltras: „Eina, kaip Kleopas, skaičiuodamas sinx, cosx..."

Polikarpas: „Casus „paškudeus". Nėra, kas rinkti į lotyninkų valdybą".

Ak, kaip gaila. Esu priverstas dėl triukšmo savo žinias nutraukti. Mano mikrofonas nebespėja gaudyti garsų. Meluoti nemoku ir nenoriu... „neteisingai" gaudyti žinių.

Jautrusis mikrofonas.

PANEVĖŽYS

Pasikalbėjimai su žymiausių mergaičių ir berniukų būrelių vadais.

Drožiu sykį pro „Mažeikių..." staiga draugas:

— Sveiks, užeikim! Žinai burnoje kaip, „čyščiuj" — taigi, kuo greičiausiai lįskim!...

Aš gi jam:

— Klausyk, brangusis, centre... čia... tuojau įkliūsiu, bet jis man ir vėlei čiauška:

— Jei einu — tai man gal aišku. Nežinai, kas pas mus dedas. Aš kitaip pasakius — vadas tų, kurie bare alutį sau gurkšnoja po truputį.

Čia aš klausiu pono vado.

— Pasakyk gi, kaip jums dedas, nes aš nežinau kaip gyvas — kokios jūsų perspektyvos?

— Tai saki dėl perspektyvų? Mat, nebūtų jokių dyvų, jei nuo pedagogo kartais gautum smarkiai, smarkiai barti. Bet dėl šito tai neverkiam, mat, šį reikalą aptvarkėm. Šeimininkai restoranų — reikale šiam nusimano. Jeigu mokytojas kartais iš tikrųjų arba žertais į tą patį barą suka — šeimininkas tuoj skambuką ir mes pro duris, pro langus — extra kieme atsirandam.

— Pasakyti malonėki ar neteko nukentėti jūsų vedamai draugijai — kuri nieko nesibijo?

— Žinai drauge, tiesa sakant, mums įkliūti tikrai teko. Užpernai, rods, „Nemunėlis" aštuntoką mūs' įvėlė. Na ir kliuvo šitam vyrui nuo direktoriaus pipirų. Arba bilijardą lošiant — pedagogas, rods, penktoką čiupo ir užu kalnieriaus išmetė laukan lyg žvėrį...

Kas link tolimesnio darbo — tai, sakysiu, ne taip svarbu, nenumatom žygių jokių... tik tylėk ir neišjuoki...

— — —

O pypkorių ponas vadas pas ministrą kreiptis žada, kad tik būtų įtaisytas — kambarys pasirūkyti, nes dabartiniam salone — dėdė nejaučia malonės. Ypač muzikantams bėdos — ant galvų, ant sprando sėdas. Taigi, reikia smarkiai veikti, kad kentėt' tiek daug nereiktų.

(B. d.)

Zigm. Cinkis.

ŠIAULIAI

Mergaičių gimnazija.

— Penktoji klasė iš „b" raidės vos „skūros" man nenulupo. „A", sako, „tu, latre, klausais prie durų, o paskui visam „svietui" išplepi!" Vos gyva ištrūkau iš jų ir puoliau, kur pakliuvo. Gi pataikiau į VIb.

Čia, bra, tik verksmas ir dantų griežimas. Mat, vargšės šeštokes piauna lotynai... Bet vis dėlto, kad ir juodas „fatum" spaudžia, jos nenusimena, o „lotyniškus pripotkus" varpeliu užslopina...

VIb netokia pavienimi išsisklaidžius, kaip, sakysim, Vb. Jos žino, kad vienybėje — galybė, todėl organizuojas į kuopas. Plačiai gyvuoja šios kuopos: „Šaikikė" (iš b-ių „asabų"), „Robaksų rengimo" klubas (taip pat iš b-ių asabų) ir „Radviliškio talkučka"... „Šaikikė" aktyviausia iš visų. Pertraukų metu aidi jų himnas:

„Ach, mūsų šaika, ach, mūsų šaika.
Linksmai praleiskim gimnazijos laiką...

(Autorė **Fifė**).

„Radviliškio talkučkoj", nors šie metai gana derlingi buvo, jaučiama maisto stoka ir, jei ne geraširdė Čiunčelė, grąsintų ją juoda bado šmėkla... Bet gi ir Čiunčelės aruodas nebus visuomet pilnas... Jau girdisi jos pilnas sielvarto sopranas: „Ach, jei ilgiau taip bus, aš mirsiu „of starvation and sovrow"...

„Robaksiukų" klubas susidedąs iš Pelyčių, Katyčių ir kitų švelnių tvarinėlių) reikalauja visiems, o ypač visom naują robaksų rengimo metodą. „Gerbiamosios", sako: „ruoškim robaksus vidury savaitės, nes tąkart pedagogai jokiu būdu nesuuostys"...

Šiaip pavieniai asmens gerai gyvena. Girdėjau, Fifė raizgo „Arijaduos siūlą" apie kažką. „Vargas jam", sako Purė, „jei įsivels į tą neišraizgomą tinklą, kurį Fifė jam paruošė"...

— Gimanzijoj, meteorologijos biuro pranešimu, atvykus Tauragės gimnazijos ekskursijai, atmosferos slėgimas buvo pakilęs iki 760 m. m. Dabar vėl viskas grįžta į natūralias vėžes, tik gimnazijos atmosferoj jaučiami krituliai literatūrinio vakaro su Biržų, Linkuvos, Telšių, Šiaulių berniukų gimnazijos ir mokytojų seminarijos literatais... **Taigi.**

TELŠIAI

— Vytas, įsikarščiavęs per literatų, susirinkimą:

— Lauk baslius! Mums nereikia miegalių!

Rūta (pirmininkė):

— Tai prašau išeiti.

— Zenis:

— Pauliau, kiek išplatinai akcijų?

Paulius:

— „Pikolo" su visom akcijom nupirko inspektorius...

— I.:

— Mergaitės, juk aš graži? Kodėl nepadainuoti?!

A.:

— Žinoma, juk ir pelenai aukse mirga. **Lūžina.**

Skyrių veda ST. DAUNYS.

Europos moterų krepšinio pirmenybės.

Rugsėjo 12—16 d. Romoje įvyko pirmosios Europos moterų krepšinio pirmenybės, kurių nugalėtoju išėjo Italija, bet vargu ar šis garbingas nugalėtojo vardas teisingai pripažintas, nes jo iškovojimas pasiektas ne vien žaidimo aikštėj.

Pirmose Europos moterų krepšinio pirmenybėse dalyvavo 5 valstybės: Italija, Lietuva, Prancūzija, Šveicarija ir Lenkija. Buvo susitarta pirmenybes pravesti taškų sistema, tai yra tokia tvarka, kad kiekvienai komandai tektų sužaisti su kiekviena kita komanda. Ši tvarka pati teisingiausia, betgi Romoje ji buvo suprasta gana savotiškai, žiūrint vienų italų akimis. Taškų sistemos pirmenybėse yra nusistovėjusi tvarka, kad, keliom komandom surinkus vienodą taškų skaičių, jos turi tarp savęs žaisti papildomas rungtynes, kad nugalėtoju išeitų stiprensė komanda. Romoje buvo padaryta kitaip. Prieš pat finalines rungtynes, kada jau buvo žinoma, kad Italija turi geresnį krepšių santykį, technikinis komitetas nusprendė, kad jei kelios komandos surinks vienodą taškų skaičių, nugalėtojas bus išvedamas pagal krepšių santykį, o papildomų rungtynių nebus. Šitoks sprendimas buvo skriauda Lietuvai, nes Lietuvos komanda žaidžia ne efektui, bet tik tvirtam išlošimui, pritaikant gynimosi sistemą. Prie šio stiliaus didelę pasekmę pasiekti sunkiau, bet gi išlošimas visada būna tikresnis, o kadangi buvo kovojama dėl taškų, tai ir rūpintasi daugiau taškais, negu krepšių santykiu.

Rungtynių pasekmės: Lietuva, Italija ir Lenkija surinko po lygiai taškų — po 6, tai yra visos komandos po trejas rungtynes laimėjo ir po vienas pralaimėjo. Italija pralaimėjo prieš Lietuvą 21:23, Lenkija pralaimėjo prieš Italiją 19:27 ir Lietuva pralaimėjo prieš Lenkiją 21:24. Kadangi Italija turėjo geresnį krepšių santykį, tai Europos moterų krepšinio meisterio titulas ir pripažintas Italijai. Lietuvos rinktinė finalines rungtynes prieš Lenkija pralaimėjo iš dalies ir dėl blogų teisėjų, kurie, kaip ir visi italų žiūrovai, palaikė Lietuvos priešininkes; be to, ištiko nelaimė, kai pačioje rungtynių pradžioje už 4 baudas iš aikštės turėjo išeiti vidurio puolikė Markevičienė.

Lietuvos rinktinė žaidė tokios sudėties. Jazbutienė (LFLS), Vailokaitytė (Kazimieriečių gimn.), Miuleraitė (LFLS), Markevičienė (LFLS), Astrauskaitė (ŠKJK). Pakaitais žaidė Karumnaitė (JSO) ir Makūnaitė („Aušros" gimn.).

Išrinkti geriausiai krepšininkei buvo pravesta anketa. Geriausios krepšininkės vardą laimėjo Lietuvos krepšininkė Miuleraitė.

Bendroje klasifikacijoje vietos pasiskirstė taip:

1. Italija laimėta 3 rungt., pralaimėta 1, taškų 6, krepšių sant. 141:68.
2. Lenkija laimėta 3 rungt., pralaimėta 1, taškų 6, krepšinių sant. 101:66.
3. Lietuva laimėta 3 rungt., pralaimėta 1, taškų 6, krepšinių sant. 92:69.
4. Prancūzija laimėta 2 rungt., pralaimėta 2, taškų 4, krepšių sant. 94:96.
5. Šveicarija laimėta 0 rungt., pralaimėta 4, taškų 0, krepšių sant. 42:164.

ZARASAI

Autoritetai ir įžymenybės.

Adolia: „Esu vyras ąžuolinis prie Aldonos pirmutinis".

Ilgas: „Viskas linksta, viskas klojas, kur tik žengia mano koja".

Savas: „Ten banguoja ežerėlis, čia futbolas ritinėjas".

Lionė: „Tik mano kūnas po šią žemę vaikšto, bet siela gyvena už Rokiškio gimnazijos toliau". **X.**

Telšių gimnazijos krepšininkai ir krepšininkės žaidė Kaune.

Spalio 15-16 d. Telšių gimnazijos krepšininkai ir krepšininkės viešėjo Kaune ir žaidė draugiškas krepšinio rungtynes su Kauno gminazijų berniukų ir mergaičių krepšinio komandomis. Pirmąją gastrolių dieną Telšių gimnazijos krepšininkės žaidė su Kauno „Aušros" mergaičių gimnazijos krepšininkėm. Rungtynes laimė-

jo „Aušra" 11:9 (10:4). Žaidimas iš abiejų pusių buvo lygus. „Aušra" pergalės pasiekė pirmame puslaikyje, puslaikį užbaigusi 10:4 savo naudai, antrame puslaikyje sekmė ir pusvara pakrypo Telšių gimnazisčių pusėn ir jos antrą puslaikį užbaigė 5:1 savo naudai, betgi iki išlyginimo stigo vieno pilno krepšio Telšių gimn., berniukai žaidė su Jėzuitų gimn. krepšininkais. Čia Jėzuitų gimn. krepšinio komanda buvo darnesnis vienetas ir svečius pelnytai nugalėjo 22:13 (12:4). Antrą dieną Telšių gimnazistės visiškai pelnytai nugalėjo Kazimieriečių gimnazijos krepšininkes pasekme 9:4 (5:0). Telšių gimnazistai ir prieš „Aušros" berniukus neatsilaikė, pralaimėdami 19:28 (10:13).

Iš futbolo pirmenybių.

Aukštosios klasės futbolo pirmenybių pirmasis ratas jau beveik įpusėtas. Daugiausiai rungtynių žaidė JSO — 5, iš kurių prieš ŠMSK laimėjo 3:0 (protestu), prieš KSS laimėjo 5:2, su Tauru ir LFLS sužaidė lygiomis 0:0, Kovui pralaimėjo 0:4. Tauras žaidė trejas rungtynes. LFLS nugalėjo 2:0, Kovą 3:2 ir su JSO 0:0. Geriausiai stovi LGSF komanda, kuri dar nėra praradusi nė vieno taško. Žaidė dvejas rungtynes ir abejas laimėjo, ŠMSK ir Kovo komandas nugalėjusi efektinga pasekme po 3:0. Blogiausiai laikosi LFLS, iš 4 rungtynių tegavusi tik vieną tašką. LFLS pralaimėjo Kovui 1:2, Taurui 0:2, KSS 1:4 ir su JSO sužaidė lygiomis 0:0. KSS prieš C. JSO prakišo 2:5, prieš LFLS laimėjo 4:1 ir prieš ŠMSK laimėjo 3:1. Švyturys prieš ŠŠ Kovą pralaimėjo 0:4 ir prieš ŠMSK 1:3. ŠŠ Kovas prieš LFLS laimėjo 2:1, prieš Švyturį laimėjo 4:0, prieš C. JSO laimėjo 4:0, prieš Taurą pralaimėjo 2:3 ir prieš LGSF pralaimėjo 0:3. ŠMSK prieš LGSF pralaimėjo 0:3, prieš KSS 1:3, prieš Švyturį laimėjo 3:1 ir prieš C. JSO pralaimėjo 0:3.

Prasidėjo krepšinio pirmenybės.

Jau prasidėjo Kauno miesto krepšinio pirmenybės, kuriose dalyvauja 110 komandų, iš kurių 84 vyrų ir 26 moterų. Žymią komandų dalį sudaro Kauno gimnazijų krepšinio komandos. Apskaičiuota, kad šiųmetinėse krepšinio pirmenybėse dalyvauja apie 1000 krepšininkų ir krepšininkių. Iš gimnazijų vyrų aukštojoj klasėj dalyvauja Kauno „Aušros" berniukų gimnazijos krepšinio komanda, o moterų grupėje „Aušros" mergaičių ir Kazimieriečių gimnazijos komandos.

Šiųmetinės krepšinio pirmenybės kelia nepaprastą susidomėjimą, nes pirmenybių varžybos yra puikus ruošimasis Europos krepšinio pirmenybėms, kurios įvyks 1939 m. gegužės mėn. Kaune.

Gimnazijų futbolo pirmenybių rungtynės.

Spalio 15 d. Kaune prasidėjo Kauno apygardos gimnazijų futbolo pirmenybių rungtynės. „Aušra" po įtemptos kovos įveikė Kauno VI gimnaziją minimaline pergale 1:0 (0:0), o Kauno IV gimnazija lengvai laimėjo prieš II gimnaziją 3:1 (2:0).

Bėgimus per Kauno miestą laimėjo LGSF.

Kiekvieną rudenį ruošiami tradiciniai lengvaatletų bėgimai per Kauno miestą. Bėgimais per miestą uždaromas lengvaatletų sezonas. Šeši pirmieji bėgikai gauna individualines dovanas, o daugiausiai taškų surinkęs klubas gauna komandinę dovaną. Šio rudens bėgimuose per miestą komandinę dovaną laimėjo LGSF. Pirmaisiais bėgikais atbėgo taipogi LGSF bėgikai Vietrinas ir Šimanas.

Boksininkų pralaimėjimas.

Spalio 16 d. Rygoje įvyko tarpvalstybinės bokso rungtynės Lietuva—Latvija, kurios pasibaigė labai dideliu Latvijos laimėjimu 14:2.

ELZEI ZUBAITEI, liūdinčiai dėl brolio mirties, nuoširdžiai reiškiame gilią užuojautą.

Pasvalio gimnazija
VI klasė.

ELZĘ ZUBAITĘ, mirus jos mylimam broliui, nuoširdžiai ir giliai užjaučia —

Pasvalio gimnazijos
religinio aukl. būrelis.

MŪSŲ BENDRADARBIAMS.

4-tas „Ateities" nr. išeis apie lapkričio 20 d. Redakcija laukia, kad moksleivija dar uoliau bendradarbiautų savo žurnale, bandytų ir ugdytų savo jėgas, pasisakytų jai rūpimais klausimais. Tada ir mūsų žurnalas pasidarytų artimesnis moksleivio dvasiai, daugiau jaunatviško gyvumo būtų jo turinyje. Vyresnieji mūsų bendradarbiai dažnai yra nutolę nuo mokyklos ir nebejunta moksleivių gyvenimo pulso. Tas pulsas turėtų būti jaučiamas iš pačių moksleivių kūrybos. Todėl redakcija laukia iš savo bendradarbių moksleivių daugiau įvairių straipsnių (liečiančių aktualius klausimus, visokius sumanymus, taip pat literatūrinių, pasaulėžiūrinių ir kt.), beletristikos, kelionių aprašymų ir kt.

Naujam numeriui raštus siųsti iki XI.7.

..**Kazys Jankauskas, VIEŠKELYJE PLYTŲ VEŽIMAI.** Romanas. Išleido Mokytojų Knygynas. 176 psl. Kaina Lt 2,50.

Savo novelėse ir „Jaunystėj prie traukinio" Jankauskas mėgo vaizduoti neįprastą mums aplinkumą, Keistuolius ir manijos apsėstus žmones, keistus ir juokingas jų pasikalbėjimas. Panašus jis ir savo naujam romane. Tik čia žmonės nebėra tokie šešėliai, kaukės, kokie jie buvo ankstyvesnėse jo novelėse. Bet ir čia, kaip ir visoj Jankausko kūryboj, iš kiekvieno puslapio, iš kiekvieno pokalbio trykšta gyvas, švelnus sąmojus, kuris darniai suaugęs su per visą romaną nutystančiu, visą gyvenimą apgaubiančiu lyrizmu. Jankauskas, kaip ir visi impresionistai, labai arti gamtos. Su ja intymiai suaugus kūryba. Ir kur tyli žmogus, kalba miškas, upė, paukščiai. Žmonių pasikalbėjimuos galima justi tas pat nerūpestingumas ir laisvumas, kuris banguoja Lietuvos laukais. Žmonių pokalbius pertraukia ir papildo pempių klykimas, vėjo dainavimas.

Bet Jankauskui neužtenka, kaip daugumui impresionistų, gyventi gamtoj, atsiskyrus nuo žmonių, ranka numojus į jų gyvenimą. Jankausko veikėjus, lyg kokia gija riša vieną prie kito, ir jie negali atitrūkti, nors vienas kito nekenčia ir vos susitikę plūstasi.

„Vieškelyje plytų vežimai" vaizduoja besikeliantį į vienkiemius kaimų ir su kaimo nykimu nykstantį, žūstantį visą senąjį kaimo gyvenimą. Vieškelyje paplūsta plytų vežimai, kaip simbolis kaimo persiorientavimo į materialinį ekonominį gyvenimą ir mūrinę Lietuvą.

Bežemės našlės Dilgienės sūnus studentas Stasys grįžta į kaimą, pasiilgęs jo sodų ir dangus tyrumo, bet sužino, kad kaimas pasmerktas mirti ir jo gimtoji trobelė tuoj bus nugriauta. Pasirodo, kad visą kaimą dabar veda inžinierius Plėtra, pasistatęs kaime plytinę ir smuklę, kurių vienoj žmonės uždarbio gauna, o kitoj tučtuojau jį prageria. Stasys sutinka jaunystės draugę Anūkėno dukterį Kazilę, kurią tėvas nori išleisti už Plėtros, tikėdamasis gauti iš žento plytų ir pusę smuklės. O senasis kaimas vis griūva. Kaimo vyrai, lyg įnirtę, verčia sodus. Stasio motina miršta kartu su kaimu, nebepakeldama tokio skaudaus pasikeitimo. Po visokių juokingų ir liūdnų nuotykių (Anūkėnas net nušauti Stasį bandė) Stasys su Kazile palieka kaimą.

Į sodžiaus išsiskirstymą Jankauskas žiūri ne sociologo, ne psichologo, o grynai menininko akimis, menininko, kuriam senasis kaimas brangus jau vien dėlto, kad jis nyksta ir nebeprisikels. Jankauskas ir žmonių viduje mato kažką chaotiško, sugadinto. Pinigo matu viskas jau matuojama, žmonės nebe tie. Plėtra, mūrinės Lietuvos kūrėjas — to naujojo gyvenimo atstovas ir vadas.

Kaimo nykimą Jankauskas atvaizduoja lyriškai, melancholiškai. Jam brangus sodžiaus dūmų kvapas, vėjo pragriaužtos duobelės šiaudiniuose stoguose. Net ir šuns kaukimas nebetoks, lygi ir jame nauja žaizda atsivertų. O per visą romaną besikartojantis pempių refrenas nuotaiką padaro ilgesingą ir nykią, lyg žmogus, išėjęs iš namų, būtų pasmerktas amžinam klaidžiojimui. Gamtos vaizdai suasmeninti ir lyriški. Jankauskas juos piešia su tokiu nuoširdumu ir meile, ir taip gyvai, kūdikiškai nuoširdžiai, lyg juose gyventų siela, žmogui pažistama ir mylima.

„Šiltas vėjas lekia ir glosto savo veidą į žemę apžėlusią rugiais; vėjas čia ūžia ir dainuoja iš džiaugsmo. Kur nieko nėra, jis lekia greitai ir kaukia, o rugių laukais jis rieda minkštas ir švelnutis, kapojamas jaunų diegų". 128 p.

Bet Jankauskas nerašo ilgų lyriškų graudenimų. Jis liūdesį sąmojum, juoku pridengia. Net ir gamtos vaizduose jis įpina jumoro, sąmojingų keistokų palyginimų.

„Laukai truputį mėlyni ir rūkas juose, kaip dūmai seniai išrūkytų pypkių".

Bet ir žmonės čia nepaprastai komiški. Jie nieko neslepia, viską: savo jausmus, rūpesčius, pyktį berią tiesiai į akis, iš pirmųjų žodžių pasirodo, kas esą. Todėl ir jų pasikalbėjimai — vienas žaidimas juoku. Ypač juokingas senis Anūkėnas. Jis turi vienintelį troškimą išleisti duk-

terį už Plėtros ir visą laiką smuklėj praleisti. Jis mušasi, plūstasi su smuklininku, slepias nuo žmonos, kuri jį prie lovos riša, kad smuklėn neitų, o ypač juokingas jo nuotykis su „katinėliu" — pistoletu. Jis ir savo pertarą turi „po šunais", kurį tik labai susijaudinęs teužmiršta. Juokingas ir plytinės savininkas Plėtra, kuris amžinai giriasi, apie save kalba, vaizduojasi Lietuvai pagrindus bestatąs, bet jam tik savo kišenė terūpi.

Yra labai puikių epizodų. Pav., Urbikio tragedija ir jo laidotuvės, Stasio paskutinis atsisveikinimas su motina, ilga scena smuklėj, didelėm muštynėm besibaigianti.

Į visą tą gyvenimą pakrikusį ir keistoką, ateina studentas Stasys. Iš jo juokiasi, nes jis nuplyšusiom rankovėm ir vargšas grįžta į kaimą. Plėtra jį skaito gyvenimo nenusisekėliu, nes Stasys tokio apčiuopiamo tikslo, kaip Plėtros plytinė, neturi. Jo didžiausias tikslas būti laisvam, nepriklausomam ir džiaugtis gyvenimu.

„Gerai gyventi nėra mano tikslas. Aš džiaugiuosi pačiu gyvenimu, kojų pėdsakom drėgname smėlyje arba viešeklyje; pavasario sutemomis ir rudens geltonumu" — 40 p.

Bet Stasys mato, kad ir kaimą jau apima miesto ligos, kad tokie Plėtros veidmainiauja, kalbėdami apie Lietuvos gerovę, kad kaimas jiems tiki ir parsiduoda. Stasys tačiau nėra mizantropas, stengiasi būti visada kartu su visais net smuklėj. Jis turi aistrų kitus mokyti gyventi, ir kai kur tie jo „pamokslai" yra labai puikūs. Pav., jo kalba smuklėj.

„Šimtai veidų, mėlynos, juodos ir rudos akys, senio Anūkėno ūsai, šitie drabužiai, batai, — viską sudėvės laiko žengimas, o tai, ko jis negali sudėvėti (dūšią), jūs atiduodate išdidiems savanaudžiams. Taip ir gyvenate be nieko ... nupiaus ... sugrėbs ... ir išneš anas arba šitas". 65 p.

Vis dėlto Stasys lieka vienišas, nereikalingas tarp jų, nes jis visai kitaip į gyvenimą žiūri. Tarp jo ir minios didelė bedugnė, ta pati bedugnė, kuri yra šiandien tarp kūrėjo ir minios. Stasys — rašytojas, bet leidėjas nesutinka leisti jo knygos, nes joje nėra pasakų iš herojizmo. Tik motina ir Kazilė supranta Stasį. Kazilė myli ir supranta Stasio sielą, bet ir ji svyruoja tarp jo ir turtuolio Plėtros.

Atrodo, kad kaimas nueis savais keliais. Tačiau Stasys padaro įtakos ir, būtent, buvusiam savo priešui Anūkėnui. Jis pradeda nekęsti Plėtros ir pasiilgsta senojo kaimo. Su kokiu užsidegimu ir išdidumu jis kalba, atsisveikindamas su Stasiu.

„Jeigu kada nors užsuksi čionai ir pamatysi, kad laukais eina biednas senis ir rūko naminę taboką, — tai būsiu aš". 112 p.

Tai lyg nauja viltis romane. Tai prošvaistė grįžimo prie žemės, kurią kaimas buvo pradėjęs užmiršti, susižavėjęs plytomis.

Romanas puikus savo kompozicija, forma ir didelės idėjinės vertės. Čia atbunda gyvas kaimas su gaivalinga gamta, čia verda gyvas žmonių gyvenimas, jumoru išryškintas, čia bandoma spręsti aktuali ir didelė problema — kaimo klausimas, — ir sprendžiama grynai menine forma, be publicistinių priemaišų. Stasio asmeny Jankauskas parodo naują gyvenimo pasaulėžiūrą. O visą romaną gaubia švelnus, nuoširdus, kai kur susijaudinimu ir susižavėjimu trykštantis, kai kur melancholija pasiliejantis lyrizmas.

K. Ramojus.

Giovanni Papini, TRAGIZMAI IR VYRIŠKUMAS. Išleido Sakalas. 166 psl. Kaina Lt 2,—.

Ši knyga susideda iš atskirų straipsnelių, tarp kurių nėra pereinamo sąryšio. Joje yra dvi dalys: tragizmai ir vyriškumas.

Autorius puikiai pažįsta žmogų ir jo sielos gelmes. Todėl šioje knygoje skaitytojas atranda pats save, ir jis išsigąsta, pažvelgęs į savo nuostabią dvasią, kurios gilųjį turinį Papini atidengia. Žmogaus prigimtis nėra tokia paprasta ir menka, kaip atrodo. Ir tik dėl to, kad žmogus nemato savo didingumo, savo dieviškumo nejaučia, gali kilti jame toks juodas tragizmas. Žmogus, kokį autorius nupiešęs skyrely „Sielų elgetautojas", jaučiasi savimi patenkintas. Tačiau to patenkinto žmogaus susmulkėjimas, tas dvasinis bejėgiškumas ir yra pati didžiausia jo tragedija, nors jis nejaučia jos ir dargi net patenkintas dedasi. Jeigu jis tai jaustų, gyvenimas jam pasidarytų nebepakeliamas. Tačiau iš kitos pusės žmogus per maža galvoja ir per maža jaučia savo galią ir dieviškumą. Jeigu žmogus visada atsimintų savo dieviškumą ir galią, šiandie būtų tiek genijų, kiek dabar kvailių.

Nupiešęs tą žmogaus tragiškumą, parodęs jo nemokėjimą pasinaudoti savo galia ir dieviškumu, autorius stengiasi vesti jį į šviesą.

„Vouloir tous les jours être le plus grand des hommes" („per visą gyvenimą norėti būti didžiausiam iš žmonių"), šiais Karolio Baudelaire žodžiais autorius nu-

rodo kelią išbristi iš to dvokiančio dvasios klano. Apie savo paskirtį žmogus turi mąstyti visada. Jo mintys išsipildo. Norėti — jam gali reikšti galėti, tik su viena sąlyga: reikia drąsos. Reikia drąsos pažvelgti į save, išsivaduoti iš tos slegiančios ir juodos rutinos, panaudoti savo jėgas! „Reikia drąsos. Daugiau drąsos. Begalinės, amžinos drąsos". Tada žmogus nebus nei kalinys, nei elgeta, tada jam atsivers platesni horizontai, tada jo dvasios nebepatenkins nei valgis, nei turtas, nei tuščia garbė.

Ši kynga skiriama jaunimui. Jaunuolis, ją skaitydamas, virpės iš susijaudinimo ir nustebs ten save patį atradęs. Tačiau jisai savęs nepažins ir nenorės tikėti savimi, tik pagaliau, knygą užvožęs, giliai susimąstys ir pasijus didis esąs.

Turinys didžiai vertingas, stilius puikus, trykšta net vyriškumu ir jėga. Vertimas labai rūpestingai atliktas. Jaunuolis, su šia knyga susipažinęs, ją brangins. Ši bus jo palydovė, draugė ir vadovė.

V. Kazokas.

Vaižganto raštai XVIII, MIŠRIEJI VAIZDAI. Nebylys. Iš kaimo buities, Kultūros vaizdai. Šv. Kazimiero dr-jos leidinys. Kaina Lt 5, .

Tai pomirtinis autoriaus leidinys. Kai kurie dalykėliai buvo pirma jau spausdinti žurnaluose ir laikraščiuose. Bet yra ir naujų. Knygoje yra du platesnio masto dalykėliai: „Nebylys" ir „Žemaičių Robinzonas". Pirmasis pavadintas romanu. Kiti knygos puslapiai užpildyti beveik feljetonais. Kaip visur, taip ir čia autorius feljetonams temas ima iš gyvenimo. „Mokslo ekskursija į Pažaislį", bus bene geriausiai vykęs jo feljetonas toj knygoj. Duodama trumpučių kaimo gyvenimo vaizdelių.

Kaip kiti Vaižganto raštai, taip ir ši knyga bus jaunimo mielai skaitoma.

LIETUVOS KARIUOMENĖ. Norėdama trumpais bruožais supažindinti visuomenę su Lietuvos kariuomene, o svarbiausia su jos dviedšimties metų darbu, Ginkluotoms Krašto Pajėgoms Remti Sąjunga yra šiais metais išleidusi iliustruotą leidinį **Lietuvos Kariuomenė,** kuriame iliustracijomis bei straipsniais pavaizduojama visos mūsų kariuomenės ginklų rūšys. Šis leidinys nori patarnauti Lietuvos karinių pajėgų stiprinimo darbui, tinkamai paruošti ginti savo kraštą, savo žmones bei jų dvasines ir medžiagines gėrybes nuo priešo naikinančios galios.

Šio leidinio pelnas skiriamas Sąjungos veiklai išplėsti bei sustiprinti, o Sąjungos veiklos tikslas: a) stiprinti krašto apsaugą nuo išorinių pavojų; b) suburti visus be išimties moraliai ir materialiai remti mūsų Ginklų Fondą ir Karo Laivyno Fondą, o per juos ir mūsų ginkluotas pajėgas; c) propaguoti kariuomenės ir visuomenės susiartinimo bei bendradarbiavimo idėją.

Leidinys gaunamas visuose knygynuose ir pas platintojus, didesnis kiekis užsakomas telefonu 22798.

Leidinio kaina — Lt 4.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Ilfas ir Petrovas, VIENAAUKŠTĖ AMERIKA. Romanas. I dalis. 306 psl. Kaina Lt 3. Vertė M. Meškauskienė. Išleido Spaudos Fondas.

Julius Būtėnas, NAPOLEONAS. Biografija. 222 psl. Kaina Lt 2,50. Išleido Spaudos Fondas.

VAIŽGANTO RAŠTAI. XVIII tomas. Mišrieji vaizdai. Beletristika. 318 psl. Kaina Lt 5. Išleido Šv. Kazimiero Draugija.

Emilis Fiedleris, DEFENZYVA AR OFENZYVA? Katalikų Akcijos trilogija. 119 psl. Kaina Lt 2. Išvertė O. Labanauskaitė. Redagavo ir išleido kun. M. Krupavičius.

REFORMA ROLNA v LITWIE I DROGA KU NIEJ. Napisal **K. Ruzeckas.**

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

El. Mat. Apskritai imant, Sveikos eilėraščiams trūksta poezijos. Svarbu ne tik, kad būtų šis tas surimuota ir suritmuota, bet daug svarbiau, kad eilėraštyje būtų kalbama poetiniais vaizdais, kad pats eilėraštis būtų išgyventas ir tas išgyvenimas jame atsispindėtų. To Sveikos eilėraščiuose dar visai nėra. Reikėtų daugiau padirbėti. Kai kitą kartą siųsite, rašykite vienoje lakšto pusėje.

Erškėtrožei. „Lapams krintant" būtų neblogas dalykas. Yra kompozicinių trūkumų. Pav., nubraukus visą pirmą puslapį, novelė tik vertingesnė pasidaro. Atsiųskite daugiau, kad būtų galima pasirinkti. Eilėraštis spausdinti dar silpnokas.

A. Raudžiui. Dar reikia gerokai padirbėti, svarbiausia susipažinti su literatūros teorija.

Jur. Mil. Per maža poezijos. Per daug neaiškių ir prozaiškų posakių. Pav., „niūru man vienai kambary, verkia mažoji sesuo". Toks posakis, aišku, eilėraščiui netinka. Mėginkit rašyti proza.

A. Kan. Dar reikėtų gerokai padirbėti. Silpnoka forma. Išsireiškimuose per maža poezijos.

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. DR. PR. DOVYDAITIS

Alb. Peč. „Baltija" rodo, kad savo mintis moki skambiai išreikšti. Tik matyti, kad per daug kovojama dėl ritmo ir rimo. Iš to atsiranda įvairių „taifūnų", „moskitų", „nirvanų" ir kt. Reikia rašyti prasčiau ir nuoširdžiau. Poezijos esmė nėra įvairios mandrybės, „nirvanos", „taifūnai" ir pan.

Gluosniui. Taip pat per daug vaikomasi mandrybių, per daug viskas išpučiama. Juk Sveikas, rašydamas, pav., šitokį posmą, norėjai kažką nepaprastai poetiško pasakyti:

„Ji laimę griauti eina lyg Mefistofelis,
lyg Jobas;
Ją randame bažnyčioje, ją randame kabakuose.
Ji bėga pasislėpus po raudona toga
Ta mūsų melancholija. Ji aplink vis sukas".

Kaip, matai, dėl tų mandrybių posmas pasidarė visai juokingas.

Alb. Šer. Eilėraštyje yra visai neblogų vaizdų. Geri rimai. Apskritai eilėraštis teikiantis vilčių.

Auteurui ir St. Audrai. Judu tą patį dalyką išvertėt. Lauksime įdomesnės beletristikos vertimų.

P. Kv. Parašykite daugiau žinučių iš savo gimnazijos. Rašinėlis neįdomus.

Išguitajai. Eilėraštis dar turi nemaža trūkumų. Labiau padirbėjus ir susipažinus su naująja mūsų poezija, atrodo, galėtum jų išvengti.

B. Siliūnui ir kitiems bendradarbiams, kurie prašo nemokamai siuntinėti žurnalą. Tatai būtų mūsų pareiga. Tačiau dėl finansinės savo padėties mes to padaryti negalim ir esame priversti naudotis savo bendradarbių pinigine parama.

Korespondentams ir „Kreivųjų šypsenų" bendradarbiams. Visas gautąsias žinutes stengėmės patalpinti. Iš kai kurių gimnazijų gavome net po kelias korespondencijas. Durstėm arba dėjom tą, kuri buvo pilnesnė. Keletas korespondencijų gauta pavėluotai.

Vyresniųjų klasių moksleiviai ir visi, kurie domisi Lietuvos ir užsienio studentijos gyvenimu, kurie nori sekti mūsų akademinės jaunuomenės džiaugsmus ir vargus prenumeruoja ir skaito tik

„STUDENTŲ DIENAS"

„Studentų Dienos" vienintelis gausiai iliustruotas akademinio gyvenimo laikraštis einąs du kartu per mėnesį.

„Studentų Dienų" pr-tos kaina: metams 4 lt., nuo mokslo metų pradžios iki Kalėdų 1,50 lt. ir nuo Kalėdų iki vasaros atostogų 2,50 lt.

Adr. **„STUDENTŲ DIENOS" Kaunas, Laisvės al. 3b; tel. 25235**

„ATEITIES" KOMPLEKTŲ IR ATSKIRŲ N-RIŲ

dar galima gauti pradedant 1920 metais. „Ateities" Administracija yra pritrūkusi tik 1925 m. 11 ir 12 n-rių, 1935, 1936, 1937 ir 1938 metų pirmojo n-rio. Senų metų „Ateities" vieno sąsiuvinio kaina yra 50 centų, o su persiuntimu 60 centų. Sąsiuviniai ir komplektai skolon nesiunčiami.

„ATEITIES" ADMINISTRACIJA

MOKSLEIVIO BIBLIOTEKA

Geriausių jaunimui knygų moksleivis gali rasti IŠ SAKALO KNYGŲ KATALOGO:

ROMANAS IŠ MOKSLEIVIŲ GYVENIMO

Jaunas rašytojas sukūrė veikalą, įdomų ir vertingą literatūriškai, kuris vaizduoja ne kažkokius aukštus, herojiškus žygius, o paprastą paprasčiausią mokytojų seminarijos moksleivių gyvenimą —

Mokslo vargai tarp dvejetuko ir penketuko; santykiai su mokytojais; vienos klasės draugai ir nedraugai; ruošimasis egzaminams; špargalkos, rašomieji darbai už durų, suflioravimas; tie, kuriuos mokytojai „nukerta", ir tie, kuriems „likimas palankiai nusišypso"; kilni ir trapi jaunuolių meilė; nelaimingo draugo liga ir mirtis; —
žodžiu sakant, — ir džiaugsmai ir ašaros, ir juodosios ir baltosios moksleivių gyvenimo pusės, visa puikiu stilium, užkrečiančia ir jaudinančia nuotaika sukurta tame **Jurgio Jankaus** romane

EGZAMINAI

Tik išėjus iš spaudos, rugpiūčio pabaigoje, moksleiviams dar egzaminus tebelaikant, su didžiausiu įdomumu romanas buvo sutiktas ir graibstomas tiek mokinių, tiek mokytojų. **Egzminai** verti visiems įsigyti ir perskaityti. Nes toks veikalas mūsų literatūroje kol kas pirmas ir vienintelis. Kaina tik Lt 3.

L. WALLACE

BEN — HURAS

Istorinė Kristaus laikų apysaka, pagarsėjusi visame pasauly. Iliustruota kino filmos nuotraukom. Vertė F. Neveravičius. 3 tomai. Po Lt 2,50.

SPRINGBORNO

PASKUTINIS PRŪSŲ SUKILĖLIS HERKUS MANTAS

Istorinė, herojinė apysaka iš Prūsų kovų su kryžiuočiais. Lt 2.

Jau išspausdintas naujas **J. Jankaus** romanas

BE KRANTŲ

Jame autorius vaizduoja Jeronimo, dabar jau mokytojo, gyvenimą ir įvairius jo sielos bei jo su aplinka vykstančius konfliktus. 270 psl. Lt 3.

Vienas įdomiausių veikalų **Kazio Borūtos**

MEDINIAI STEBUKLAI

Tame romane sukuriamas labai įdomus, pirmąkart mūsų literatūroj liaudies dievadirbio tipas. Yra kelios dail. J. Mikėno iliustracijos. Lt 4.

GIOVANI PAPINI

TRAGIZMAI IR VYRIŠKUMAS

Papini vienas originaliausių rašytojų. Ši jo knyga skaitytoją žavi entuziastiškomis, revoliucionieriškomis mintimis, kviečiančiomis būti drąsiu, teisingu, gyvenimą nugalinčiu šio amžiaus herojumi. Tai viena gražiausių jaunimui knygų. Lt 2.

Knygos gaunamos kiekviename knygyne ir Sakalo B-je Kaune, Kęstučio g. 36.